

ŽURNALISTIKA

2024 Nr. 4 (50)

INTERVIU

ŽURNALISTAI

ETIKA

DATOS

ISTORIJA

KŪRYBA

KELIONĖS

KRONIKA

ŽURNALISTIKA

2024 Nr. 4 (50)

ŽURNALISTIKA 2024 Nr. 4 (50)

Leidžiamas nuo 1973 m. Nuo 2024 m. leidžiamas kas tris mėnesius.

Leidžia **Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija**

Jogailos g. 11, LT-01116 Vilnius
www.lzs.lt

Partneris **Lietuvos žurnalistų sąjunga**

Redakcinė kolegija

Jolanta Beniušytė
Dainius Radzevičius
Jonas Staselis
Juozapas Vytautas Urbonas

Vyriausiasis redaktorius

Vytautas ŽEIMANTAS
Tel. +370 674 66 264
vzeimantas@gmail.com

ISSN 0135-1346

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

Medijų rėmimo fondas remia projektą „**Medijos, kultūra, žmonės – monologas, dialogas**“.

Fondas yra įsipareigojęs 2024 m. projektui vykdyti suteikti 10 000 eurų finansinę paramą („Europai reikia spaudos laisvės. Reikia kaip niekada. Tikrai reikia“, „Giedrė Vaičekauskienė: „Medijos taip pat prisideda prie populizmo ir neapykantos kalbos eskalavimo“, „Kunigas Sigitas Jurkštas: „Marijos radijas Lietuvoje gyvuoja jau 20 metų“, „Žinomam žurnalistui, redaktoriui, dėstytojui Henrikui Vaitiekūnui – tik 75-eri. Sveikiname!“, „Apdovanoti profesionalūs žurnalistai, nagrinėjantys Europos Sąjungos investicijų efektyvumą Lietuvoje“, „Naujienu portalas 15min pergalė teisme – apginta visuomenės teisė žinoti apie nusikaltimus“, „23-iojo nacionalinio fotografijų konkurso „Lietuvos spaudos fotografija 2024“ apdovanojimai“, „Romas Sadauskas: skatina siekti aukštybių, neišsižadant žemės ir savo šaknų“, „LŽS Senjorų klubas sėkmingai žengia į ketvirtą savo veiklos dešimtmetį“, „Žurnalistika“ pasirodė tik apgavus Maskvą“, „Naujas „Verslo žinių“ veidas internete“, „Rusijos lietuvių spauda. Kokia ji buvo?“, „Vienintelio Pietų Amerikoje lietuviško radijo „Ecos de Lituania“ jubiliejinė, 600-oji laida. Sveikiname!“, „Vincas Staniulis – mokytojas, parodęs kelią į žurnalistiką“, „Po kelionės į Humorpolį. Marijampolė tampa Lietuvos humoro sostine“, „Žurnalistas Vinco Uždavinio pėdomis į Alžyrą“, „Kas, kur, kada – nuo 2024 m. spalio iki 2025 m. sausio“).

Redakcija neatsako už žurnale pareikštas nuomones.

Viršelyje – Marijos radijo darbuotojai. Antras iš kairės – kunigas Sigitas Jurkštas. Marijos radijo archyvo nuotrauka. Plačiau skaitykite 9–12 p.

Tiražas 520 egz.

Parengė spaudai Lj „Kriventa“, V. Pietario g. 5-3, LT-03122 Vilnius, www.kriventa.lt

Kalbos redaktorė Angelė Pletkuvienė
Dizainerė Ilona Chmieliauskaitė

Spausdino UAB „Petro ofsetas“, Naujoji Riovonių g. 25C, LT-03153 Vilnius

EUROPAI REIKIA SPAUDOS LAISVĖS. REIKIA KAIP NIEKADA. TIKRAI REIKIA

Dainius Radzevičius

Besibaigiant 2024-iesiems, galime įvertinti svarbiausius Lietuvos žurnalistikos metų reiškinius ir įvykius. Akivaizdu, kad kelios temos buvo esminės ir jos labiausiai veikė žurnalistus bei žiniasklaidą. Galėčiau išskirti karus prieš Ukrainą ir Izraelį, politinius rinkimus Lietuvoje ir mums svarbiose valstybėse. Visų pirma JAV. Kodėl išskiriu šias temas? Todėl, kad žurnalistai ir žiniasklaida apie tai kalbėjo, rašė ir rodė taip, jog profesionalumas ar padarytos klaidos lėmė ir santykius su auditorija.

Man asmeniškai, Lietuvos žurnalistų sąjungai ir Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos bendruomenei labai norėjosi dažniau, daugiau ir garsiau kalbėti apie Antaną Macijauską. Ir apie šio garbaus asmens bei kitų lietuvių precedento neturinčią kovą už lietuvišką spaudą, kalbą ir knygą. Kova lėmė pergalę dar 1904 m., o šiemet galime dar kartą pasimokyti iš tų žmonių, kurie labiau nei bet kas kitas suprato, kad kova už lietuvių kalbą yra ir kova už lietuvių tautą bei valstybę ateityje. Nežinau, ar šiandien tokio supratimo dar turime tiek pat daug.

Ar žurnalistas turi teisę kritikuoti ministrą? Tokį egzaminą šiemet laikėme dar kartą. Išlaidėme. Todėl žurnalisto Virginijaus Savukyno kova už teisę LRT žurnalistams kritikuoti valdžią net ir socialiniuose tinkluose tapo ypatingos svarbos reiškiniu ir įvykiu šiais metais. 2015 m. V. Savukynas už laidą „Istorijos detektyvai“ buvo pelnęs A. Macijausko premiją, o 2023 m. – ir prestižinę V. Kudirkos žurnalistikos premiją. Gal tai ir įkvėpė kolegą ginti savo ir kitų žurnalistų teisę drąsiai kritikuoti valdančiuosius politikus. LRT etikos kontrolierė ir net dauguma LRT tarybos narių pernai manė, kad V. Savukynas nusipelno baismės (etikos pažeidimo pripažinimo) už tuometinės teisingumo ministrės kritiką „Facebook“ tinkle. Teismas nusprendė, kad tokia nuobauda nei teisėta, nei teisinga. Užtruko procesas, reikėjo advokatų ir ekspertų pagalbos, teisinės kovos ir didelės nervinių lūštelių aukos. Visgi galiausiai teismo sprendimą LRT taryba pripažino, LRT etikos kontrolierė pasitraukė iš pareigų, o V. Savukynas dirba LRT eteryje. Tai gerai. Tačiau ar tikrai apginta žurnalisto teisė kritikuoti valdžią? Deja, vykstant teisminiam procesui buvo labai akivaizdu, kad dalis žurnalistų ir žiniasklaidos priemonių drąsiai palaiko kolegą, o dalis kolegų gėdingai tylėjo šia tema. Todėl kova už laisvą žodį dar nebaigta.

Sunku stebėti ir dar vieną reiškinį. Toliau vyksta žiniasklaidos rinkos koncentracija. 2023 m. pabaigoje žurnalistų ir žiniasklaidos organizacijos kreipėsi į daugelį valdžios institucijų dėl žiniasklaidos priemonių užvaldymo ir grėsmių visuomenės informavimui. Vyko keletas pokalbių, pasitarimų... Bet tik tiek. Niekas nieko rimtai nedarė. Tad situacija bent jau valdžios įstaigas tenkina. Šiais metais Kultūros ministerijoje pradėjo veikti darbo grupė, kuri bandys įgyvendinti daugelį Europos žiniasklaidos laisvės akto nuostatų. Džiugina, kad bent jau dėl žurnalistų ir žiniasklaidos priemonių šaltinių bei jų konfidencialumo radome bendrą sutarimą ir gal pavyks ateityje nors formaliai užtikrinti didesnę apsaugą. Bus įdomu, kaip seksis sutarti reguliuojant vadinamąjį viešinimą, kurį teisingiau būtų vadinti valstybės reklama. O ir žiniasklaidos koncentracijos bei įvairovės mažėjimo tema tampa vis aktualesnė. Todėl šiemet labai svarbi naujojo Medijų rėmimo fondo (MRF) veikla bei skiriamas finansavimas. Kitąmet jis taps itin svarbus, nes spaudos kaštai nuolat didėja (ypač platinimo), tiriamoji ir naujienų žurnalistika tampa vis svarbesnė (neturiu tvirtų įrodymų, kad ir gerokai populiarnesnė). Labai norisi, kad individualias MRF stipendijas unikaliam turiniui kurti gautų kuo daugiau nepriklausomų ir profesionalių žurnalistų. Tai būtų šviežias žurnalistikos gūsis srautinės medijos oro sraute.

Na, ir galiausiai turime pripažinti, kad pasaulinių socialinių tinklų dominavimas ne tik užkariaujant vartotojų dėmesį, bet ir susižeriant dešimtis milijonų Lietuvos reklamos rinkos pinigų kelia net ne iššūkius, bet realią grėsmę mūsų žiniasklaidos išlikimui. Žiniasklaidos siekis susigrąžinti seniai patikrintą prenumeratos modelį džiugina. Dar smagiau būtų, jei ir auditorija kuo greičiau tai suprastų.

Šiuos metus galime užbaigti pamąstymais apie dirbtinio intelekto perspektyvas ir asmeniniame gyvenime, ir žiniasklaidos veikloje. Mūsų natūralus intelektas dažnokai nori pailsėti ir net patinginiauti. Žiūrėti pramoginį turinį smagiau nei gilintis į naujienas, kontekstą, šaltinius ir pan. Jei dirbtinio intelekto sukurtas (sudėliotas) turinys bus pernelyg dažnai siūlomas vietoje žurnalistikos, ar žmonės tikrai norės už tai mokėti pinigų ir skirti savo dėmesį? Pamatysime, kur judame. Jau kitąmet. O šiuos metus galime užbaigti pasidžiaugdami, kad mūsų šalyje vis dar yra taika ir karo grėsmės keliamos į ateitį.

Linkiu visiems kolegoms ir geros valios žmonėms taikos ir sėkmės 2025-aisiais metais.

DAINIUS RADZEVIČIUS
*Lietuvos žurnalistų sąjungos ir
Nacionalinės žurnalistų kūrėjų
asociacijos pirmininkas*

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

GIEDRĖ VAIČEKAUSKIENĖ: „MEDIJOS TAIP PAT PRISIDEDA PRIE POPULIZMO IR NEAPYKANTOS KALBOS ESKALAVIMO“

DAINIUS RADZEVIČIUS
JONAS LEONAS RADZEVIČIUS

Žurnalas „Žurnalistika“ šiemet didelį dėmesį skyrė kovos su dezinformacija temai. Kovai su sąmoningai skleidžiamu melu, kuris dar ir kursto nesantį ar net karą, pastarąjį dešimtmetį yra skirta tiek daug dėmesio ir išteklių, kad pagrįstai kyla tik vienas klausimas: ar kova su melo kūrėjais ir skleidėjais gali būti efektyvi, jei tokiu baidiu instrumentu neretai naudojasi net pačios valstybės ir tai yra jų oficiali politika?

Šiais metais Lietuvoje vyko net treji svarbūs rinkimai. Taigi drąsiai galime pridėti dar vieną svarbią temą – politikų kuriamos ir platinamos dezinformacijos sklaida rinkimų metu. Žinoma, kad kai kuriems politikams (ne tik Lietuvoje) pavyksta net ir atvirai meluojant įtikinti žmones balsuoti už juos. Na, o laimėjus rinkimus vienai ar kitai partijai ar politikui nubausti juos už dezinformacijos sklaidą nėra taip jau paprasta.

Šiame numeryje kalbiname jau penktą Lietuvos ekspertą ir šį kartą bandysime siaurinti temą iki kovos su dezinformacija demokratinėse šalyse. Mūsų pašnekovė – Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Žurnalistikos ir medijų tyrimo centro asistentė dr. GIEDRĖ VAIČEKAUSKIENĖ.

Giedrė Vaičekauskienė
Nuotrauka iš asmeninio albumo

Pradėkime nuo pagrindinio klausimo, kurį uždavėme visiems iki šiol kalbintiems ekspertams. Kiekviena kova suponuoja, kad galima nugalėti priešą. Ar, Jūsų nuomone, įmanoma kovojant su dezinformacija ją visiškai įveikti? Ar galima pasiekti, kad dezinformacijos kaip reiškinio nebeliktų arba kad ji nepadarėtų žalos?

Nagrinėjame sudėtingą reiškinį. Dar sakėte, kad analizuosime dezinformaciją, ji tapo sinonimu viskam, kas susiję su netikslia informacija. Dezinformacija man yra viskas, kas klaidina visuomenę, kuria klaidingus naratyvus ir įtikina žmones melagingais faktais.

Norėčiau pradėti nuo mažiau pavojingo reiškinio – netikslios informacijos, kuri yra dezinformacijos dalis. Kasdien susiduriame su netiksliais žiniomis net ir profesionalioje žiniasklaidos priemonėse. Pavyzdys – tyrimas, kuriame vertinome politikų kalbas, ir žiniasklaida klaidingai pateikė „įtaigos indeksą“ kaip „įtakos indeksą“. Tai rodo netikslumą ir galbūt dėl to, kad norėta „clickbaitinės“ antraštės. Kasdien susiduriame su netikslios informacijos gausa, o tai tik dalis problemos, nes yra ir specialiai kuriamų naratyvų, pavyzdžiui, Kremliaus.

Kodėl valstybės ir projektai skiria milijonines lėšas kovai su dezinformacija? Mes gyvename skaitmeninėje infrastruktūroje ir turtingoje žiniasklaidos aplinkoje, kuri vadinama hibridine medijų sistema. Tai reiškia, kad tradicinės žiniasklaidos priemonės veikia kartu su skaitmeniniais kanalais, socialiniais tinklais ir „YouTube“. Praėjusių metų pavasarį Vilniaus universitete organizavome politinės komunikacijos simpoziumą su švedų mokslininku Jesper’u Strömbäck’u. Jis tyrė, kodėl žmonės ieško dezinformacijos ir sąmokslų teorijų skaitmeninėje erdvėje. Jei jie randa patvirtinimą savo įsitikinimams, jie jaučiasi laimingi. J. Strömbäck’as sako, kad žmonių gebėjimai nesikeičia, nes esame tie patys socialiniai gyvūnai su tomis pačiomis smegenimis. Suprasti sudėtingą informaciją reikia laiko ir pastangų, tad lengviau rasti emocijas kaitinančius pranešimus, kurie patvirtina mūsų įsitikinimus.

Kitas J. Strömbäck’o pastebėjimas – piliečiai mano, kad yra informuoti, nes rado informaciją socialiniuose tinkluose. Tačiau jie žino melagingus faktus, kurie toliau skleidžiami per socialinius burbulus. Dainiau, Jūsų klausimas – ką daryti ir kaip suvaldyti šią problemą?

Tai ar įmanoma tai nugalėti?

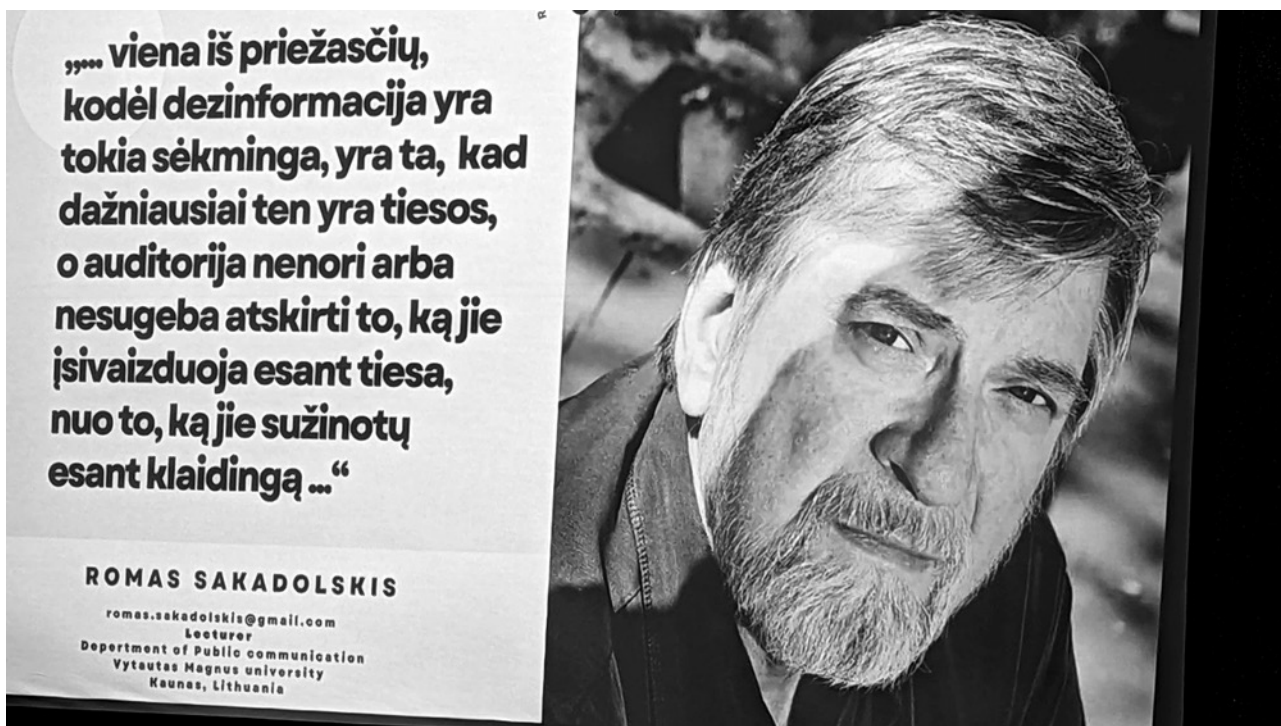
Ar įmanoma nugalėti dezinformaciją? Kaip sako šį reiškinį nagrinėjantys tyrėjai, žmonės sukūrė šią problemą, todėl jie turi rasti atsakymą, kaip ją išspręsti.

Redaktorių vaidmuo besikeičiančioje medijų sistemoje sumažėjo – redaktoriais tapo algoritmai. Kaip jie veikia? Tai galime nujausti. Dažnai sakome: „Tik pagalvoju apie kažką ir jau galiu tai skaityti.“ Taip yra, nes algoritmai iš karto siūlo tam tikrą informaciją. Vis dėlto tyrinėtojai sako, kad iki galo nežinome, kaip algoritmai veikia.

Kaip su tuo kovoti? Atsakymas aiškus – reikia žmones šviesti ir mokyti atsirinkti teisingą informaciją. Šioje kovoje svarbūs kiekvieno piliečio gebėjimai atsakyti į įvairius klausimus sau pačiam. Kaip suprantu informaciją? Kas sukūrė šią informaciją? Kas yra šaltinis? Koks jos ar jo tikslas? Taigi vėl grįžtame prie mokymų.

Esu dalyvavusi diskusijoje su Vytauto Didžiojo universiteto mokslininkėmis profesorėmis Aukse Balčytienė ir Kristina Juraite, kurios inicijavo daugybę medijų raštingumo projektų. Tokia veikla vyksta bibliotekose. Per pastaruosius 30 metų, kol keičiasi mūsų medijų sistema, nuolat susiduriame su informacijos gausa. Kiekvieną minutę mes, smalsūs žmonės – tiek jauni, tiek vyresni, – išbandome įvairias platformas, kuriose yra visko. Skaitmeninis pasaulis teikia naudingos informacijos ir platformų, kur galime bendrauti. Tačiau jis taip pat sukūrė ir pavojus dėl nekokybiškos informacijos, dažnai sukonstruotos remiantis emociju pagrindu: bauginant ir piešiant grėsmes. Tokie emociniai pranešimai žadina piliečius, verčia naršyti po dezinformaciją ir sąmokslų teorijas.

Pastebime, kad kovos su dezinformacija pranešimuose dažnai remiamasi mažai žinomų ar mažai įtakingų veikėjų, veikiančių socialiniuose burbuluose, pavyzdžiais. Toks požiūris susijęs su grupėmis, kurios skleidžia nepatikimą informaciją dėl anoniminių šaltinių ar kitų panašių argumentų. Dėl šių „mažų“ dalykų daug nediskutuotume, tačiau mus domina tema, kuri, mūsų nuomone, yra sunkiausiai sprendžiama teisės ir kitomis priemonėmis. Tai situacijos, kai dezinformacija sklinda iš visuomenės ar politinių lyderių. Ką daryti, kai dezinformaciją skleidžia tokie politikai kaip ponas Putinas ar ponas Orbanas? Ar girdėjome, kad jiems būtų iškelta baudžiamoji byla už dezinformacijos skleidimą ar tarptautiniu mastu būtų pradėtas teisinis persekiojimas? Arba nacionaliniu mastu būtų taikomos rimtos priemonės? Pusiau šaržuodami pasakysime, kad tai, kas griežtai draudžiama paprastam žmogui, beveik legalu prezidentams, kandidatams į prezidentus ir kitiems politiniams lyderiams. Tai pasitaiko tiek demokratinėse, tiek nedemokratinėse valstybėse. Dažniausiai tai ignoruojama arba lieka tik vieša kritika, tačiau nesulaukia realių pasekmių – nei teisinių, nei kitokių. Kaip visuomenė, auditorija ar žiniasklaida turėtų žiūrėti į situaciją, kai dezinformacijos skleidimas politinių lyderių ar

Ilustracija iš www.lzs.lt

valstybių lygmeniu tampa beveik legalus? Kaip kovoti su šiuo reiškiniu? Pavyzdžiui, Lietuvoje uždraustos Rusijos valstybinės televizijos, tačiau galima pažiūrėti pono Putino pasisakymus. Jis kalba tarptautiniame renginyje Mongolijoje ar kitur. Taigi, nors dezinformacijos kanalai apriboti, pats šaltinis lieka. Ar galime kalbėti apie „kietuosius“ ar „minkštuosius“ metodus kovojant su dezinformacijos kanalais, susijusiais su politiniais lyderiais, partijų ar valstybių vadovais? Ar viskas lieka tik „žemutiniame lygyje“ – su tais, kurie skleidžia jau pagamintą dezinformaciją?

Pereikime prie politinės komunikacijos, kuri glaudžiai susijusi su šiuo medijų pasauliu ir skaitmeniniais tinklais. Jaša Munkas savo knygoje rašo, kad dabar yra autsaiderių laikai, nes socialiniuose tinkluose dinga elitinė kalba. Autsaideriai, kaip chuliganai, formuoja praktikas, pagal kurias galima kalbėti apie viską. Ir lyg šios demokratinės platformos – socialiniai tinklai – nieko nedraudžia. Lietuvoje buvo tam tikros iniciatyvos dėl neapykantos kalbos, tačiau jos pasirodė ir greitai nutilo. Politikai dabar pratrūksta begėdiškai – tiek savo elgesiu, tiek retorika. Kaip sako Ruth Work, gyvename darbotvarkėje, kurioje „viskas tinka“. Priežastis, kodėl taip vyksta, – socialiniai tinklai, laisvė šiose platformose ir visuomenės pritarimas.

Tyrimai rodo, kad, pavyzdžiui, buvusio Italijos premjero Silvio Berlusconi ir Donaldo Trumpo spaudos konferencijose buvo daug seksizmo, mizoginijos ir nepagarbos moterims. Vartotojai „YouTube“ kanaluose palaikė tokią kalbą

ir nesistebėjo ja. Tai atsako į klausimą, kodėl taip vyksta, – vieši intelektualai dažnai pasitraukia į tyliąją daugumą ir tiesiog stebisi. Medijos taip pat prisideda prie populizmo ir neapykantos kalbos eskalavimo.

Šie pasisakymai perkeliama į socialinius tinklus, galiausiai pasiekia netradicinius žiniasklaidos formatus. Hibridinėje medijų sistemoje viskas tampa įmanoma. 2016 m. prezidentu išrinktas Donaldas Trumpas pasakė: „Medija esu aš.“ Ir laimėjo rinkimus naudodamas „Twitter“ žinutes, kuriose niekino žurnalistus, sakydamas, kad jie meluoja, o tikroji tiesa yra jo tiesa. Politikos mokslininkai tai pavadino populizmo apoteoze, nes ši kalba buvo kupina melo, netikslumo ir užgauliojimų. 2024 m. jau galime sakyti, kad gyvename laiku, kai aršus nuomonės reiškimas tampa tiesa. Tai vadinama posttiesos amžiumi, kai tiesa vis mažiau rūpi ir tampa tuo, kas emocionaliai sukonstruota ir garsiai pasakyta. Chuliganai, taip sakant, tampa tiesos nešėjais.

Kalbant apie Lietuvos rinkimus, stebima, kad kai kurie politikai, kaip R. Žemaitaitis, savo retorika gebėjo pritraukti dėmesį ir užkūrė dirvą savo partijai. Žmonės, kurie mažai domisi politika, kartais netyčia balsuoja už tokius kandidatus, nes tai atrodo įdomu. „Netyčia prabalsavau“ dažnai duoda tokius rezultatus. Begėdystės normalizavimas ir darbotvarkė, kurioje „viskas tinka“, įtvirtina tam tikras tiesas ir laikomas autentiškumu politikoje. Teigiama, kad autentiškumas, pasireiškiantis šiurkščiu elgesiu ir nacionalistine retorika, yra autentiškos asmenybės kūrimo

strategija. Lietuvoje tai matome ir partijų, kurios neperžengė 5 procentų barjero, bet pasirodė gerai, atveju. Pavyzdžiui, Eduardo Vaitkaus sąrašas gavo balsų. Tai rodo, kad dalis visuomenės pateisina tokią kalbą ir mano, jog tokie žmonės yra tikri, autentiški. Šiandien autentiškumas politikoje tapo tam tikra valiuta, nes žmonės, kurie nesilaiko tradicinių politinių normų, atrodo artimesni ir „tikri“.

Jeigu kalbame, kad komunikuodami visi išmoko meluoti ir pagražinti, kur tada yra tikroji tiesa? Visame komunikacijos sraute sunku ją sugraibyti. Prekės akcinė kaina labiau mato negu etiketė. Ieškai, iš ko ta prekė susideda, tačiau sąmoningai išdidinta nuolaida užgožia tikrąją kainą ar net sudėtį. O tikroji sudėtis parašyta tokiomis smulkiomis raidėmis, kad neperskaitysi. Tai turbūt galioja ir politikams, ir viskam kitam, nes taip jau susiklostė, kad komunikacijoje dabar visi išmoko viską gražinti, dėlėti. Ar tuomet galima sakyti, kad visuomenė melagienas ir dezinformaciją iš tiesų priima ir nelabai su tuo kovoja. Na, o sąmokslo teorijos „kažkas gali viską“, „kažkas valdo pasaulį“ tarpsta. Kitaip tariant, šis reiškinys politiniame lauke visuomenę maksimaliai dezorientuoja. Matydami tiek daug dezinformacijos aplink, žmonės kartais nepastebi, kad jų tam tikra informacija yra lygiai tokia pati dezinformacija. Ar kaip priešnuodis gali būti teisiniai mechanizmai?

Dėl teisinių mechanizmų nuoširdžiai sakau, kad dabar net neįsivaizduoju. Kartais trūksta adekvataus vertinimo. Vieni veikėjai griežčiau vertinami – „Facebook“ dažnai pasitaiko net linčo teismas. Kiti pasisako šiurkščiau, bet tai tiesiog gali būti karštakošiškas veiksmas, „žmogus nepagalvojo“. Tai priklauso nuo asmens socialinio kapitalo, jo įtakos. Kartais stebimasi, kodėl mažiau aštrūs pasisakymai sulaukia didesnio įvertinimo.

Dėl teisinių priemonių – tiesiog nežinau. Tai daugiau kultūros ir visuomenės klausimas. Gal, kaip sako Gintautas Mažeikis, gyvename gerovės visuomenėje. Dabar svarbiausia būti ilgaamžiais, gerti asilės pieną (čia improvizuoju, jis to nesakė), įsisegti ilgaamžiškumo ženklą. Tokie dalykai kaip tikra tiesa žmonių nebedomina.

Net po pandemijos, kai vyko priešiniai – vieni priešinosi vakcinoms, kiti už jas agitavo, vyksta dezinformacijos karai. Vieni tiki skiepais, kiti netiki. Vieni sako: „Aš tikiu mokslu“, kiti teigia: „Netikiu mokslu.“ Nežinau, kodėl pradėjome gyventi taip, kad nebestebina retoriniai standartų peržengimai. Vis dėlto aš tikrai tikiu, kad yra žmonių, kurie dėl to išgyvena.

Dėkojame už pokalbį.

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

KUNIGAS SIGITAS JURKŠTAS: „MARIJOS RADIJAS LIETUVOJE GYVUOJA JAU 20 METŲ“

2004 m. Šiluvos Švč. Mergelės Marijos Gimimo atlaidų savaitės metu transliacijas Lietuvoje pradėjo Marijos radijas. Šiomet jis mini savo 20-ies metų sukaktį. Ta proga žurnalas „Žurnalistika“ pakalbino Marijos radijo programų direktorių kunigą SIGITĄ JURKŠTĄ.

Kunigas Sigitas Jurkštas

Kodėl šis radijas pavadintas Marijos vardu?

Marijos radijas įkvėpimo sėmėsi iš Mergelės Marijos apsišviškimo Medžiugorėje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, kur, kaip pranešama, šeši paaugliai regėjo pasirodžiusią Mergelę Mariją. Ji prisistatė kaip Taikos karalienė ir pradėjo jiems reguliariai apsišviškinti, ragindama nuoširdžiai melstis, skaityti Dievo Žodį, pasninkauti, dalyvauti šv. Mišiose ir eiti išpažinties. Marijos radijas įkurtas 1983 m. mažame Erbos miestelyje, Italijoje. Jo pradžia labai kukli – tai buvo vietinis parapijos radijas, kuris pirmiausia skirtas parapijiečiams. Šį projektą pradėjo grupė savanorių ir kunigų, norinčių pasinaudoti radiju kaip priemone skleisti Evangeliją ir puoselėti tikėjimą. Radijas tapo tarsi Marijos balso, raginančio šiuolaikinę nuo Dievo nutolusią žmoniją grįžti pas Jos Sūnų Jėzų, aidu.

Lietuvoje veikia daug radijo stočių. Kuo iš jų išsiskiria Marijos radijas?

Turbūt ne tik tuo, kad skelbia krikščionišką turinį, bet visų pirma tuo, jog trečdalį Marijos radijo programos laiko sudaro malda. Iš įvairių Lietuvos parapijų transliuojamos šv. Mišios, Rožinio, Kryžiaus kelio, Dievo gailėstingumo, valandų liturgijos malda, įvairios giesmės. Taigi Marijos radijas suteikia klausytojams unikalią galimybę melstis kartu toms pačiomis valandomis vienybėje su tūkstančiais žmonių visoje Lietuvoje. Kartą per mėnesį vyksta ir rožinio transliacijos iš įvairių pasaulio šventovių.

Kitą trečdalį programos sudaro krikščioniškasis ugdymas – įvairios tikėjimo pažinimo ir liudijimų laidos, o dar trečdalį – bendražmogiško ugdymo laidos. Jų metu kalbama apie įvairias aktualijas, mediciną, sveiką gyvenimą, šeimų ir jaunimo rūpesčius, ekologiją, politiką, finansus – apie visa tai, kuo kasdien gyvena žmonės.

Pradžia dažniausiai būna sunki. O kaip Jūs prisimenate tuos laikus, kai Marijos radijas pradėjo pirmąsias transliacijas?

Marijos radijo prezidentė Egidija Vaicekauskienė

Marijos radijas Lietuvoje savo veiklą pradėjo 2004 m. rugpjūčio 30 d., transliuodamas iš Kauno. Per pirmąjį mėnesį buvo įjungti siųstuvai Klaipėdoje ir Šiauliuose, o 2005 m. – Vilniuje ir aplinkiniuose rajonuose. Šiuo metu radijas transliuoja 26 dažniais visoje Lietuvoje ir internetu.

Lietuvos Marijos radijo įsteigimą, palaiminus tuometiniam arkivyskupui Sigitui Tamkevičiui, inicijavo Kauno Palemono parapijos klebonas salezietis Massimo Bianco, o pasiruošimo darbams vadovavo kun. Oskaras Petras Volskis. Be didelės tarptautinio Marijos radijo paramos, nebūtų pavykę pradėti transliacijų. Taip pat ir veiklos bei valdymo principai perimti iš Italijos – trejopa programos struktūra (malda, krikščioniškas ir bendražmogiškas ugdymas), dvejopas prezidento ir programų direktoriaus valdymas. Neilgai trukus prie Marijos radijo komandos prisijungė verslininkė, dabartinė prezidentė Egidija Vaicekauskienė. Jai teko dirbti jau su keliais Marijos radijo programų direktoriais, kurių du tapo vyskupais. Iš pradžių buvo iššūkių ir dėl parapijų – ne visi kunigai patikliai žvelgė į šią iniciatyvą, ne visi įsileisdavo. Kildavo iššūkių ir dėl transliacijų, pavyzdžiui, kartą vežimas perpjovė laidą, jungiantį su bažnyčia, ir teko šv. Mišias nuo vidurio perjungti iš kitos bažnyčios. Kitą kartą seserys vienuolės nukirpo laidą, nes manė, kad jis nebereikalingas. Buvo daug linksmai baisių situacijų.

Ar dabar turite daug bendradarbių? Kas ir kuo padeda?

Taip, turime 13 darbuotojų, iš jų beveik pusė – operatoriai, užtikrinantys nenutrūkstamą radijo transliaciją Vilniaus ir

Kauno studijose. Kiti darbuotojai rūpinasi programos organizavimu, muzika, technika, ūkio darbais, darbo administravimu, viešaisiais ryšiais.

Dabar be savanorių sunku plėtoti veiklą...

Dėkojame Dievui už kelis šimtus savanorių, kurie padeda vesti ir tvarkyti laidas, rengti bendras maldas, rinkti aukas, melstis ir groti adoracijose, budėti ir priimti žmones studijose, skleisti Marijos radijo žinių socialiniuose tinkluose, internete, atlikti kitas tarnystes. Galime pasidžiaugti, kad savanorių būrys yra labai didelis ir įvairialypis – nuo moksleivių iki pensininkų, nuo paprastų darbininkų iki žinomų verslininkų, žurnalistų ir visuomenės veikėjų.

Į kokį radijo klausytoją orientuojatės, kokio klausytojo tikitės?

Stengiamės pateikti dvasinio maisto visiems, nuoširdžiai ieškantiems Dievo. Sutinkame ir visai jaunų žmonių, kurie klausosi Marijos radijo, tačiau didžiausia dalis mūsų klausytojų yra tie, kurie klausosi vairuodami arba ilgesnį laiką praleisdami namuose: tai vyresnio amžiaus žmonės, ligoniai, taip pat namų šeimininkės. Lietuvoje tikslios klausytojų statistikos neturime, tačiau pasauliniai Marijos radijo statistiniai duomenys rodo, kad didžiausia klausytojų dalis yra 40–50 metų žmonės, antra pagal dydį – senjorai. Būtent į šias dvi amžiaus grupes labiausiai ir orientuojamės. Taip pat programoje gausu ir jaunimui skirtų laidų bei muzikos.

Marijos radijas transliuoja įvairias programas. Kokios iš jų populiariausios?

Populiariausios yra seniausios transliuojamos ir nuolatinų vedėjų rengiamos laidos: Bronės Gudaitytės „Dvasinė ekologija“, kunigo Arnoldo Valkausko „Katekizmo komentarai“, kunigo Virginijaus Veprausko „Bažnytinės teisės klausimai“. Taip pat populiarūs šeštadienio ryto tiesioginiai laidos „Klausk drąsiai“, kurioje į klausytojų klausimus atsako visi kiti Lietuvos kunigai. Populiarumu neatsilieka ir bendruomenės „Gailėstingumo versmė“ organizuojamos laidos apie vidinį išgydymą. Dalis laidų kasmet atsinaujina, keičiasi ir jų vedėjai.

Kaip Marijos radijui sekasi pritraukti jaunimą, atsiliiepti į jaunų žmonių lūkesčius?

Kaip ir minėjau, turime nemažai laidų jaunimui. Stengiamės tam tikru paros metu transliuoti ir daugiau ramesnės šiuolaikinės muzikos, kuri tuo pat metu būtų graži ir vyresniems klausytojams. Iš laidų jaunimui galima paminėti laidas „Kas rūpi jauniems“, „Filmai ir muzika krikščionims“, „Ateikite kurti“, vedamą ateitininkų. Šiose, taip pat ir kitose laidose stengiamės aptarti jaunimui rūpimus klausimus apie lytiškumą, draugystę, tikėjimo ir mokslo santykį,

protingus argumentus už krikščionybę bei jos santykį su kitomis religijomis.

Plėtojame veiklą socialiniuose tinkluose, jau greitai mūsų laidos bus filmuojamos ir pasiekiamos „Youtube“ kanale. Visų laidų taip pat galima klausytis per „Spotify“, kur pateikėme ir kelias dešimtis įgarsintų audioknygų. Dirbame ties Marijos radijo programėlių lietuvinimu.

Marijos radijas su klausytojais bendrauja ne tik lietuvių kalba. Kaip plačiai Marijos radijas veikia pasaulyje?

Taip, kaip tik paminėjau Marijos radijo programėlę „Radio Maria play“, kurią sukūrė tarptautinis Marijos radijas ir kuria naudojantis galima klausytis Marijos radijo įvairiomis kalbomis, taip pat ir lietuviškai. Šiuo metu yra apie 100 Marijos radijo stočių daugiau kaip 80 šalių, ir jo veikla aktyviai plečiasi. Kai kurios stotys apima visą šalies teritoriją FM ar kitomis bangomis, kai kurios – tik nedidelę dalį, o kai kurios veikia tik internetu. Tačiau nė viena jų iki šiol nebankrutavo ir neužsidarė. Susiduriančios su sunkumais radijo stotys visada gali atsiremti į pasaulinį tinklą ir sulaukti jo pagalbos.

Dabar be rėmėjų sunku išsiversti. Ar daug jų turite ir kokios jų paramos tiktės?

Visa Marijos radijo komanda 20-mečio jubiliejaus metu.

***Marijos radijas transliuojamas daugiau nei 80 šalių visuose žemynuose.
Marijos radijo archyvo nuotr.***

Pirmasis rėmėjas buvo tarptautinis Marijos radijas, padėjęs įsikurti, įsigyti reikiamą aparatūrą ir radijo dažnius. Taip pat gavome nemažai paramos iš įvairių verslininkų, ypač kai vyko Marijos radijo pastato statybos Kaune. Didžiausia mūsų rėmėjų dalis – ištikimi klausytojai, kurie beveik nenutrūkstamai klausosi Marijos radijo ir dosniai jį remia. Taip pat ir savanoriai mus remia tarnystė ir skirdami savo brangaus laiko. Kas mėnesį turime surinkti apie 60–70 tūkst. eurų – daugiausia darbuotojams ir radijo dažniams išlaikyti. Mus paremti galima įvairiais būdais, jie nurodomi interneto svetainėje <https://marijosradijas.lt/parama>.

Ko palinkėtumėte Marijos radijui ir savo klausytojams?

Palinkėčiau dviejų dalykų, kaip gerai pasinaudoti Marijos radijo dovana. Pirma, susikurti nuolatinę dvasinę dienvartę, kuriai gali padėti tomis pačiomis valandomis transliuojamos maldos, Dievo Žodžio laidos.

Antra, skirti reguliaraus laiko paversti praktika tai, ką išgirstame per Marijos radiją. Didžiausias nuostolis būtų daug klausytis Marijos radijo laidų, bet neskirti laiko jose skelbiamam Dievo Žodžiui įgyvendinti.

Ačiū už pokalbį.

Kalbino VYTAUTAS ŽEIMANTAS

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

ŽINOMAM ŽURNALISTUI, REDAKTORIUI, DĖSTYTOJUI HENRIKUI VAITIEKŪNUI – TIK 75-ERI. SVEIKINAME!

VYTAUTAS ŽEIMANTAS

Žinomam žurnalistui, redaktoriui, dėstytojui HENRIKUI VAITIEKŪNUI šiemet sukako 75-eri. Gražią sukaktį kolega Henrikas pasitiko perduodamas didelę savo žurnalistinę partitį jaunesniems žurnalistams ir išleisdamas originalią autorinę knygą „Felčerio užrašai“. „Žurnalistika nėra mokslas, menas. Tai yra gyvenimo būdas. Jis man tinka ir patinka“, – viename interviu sakė H. Vaitiekūnas, bene visą gyvenimą paskyręs žurnalistikai.

Henrikas Vaitiekūnas
Nuotrauka iš asmeninio albumo

Jis gimė 1949 m. rugpjūčio 25 d. Panevėžyje. 1967 m. baigė Klaipėdos 5-ąją vidurinę mokyklą ir Klaipėdos muzikos mokyklą, 2000 m. – Vilniaus universitete žurnalistiką.

1967–1973 m. dirbo laikraščio „Komjaunimo tiesa“, nuo 1974 m. – laikraščių „Valstiečių laikraštis“, „Sportas“, „Gimtasis kraštas“, Šalčininkų ir Vilniaus rajonų laikraščių redakcijose. Įstojo į Lietuvos žurnalistų sąjungą (LŽS).

Nuo 1977 m. buvo Lietuvos televizijos programos „Panorama“ Žemės ūkio ir pramonės skyriaus korespondentas, Reporterių skyriaus vedėjas, laidos „Labas rytas“ vedėjas. 1991–1993 m. Kauno programų direkcijos direktoriaus pavaduotojas, 1993–1995 m. direktorius, laidų „Laisvės alėja“, „Mažesni už mus“ vedėjas.

Apie jo veiklą Kaune LŽS Kauno apskrities skyriaus pirminkas Vidas Mačiulis pasakė: „Buvęs originaliausias atgimusios Lietuvos televizijos žurnalistas, pirmojo Lietuvos radijo pranešėjo Petro Babicko premijos laureatas H. Vaitiekūnas pasitiko savo 75-ąją vasarą. Valio! Gimęs Panevėžyje, baigęs vidurinę Klaipėdoje, savo didžiausią eterio brandą ir džiaugsmą patyrė Vilniuje. Ir Nemuno bei Neris santakoje, po skaudžių 1991-ųjų įvykių Lietuvoje, Henrikas paliko savo ryškų pėdsaką, nes vadovavo LRT Kauno

redakcijai. Ne tik jo sumanyta „Laisvės alėja“, bet ir kitos TV laidos išliko mūsų kaunietiškoje eterio istorijoje... Dabar kolega – puikus spaudos publicistas, išleido ir išskirtinę knygą medicinos tema, kad visi būtume sveiki ir laimingi.“

1985 m. žurnalistą kvalifikaciją jis kėlė Bornholme (Danija).

1995–1996 m. kolega Henrikas buvo Lietuvos radijo ir televizijos programų direkcijos vyriausiasis redaktorius. 1996–1997 m. savaitraščio „Kalba Vilnius“ vyriausiasis redaktorius, kartu ir Lietuvos televizijos Visuomeninių programų direkcijos žurnalistas, Lietuvos televizijos laidos „Kryžminė ugnis“ vedėjas.

1997–2005 m. „Lietuvos ryto“ TV žurnalistas. 2005–2011 m. autorinių BTV laidų vedėjas. Nuo 2012 m. LRT vedė informacinę aktualijų laidą „Laba diena, Lietuva“.

Reiškėsi ir kaip dėstytojas. 2006–2007 m. dėstė Vilniaus kolegijoje. Tarptautinės teisės ir verslo aukštosios mokyklos bei Vilniaus Gedimino technikos universiteto lektorius.

1999 ir 2000 m. pelnė televizijų publicistikos telemaratonų „Ad Rem“ apdovanojimus. Apdovanotas Petro

Trys LRT laidos „Labas rytas“ vedėjai aptaria būsimą laidą: Vytautas Kvietkauskas, Henrikas Vaitiekūnas ir Romualdas Jankauskas. Apie 1996 m.

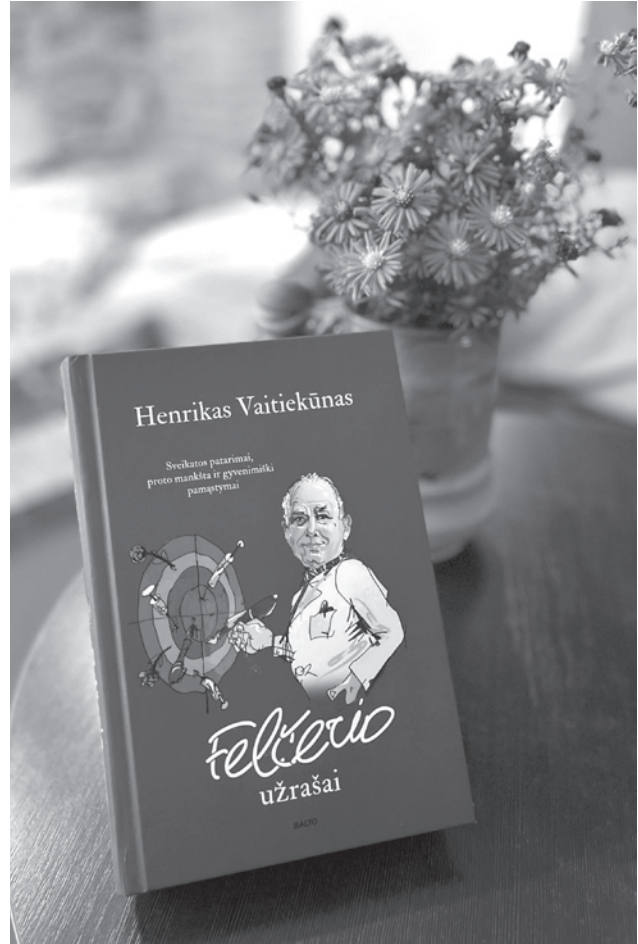
Nuotrauka iš V. Kvietkauko asmeninio archyvo

Babicko premija (2015), LŽS 90-mečio prizų „Šviesos simbolis“ (2019).

2023 m. kolega Henrikas išleido knygą „Felčerio užrašai“ ir iš karto pasireiškė kaip intriguojančių ir šmaikščių istorijų kūrimo meistras. Žaismingu stiliumi parašytoje publicistikos knygoje, kurią išleido „Balto“ leidybos namai, sudėta net keliasdešimt esė įvairiausiomis temomis – nuo sveikatos patarimų iki pamąstymų apie gyvenimą. Autorius geba dovanoti tikrą skaitymo malonumą, stebindamas originaliu požiūriu į įvairius reiškinius. Jis įtraukia skaitytoją į nuotaiką gerinančią proto mankštą, todėl keliaujant per puslapius tenka ir paspėlioti, ir paskaičiuoti. Ar tikrai morkos stiprina regėjimą, kiek miega skruzdėlės ir kodėl nuobodžiauja aštuonkojai? Ar žinote, ką reiškia mirmekologija, odometras ir sielos sloga? O kiek kalorijų sudeginsite, greitai tempu eidami penkis kilometrus? Apie visa tai – naujoje knygoje.

Į žurnalisto klausimą, kokiomis spalvomis jo gyvenimą praturtino knygos autoriaus patirtis, kolega Henrikas atsakė: „Sudėtinga atsakyti, nes žiūriu kritiškai ir laukiu blogų atsiliepimų. Kai sužinojo, kad išleisiu knygą, draugai sakė, kad gerai – liks vaikams, vaikaičiams, provaikaičiams. Gal ir taip. Mano knyga sudėliota iš kaladėlių – panaudojau savitraščiui „Lietuvos sveikata“ rašytus tekstus. Skaitydamas tuos senus užmirštus dalykus nepaliauju stebėtis, kaip gerai parašyta. Vadinasi, yra toje knygoje kažkas tokio. Bet jei kas leistų dar metus padirbėti, galima būtų padaryti ir geriau. Ne kiekvienas įžiūrės, bet siūlau įžiūrėti, kiek atsiņešta iš televizijos, ypač iš „Panoramos“. Tai trumpumas. Televizijos reportažui trys minutės yra limitas. Taip buvo mano laikais, dabar tik minutė dvidešimt. Visi gabaliukai, kurie sudėti į knygą, buvo mano dar sutrumpinti. O jei dar kartą peržiūrėčiau, rasčiau ir dar ką išmesti.“

Šiandien kolega Henrikas – aktyvus LŽS narys. Jis perteikia savo patirtį žurnalistų seminaruose, dalyvauja kūrybinių konkursų vertinimo komisijose.

Henriko Vaitiekūno knyga „Felčerio užrašai“
Nuotrauka iš www.lzs.lt

„Dabar kolega Henrikas aktyviai dalyvauja ir LŽS Senjorų klubo renginiuose. Jo neseniai išleistoje knygoje „Felčerio užrašai“ yra originalių sveikatos patarimų, autoriaus pamąstymų ir gera dozė humoro, praversianti kone visais gyvenimo atvejais. Gražiai jis pristatytas ir ką tik išleistoje knygoje „Žurnalistai senjorai“, – sako LŽS Senjorų klubo pirmininkas Ipolitas Skridla. – Linkime kolegai Henriku sėkmės kūryboje ir gyvenime.“

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

APDOVANOTI PROFESIONALŪS ŽURNALISTAI, NAGRINĖJANTYS EUROPOS SAJUNGOS INVESTICIJŲ EFEKTYVUMĄ LIETUVOJE

IEVA ABROMAVIČIENĖ

2024 m. spalio 29 d. Vilniuje, Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, pagerbti žurnalistai, redaktoriai ir žiniasklaidos priemonės, profesionaliai tyrinėjantys Europos Sąjungos (ES) investicijų Lietuvoje efektyvumą. Šį jau tradicija tapusį konkursą organizuoja Lietuvos Respublikos finansų ministerija drauge su Lietuvos žurnalistų sąjunga.

„ES investicijomis siekiama sumažinti ekonominius, socialinius ir teritorinius skirtumus jos viduje. Šios investicijos Lietuvai suteikia naujų galimybių siekti socialinės ir ekonominės konvergencijos su pažangiausiomis ES valstybėmis, investuojant į reformas, bazinę infrastruktūrą, atsparumo klimato kaitai didinimą, inovacijas, mokslinius tyrimus bei socialinės atskirties mažinimą. Džiaugiamės jau septintus metus iš eilės galėdami paskatinti žurnalistus, kurie domisi ir rašo apie ES investicijomis kuriamus pokyčius. O jie išties dideli – per dvidešimt ES narystės metų Lietuvos BVP išaugo 199 proc.“, – sveikindama konkurso dalyvius sakė Finansų ministerijos Investicijų departamento vadovė Vaida Žukauskaitė.

Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas Dainius Radzevičius pabrėžė, kad konkurso tikslas – skatinti žurnalistus, apžvalgininkus ir tinklaraštininkus domėtis, kaip ES struktūrinių fondų investicijos prisideda prie socialinių ir ekonominių pokyčių Lietuvoje, ir kurti diskusijas apie efektyvų šių lėšų panaudojimą.

Šių metų konkursui buvo pateikta beveik 30 paraiškų iš įvairių šalies žiniasklaidos redakcijų ir žurnalistų, o komisija vertino daugiau nei 70 pateiktų darbų. Konkurso dalyvių pateiktus darbus vertino dešimties ekspertų komanda.

Vertinimo komisiją sudarė: pirmininkas Rytas Staselis, jo pavaduotoja Audronė Nugaraitė, nariai: Jolanta Beniušytė, Vilija Butkuvienė, Ginas Dabašinskas, Eglė Mikučionienė, Dainius Radzevičius, Jūratė Sobutienė, Jonas Staselis ir Jovita Valeikaitė-La Ferrara.

Darbai vertinti pagal penkis esminius kriterijus: turinio aktualumą, turinio formą, kūrybiškumą, informacijos šaltinių įvairovę ir originalumą.

„Džiugina tai, kad kolegos žurnalistai skiria nemažai dėmesio ES investicijų Lietuvoje temai. Tų pastangų norėtusi didesnių ir dar profesionalesnių“, – sakė vertinimo komisijos pirmininkas R. Staselis.

LAUREATAI IR APDOVANOJIMAI

Šiomet apdovanoti šie laureatai:

- **Metų televizijos laida:** Aistė Čiučiurkaitė, Vidmantas Balkūnas, Gabrielė Navickaitė ir Paulius Neverbickas (15min.lt) už laidą „Šiuokšlių pagrindis: greitai, pigiai, nelegaliai“;
- **Metų radijo laida:** Vilija Ramanauskienė (Alytaus radijas „FM99“) už laidas „Alytuje nauji Sanglaudos fondų projektai kol kas stringa, pažangiausia – Tauragė“, „Kaip atgaivinti apleistus miesto pastatus?“ ir „Žmonės su psichikos negalia gali dirbti“;
- **Metų publikacija / tekstas:** Edita Šileikė („Kauno diena“) už straipsnius „Istorinė diena: atidarytas vandens kelias Nemunu nuo Kauno iki Kuršių marių“, „Atliekų smarvė vėl kankina kauniečius“ ir „Miegantys biurokratai stabdo renovaciją“;
- **Metų žurnalistas:** Dalius Simėnas („Verslo žinios“) už publikacijas „Mokesčių (ne)reformos kaina: gresia kelių šimtų milijonų netektis“ ir „Recesijos akivaizdoje pagalvė iš RRF: verslas iš ES galės pasiskolinti iki 1,7 mlrd. Eur“;
- **Metų žiniasklaidos priemonė (redakcija):** vyriausiasis redaktorius Rolandas Barysas ir „Verslo žinios“ už portalą kokybę.

Taip pat skirti du specialieji apdovanojimai: už temų ir problemų įvairovę pagerbta „Delfi.lt“ redakcija, vadovaujama vyr. redaktorės Rasos Lukaitytės-Vnarauskienės, o už profesionalumą ir kūrybiškumą – Naglis Navakas iš „Verslo žinių“.

Šį konkursą finansuoja Europos Sąjunga.

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

NAUJIENŲ PORTALO 15MIN PERGALĖ TEISME – APGINTA VISUOMENĖS TEISĖ ŽINOTI APIE NUSIKALTIMUS

Svarbią pergalę teisme laimėjo naujienų portalas *15min*, kai redakcija apgynė visuomenės teisę žinoti apie nusikaltimus. Ši byla įeis į šalies žiniasklaidos istoriją.

Visuomenė turi teisę rasti informaciją apie anksčiau vykusius teismo procesus ir nusikaltusius žmones, nes darydamas nusikaltimą žmogus pats atsisako privatumo. Tokius principus įtvirtino Vilniaus apygardos teismas, atmetęs tarnyba piktnaudžiavusio buvusio policininko reikalavimą naujienų portalui *15min* ištrinti informaciją apie jį.

15min redakcijos vertinimu, tai – vienas svarbiausių pastarojo meto Lietuvos teismų sprendimų, ginančių žiniasklaidos laisvę.

Buvęs pareigūnas *15min* redakcijos reikalavo nuasmeninti jo duomenis, pašalinti nuotraukas iš visų straipsnių, kuriuose aprašomas piktnaudžiavimas tarnyba (orgijos su prostitute policijos komisariato patalpose) ir dėl to vykę teismo procesai. Vyras argumentavo, kad informacija apie jį „neproporcingai suvaržo jo teisę į privatų gyvenimą“.

15min redakcija šį reikalavimą atmetė kaip nepagrįstą, gindama visuomenės teisę žinoti apie valstybei nusikaltusį asmenį. Dviejų instancijų Vilniaus teismai patvirtino *15min* poziciją. Trijų teisėjų kolegijos Vilniaus apygardos teismas konstatavo, kad darydamas nusikalstamas ar kitas neteisėtas veikas žmogus „neturi ir negali tikėtis privatumo“.

„Neįvardijimas konkretaus asmens, kurio atžvilgiu vyksta baudžiamasis procesas, neatitiktų žiniasklaidos pagrindinės funkcijos – skleisti aktualią, teisingą ir išsamią informaciją apie realius įvykius“, – rašoma teismo nutartyje.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad išnykus teistumui žiniasklaida neturi keisti savo straipsnių, nes taip būtų paneigiama tiksli ir teisinga informacija.

„Asmens nuteisimo faktas niekaip negali būti panaikintas ir visada lieka jo gyvenimo faktu ar biografijos dalimi“, – pabrėžė Vilniaus apygardos teismas.

Teismas paskelbė, kad „visuomenei turėtų būti prieinami paskelbti teisingi duomenys kaip archyvinė informacija apie anksčiau buvusius įvykius“. Ši Vilniaus apygardos teismo nutartis jau įsiteisėjo.

Išnykęs teistumas nesudaro pagrindo modifikuoti paskelbtos teisingos ir tikslios informacijos.

Naujienų portalas *15min* vyriausiasis redaktorius Vaidotas Beniušis sako, kad ši nutartis – vienas svarbiausių teismų sprendimų pastaraisiais metais žiniasklaidos laisvės srityje.

„Redakcijos pastaraisiais metais vis dažniau užverčiamos pretenzijomis, kuriose esami ar buvę nusikaltėliai, kiti teisės pažeidėjai reikalauja ištrinti informaciją apie juos. Šioje byloje suformuotos taisyklės padės žiniasklaidai tvirtiau ginti visuomenės teisę į svarbią informaciją“, – sako V. Beniušis.

Jo teigimu, jei redakcija ar teismas būtų patenkinęs ieškovo reikalavimus, būtų įtvirtintas pavojingas precedentas, iš esmės siauriantis žodžio laisvės ribas ir ribojantis žurnalistų darbą, skatinantis žiniasklaidos straipsnių trynimą.

Byloje 15min atstovavę advokatų profesinės bendrijos COBALT teisininkai teigia, kad šioje byloje suformuotas svarbus precedentas.

„Toks atvejis Lietuvos teismų praktikoje dar nebuvo nagrinėtas, todėl kartu su klientu ypač džiaugiamės šios bylos rezultatu ir racionaliai teismų pradėta formuoti praktika. Dviejų instancijų teismai sprendė, kad pasikeitus aplinkybėms (t. y. asmeniui, apie kurį buvo rašoma, praradus viešo asmens statusą bei išnykus jo teistumui) naujienų portalas neturi pareigos nuasmeninti daugiau nei prieš dešimtmetį skelbtų publikacijų, kuriose buvo paskelbta tiksli ir teisinga informacija. Tokios publikacijos turi išlikti prieinamos visuomenei niekaip nmodifikuotos, t. y. kaip archyvinė medžiaga“, – pažymi COBALT partneris Marius Inta.

„Svarbu šiuo atveju buvo ir tai, kad asmuo, prašęs nuasmeninti publikacijas, praeityje buvo padaręs teisei priešingą veiką, todėl ir dėl to jo teisė į privatumą negalėjo būti ginama tokia pat apimtimi, kokia būtų ginama įstatymui nenusižengusio asmens. Be to, asmens duomenų apsaugos srityje įtvirtinta teisė būti pamirštam pagal Lietuvos įstatymus nėra taikoma, kai duomenys tvarkomi žurnalistikos tikslais. Visos šios aplinkybės lėmė tai, kad teismai šioje byloje patvirtino konstitucinę žiniasklaidos laisvę ir visuomenės interesą žinoti tikslią informaciją apie praeityje buvusius įvykius“, – teigia vyresnioji teisininkė Rūta Andriulevičiūtė.

Interneto žiniasklaidos asociacijos pirmininkės Linos Bušinskaitės teigimu, tai yra pavyzdys, kaip galima nenuleidžiant rankų ir ginant visuomenės teisę žinoti bei žurnalistų teisę gauti visuomenei svarbią informaciją pasiekti svarbių laimėjimų visai šalies žiniasklaidai bei sukurti vieną svarbiausių teisminių precedentų, kuris nuo šiol nebekels abejonės dėl visuomenės teisės žinoti apie nusikaltimus.

Sveikinimus ir palaikymą jau išreiškė ir Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas Dainius Radzevičius. Prie sveikinimų prisideda ir žurnalas „Žurnalistika“!

SVARBIAUSIOS TEISMO CITATOS

- „Visuomenei turėtų būti prieinami paskelbti teisingi duomenys kaip archyvinė informacija apie anksčiau buvusius įvykius.“
- „Darydamas nusikalstamas ar kitas priešingas teisei veikas, asmuo neturi ir negali tikėtis privatumo.“
- „Konkreto asmens neįvardijimas neatitiktų žiniasklaidos funkcijos skleisti aktualią, teisingą ir išsamią informaciją.“
- „Asmens nuteisimo faktas niekaip negali būti panaikintas ir visada lieka jo gyvenimo faktu ir biografijos dalimi.“
- „Visuomenės interesas žinoti apie valstybės pareigūnų neteisėtus veiksmus išlieka ir praėjus ilgam laiko tarpui po įvykių.“
- „Vardo, pavardės ir atvaizdo paskelbimas prisideda prie skelbiamos informacijos patikimumo.“

Šiame straipsnyje duomenys apie ieškovą neviešinami redakcijos sprendimu, siekiant užtikrinti pusiausvyrą tarp visuomenės teisės žinoti apie esmines teismo sprendimo aplinkybes ir ieškovo teisės į privatumą, kad informacija apie praetis įvykius nebūtų neproporcingai eskaluojama.

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

YRA GALIMYBĖ PALAIKYTI ŽURNALISTUS GINANČIĄ ORGANIZACIJĄ NEIŠLEIDUS NĖ VIENO CENTO PAREMKITE LIETUVOS ŽURNALISTŲ SAJUNGĄ!

Gerbiamieji,

kreipiamės į Jus su prašymu paremti profesinę sąjungą Lietuvos žurnalistų sąjungą (LŽS), juridinio asmens kodas 190806184, skiriant dalį savo sumokamo gyventojų pajamų mokesčio.

LŽS yra didžiausia profesionalius žurnalistus vienijanti nepriklausoma, nepolitinė, demokratinė profesinė sąjunga Lietuvoje. Mes giname savo narius nuo persekiojimo ir giname viešą interesą atstovaudami žurnalistų bendruomenės interesams. LŽS veiklos prioritetai – profesinės etikos normų įtvirtinimas praktikoje, žurnalistų kvalifikacijos kėlimas, žurnalistų teisių ir laisvių gynimas, savalaikė reakcija į bet kurią situaciją, kuri kelia grėsmę LŽS narių ir kitų žurnalistų profesinei veiklai, teisiniam statusui, trukdoma naudotis savo teisėmis rinkti ir skleisti informaciją.

Esame vienintelė žurnalistų organizacija Lietuvoje, kuri priklauso ir aktyviai veikia Europos žurnalistų federacijoje ir Tarptautinėje žurnalistų federacijoje.

Kokybiškos žiniasklaidos vaidmuo svarbus objektyviai informuojant visuomenę apie šalyje ir už jos ribų vykstančius procesus, identifikuojant pažangai trukdančias problemas. Ypač svarbu ugdyti žiniasklaidos vartotojų kritinį mąstymą ir atsparumą dezinformacijai.

Paremdami mus Jūs prisidėtumėte prie šių tikslų įgyvendinimo.

Primename, kad paramai galite skirti iki **2,4 %** sumokėto pajamų mokesčio, iš jų:

1,2 % – savo pasirinktai paramos gavėjai;

0,6 % – profesinei sąjungai;

0,6 % – politinei partijai.

Prašome informacija pasidalyti su kolegomis, draugais ir artimaisiais.

Iš anksto dėkojame už Jūsų geranoriškumą.

LŽS pirmininkas DAINIUS RADZEVIČIUS

DEKLARACIJOS PILDYMO INFORMACIJA

Prašymas skirti paramą teikiamas naudojantis vedliu, užpildant ir elektroniniu būdu pateikiant VMI FR0512 formos aktualią versiją per Elektroninio deklaravimo sistemą (EDS) adresu <https://deklaravimas.vmi.lt>, pasirinkus **Deklaravimas > Pildyti formą:**

1. Užpildykite duomenis apie skiriamą iki 1,2 % paramą savo pasirinktai paramos gavėjai;
2. Spauskite langelį „Pridėti naują įrašą“ ir galėsite skirti 0,6 % paramą mūsų profesinei sąjungai, į atitinkamą langelį įrašydami pavadinimą „Lietuvos žurnalistų sąjunga“ arba įstaigos kodą 190806184;
3. Pajamų mokesčio dalį galite skirti ilgesniam nei vienu metų laikotarpiui, prašymo langelyje „Mokesčio dalį skiriu iki mokestinio laikotarpio“ pasirinkdami metus iki 2028 m. imtinai.

Prašymą skirti 2024 m. sumokėto pajamų mokesčio dalį paramai galite pateikti iki 2025 m. gegužės 2 d. Pateiktą prašymą turite teisę patikslinti iki 2025 m. birželio 30 d.

23-IOJO NACIONALINIO FOTOGRAFIJŲ KONKURSO „LIETUVOS SPAUDOS FOTOGRAFIJA 2024“ APDOVANOJIMAI

EVGENIA LEVIN

Lietuvos žurnalistų sąjungos Spaudos fotografų skyriaus pirmininkė

Vilniaus rotušėje įvyko dvidešimt trečiojo konkurso „Lietuvos spaudos fotografija“ nugalėtojų apdovanojimai. Šiemet „Auksiniai kadrai“ įteikti aštuoniems fotografams: Rokui Teniui, Vytautui Butkui, Sauliui Žiūrai, Arvydui Gudai, Tadu Kazakevičiui, Kęstučiui Vanagai, Eimantui Geniui ir Vidmantui Balkūniui.

*Įteikus apdovanojimus.
LŽS Spaudos fotografų skyriaus nuotr.*

Be to, tradiciškai iš visų į metraštį ir parodą patekusių nuotraukų konkurso dalyviai patys išrinko jiems labiausiai patikusį kadrą, kurio autoriui Sauliui Žiūrai atiteko „Kolegų prizas“.

Ši tradicija itin svarbi spaudos fotografų bendruomenei – tai galimybė kasmet pažymėti vieno iš kolegų talentą, gerą akį, greitą reakciją ir sąmojį.

Apdovanota ir naujosios „Atviros kategorijos“, skirtos pradedantiesiems fotografams ir fotografijos entuziastams, nugalėtoja Daiva Šeibelienė.

Pasak konkurso organizatorių, šiemet nugalėtojų geografija labai plati – po vieną prizą iškeliavo į Kauną, Tauragę, Panevėžį ir Šiaulius.

Renginyje dalyvavo ir apdovanojimus teikė I. e. p. Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovė Agnė Kazlauskaitė, Vilniaus miesto vicemerė Simona Bieliūnė, asociacijos „Fotografijos namai“ vadovas Rolandas Parafinavičius, TECHIN mokymo centro vadovas Mindaugas Černius, Lietuvos

žurnalistų sąjungos (LŽS) pirmininkas Dainius Radzevičius, UAB „Foto123“ vadovas Andrius Repšys, konkurso komisijos narė, Kauno kolegijos Menų akademijos lektorė, fotografė Svetlana Batura, Lietuvos meno kūrėjų asociacijos vadovas Jonas Staselis.

Jau daugiau nei du dešimtmečius vykstantis konkursas „Lietuvos spaudos fotografija“ skleidžia atsakingo vizualinio pasakojimo kultūrą šalyje. Jis skatina fotografus tobulinti meistriskumą, mokytis vieniems iš kitų. Šiemet konkursas sulaukė per 3 000 nuotraukų iš 90 profesionalių fotografų bei 120 nuotraukų iš 40 fotografijos entuziastų.

Kaip ir kasmet, profesionalų fotografijas vertino kompetentinga tarptautinė konkurso komisija, kurios nariais šiemet tapo profesionalūs fotografai Damian Chrobak (Lenkija), Svetlana Batura (Lietuva), Eero Vabamägi (Estija), Renaldas Malychas (Lietuva) ir poetas, literatūros mėnraščio „Metai“ vyriausiasis redaktorius Antanas Šimkus. O „Atviros kategorijos“ darbus vertino profesionalių žiniasklaidos fotografų komisija, nugalėtoją išrinko pagrindinės konkurso komisijos nariai.

Kategorija „Kultūra ir pramogos“.
Arvydo Gudo nuotr.

Kategorija „Diplomatija“.
Sauliaus Žiūros nuotr.

Kategorija „Gyvenimas“.
Vytauto Butkaus nuotr.

KONKURSO „LIETUVOS SPAUDOS FOTOGRAFIJA 2024“ NUGALĖTOJAI

Kategorija „Naujienos“
(rėmėja Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija)
Rokas Tenys

Kategorija „Gyvenimas“
(rėmėja Vilniaus miesto savivaldybė)
Vytautas Butkus

Kategorija „Portretas“
(rėmėjas TECHIN mokymo centras)
Saulius Žiūra

Kategorija „Kultūra ir pramogos“
Arvydas Gudas

Kategorija „Kariuomenė“
(rėmėja Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija)
Eimantas Genys

Kategorija „Sportas“ (rėmėja UAB „Foto123“)
Kęstutis Vanagas

Kategorija „Diplomatija“
Saulius Žiūra

Kategorija „Gamta ir jos apsauga“
Saulius Žiūra

Kategorija „Reportažas“
Vidmantas Balkūnas

Kategorija „Fotopasakojimas“
Tadas Kazakevičius

„Kolegų prizas“
Saulius Žiūra

„Atvira kategorija“
Daiva Šeibeliene

Be pagrindinės konkurso programos, renginyje ir parodoje buvo pristatyta speciali fotografijų retrospektyva, kurią kartu kuruoja LŽS Spaudos fotografų skyrius ir Europos Komisijos atstovybė Lietuvoje. Ši parodos dalis lankytojams leidžia per fotožurnalistikos prizmę pažinti pastaruosius 20 Lietuvos narystės Europos Sąjungoje metų. Tai unikali galimybė pamatyti

visuomenės kultūrinius ir socialinius pokyčius, kurie pamažu formavo į Europos Sąjungos šeimą įstojusios mūsų valstybės veidą.

Paroda „Lietuvos spaudos fotografija 2024“ Vilniaus rotušėje buvo eksponuojama beveik mėnesį laiko, vėliau ji pristatyta ir kituose Lietuvos miestuose.

R E M I A

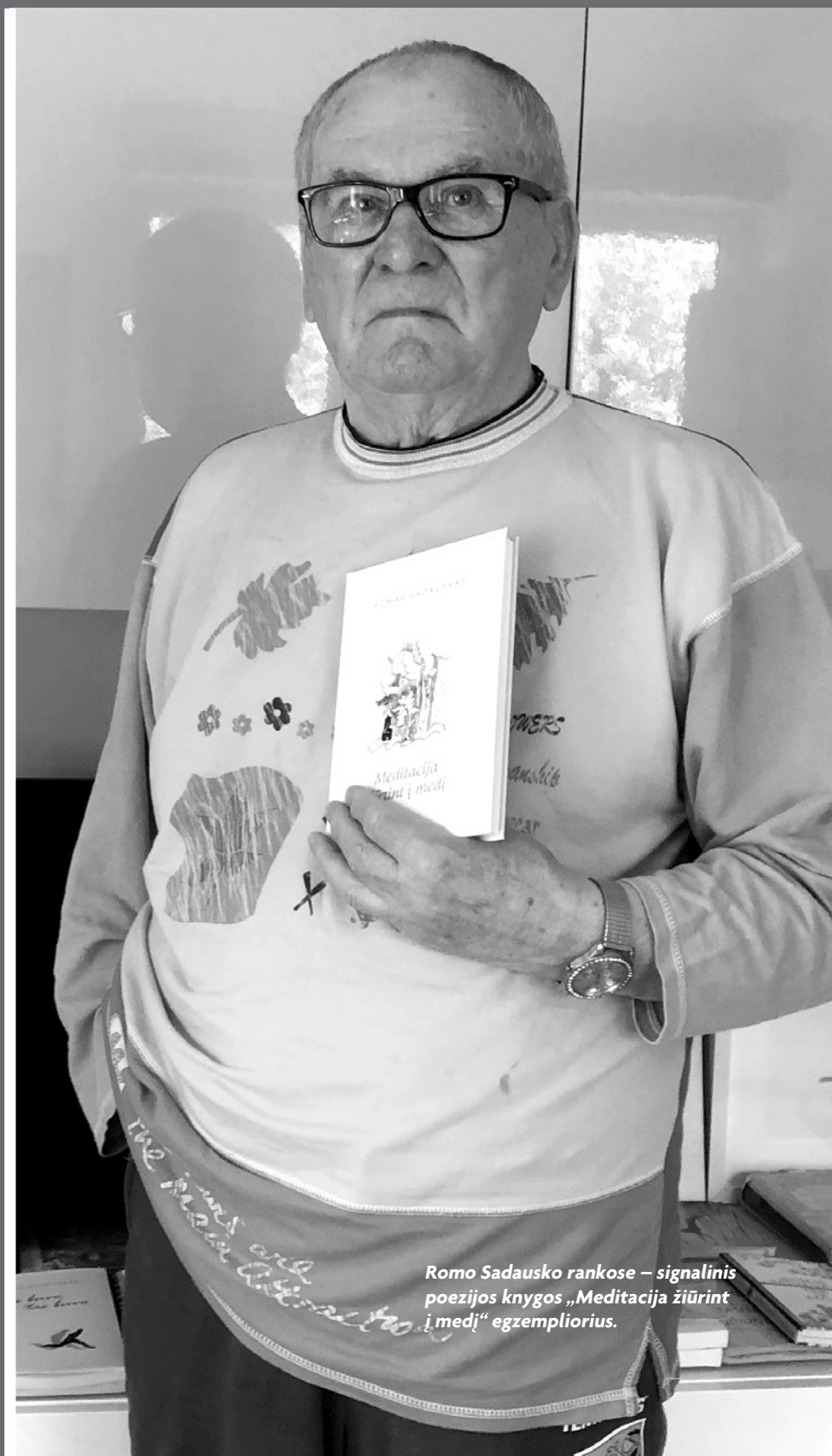
MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

ROMAS SADAUSKAS SKATINA SIEKTI AUKŠTYBIŲ, NEIŠSIŽADANT ŽEMĖS IR SAVO ŠAKNŲ

DAIVA ČERVOKIENĖ

Kuo ilgiau žmogus gyvena, tuo daugiau įvairių sukakčių ir jubiliejų sulaukia. Štai 86-erių žurnalistui ir rašytojui ROMUI SADAUSKUI, išleidusiam 34 bene visų žanrų knygas, tarp kurių daugiausia, žinoma, publicistinių, šie metai yra labai svarūs: sukanka 60 metų, kai išvyko į pirmąją savo žurnalistinę komandiruotę, 50 metų, kai jis yra Rašytojų sąjungos narys, be to, išleido eilėraščių knygą „Meditacija žiūrint į medį“.

Ta proga susitikimas su kūrėju spalio mėnesį vyko Rašytojų klube Vilniuje. Galima sakyti, kad tądien Rašytojų klubą okupavo žurnalistai: renginį vedė Edmundas Ganusauskas, dalyvavo skaitovas Juozas Šalkauskas, dainorius Albertas Antanavičius-Šeks-pyras, knygos „Meditacija žiūrint į medį“ sudarytoja Daiva Červokienė, visi dirbę žiniasklaidoje, trys – ir Lietuvos žurnalistų sąjungos nariai.

Romo Sadausko rankose – signalinis poezijos knygos „Meditacija žiūrint į medį“ egzempliorius.

KARO IR POKARIO METAIS

R. Sadauskas vaikystėje neteko rankos. Per karą, kai netoliese užvirė mūšis, žmonės slėpėsi nugalėto dvaro rūsyje, o jame driokstelėjo granatos. Vėliau paaiškėjo, kad rūsyje slėpėsi devyniolika žmonių. Per stebuklą gyvi išliko tik du vaikai. Ligoninėje Romas gulėjo vienuolika mėnesių, liko be rankos, su skeveldra plaučiuose. Išgyveno, nors ant lovos galo ilgai kabojo laidotuvėms pasiūti drabužėliai, kuriuos vėliau sunėšiojo.

Paprašytas prisiminti, kaip pasirinko žurnalistikos studijas, R. Sadauskas pasakojo, kad dar besimokydamas mokykloje rašė eilėraščius, baigęs dešimt klasių vasarą dirbo Druskininkų laikraščio redakcijoje.

„Negalvojau apie žurnalistiką. Mane nuo mažų dienų buvo apėmęs teisingumo jausmas – kodėl pasaulyje tiek neteisybės, nuteisė ir ištrėmė tėvą... Nutariau baigęs mokyklą būti teisėju“, – prisiminė garbusis kolega.

Atvežė dokumentus į Vilniaus universiteto Teisės fakultetą. Pasirodė, stojantiesiems reikėjo turėti rekomendacijas iš rajono teismo su saugumo pažyma, tokios neturėjo. Ir nebūtų galėjęs gauti – tėvas buvo teistas... Šalia Teisės fakulteto buvo Žurnalistikos fakultetas, padavė dokumentus ten. Priėmė, egzaminus išlaikė penketais. Pakabino priimtųjų sąrašą – jo nėra. Nuėjo pas katedros vedėją Joną Karosą aiškintis. Tas atsідuso: „Žinau, einam pas rektorių.“ Šis pažiūrėjo dokumentus, paliepė važiuoti namo ir laukti atsakymo. Po poros savačių sulaukė žinios: priimtas, bendrabučiu aprūpintas.

PLATINO OBLIGACIJAS SU PAULIUMI ŠIRVIU

Ankstyvoje jaunystėje R. Sadauskui su poetu Pauliumi Širviu teko platinti valstybės obligacijas. Kai Romas, dar mokinukas, dirbo Druskininkų laikraščio redakcijoje, Širvy, tuomet Merkinės mašinų-traktorių stoties laikraščio redaktorius, dviračiu atveždavo informacinę medžiagą į Druskininkų spaustuvę. Atsitiko, kad valdžia įtraukė redakcijas į valstybės paskolų ar obligacijų platinimo vąjį, ir jie trise: Širvy, Romas ir Vykdomojo komiteto atstovas Rusakovas – ėjo per kiemus, piršdami žmonėms valdiškus popierius.

Pasak R. Sadausko, tuomet kaimų žmogeliai buvo visiškai vargšai, pinigėlių turėjo nebent iš grybų ir uogų, bet iš baimės, sukrapštę paskutinius rublius, pirkto tų obligacijų. Nakvoti apsistojo mokykloje, Šunupio kaime. Mokytojas atnešė didelę žibalinę lempą, pastatė butelį naminės ir dingo. Rusakovas sumanė suskaičiuoti, kiek pinigų jie surinkę. Staiga per langą driokstelėjo šūvis, pažiū stiklai, pataikė tiesiai Rusakovui į galvą. Širvy ir Romas kaipmat atsідūrė po stalą, ten pratūnojo iki ryto.

Paskui vyko tardymas. Paaiškėjo, kad šauta šratais iš medžioklinio šautuvo. Tada Romo daug netardė – vaikas, dar be rankos. Su Širviu elgėsi griežtai. „Kodėl į Rusakovą šovė, o ne į tave?“ Paulius atsakė, girdi, klauskit jų. O kodėl tu palindai po stalą? Bailys? Tai išgirdęs, karo pragarus perėjęs Širvy trenkė tardytojui. Netrukus spjaudėsi krauju...

PO CENZŪROS NE KAŽIN KAS LIKO

Nors Romas studijavo žurnalistiką, jį išrinko tada garsaus Vilniaus universiteto literatų būrelio pirmininku. Jis buvo poetas, dar moksleivio jo eilėraščių net po kelis puslapius buvo spausdinusios „Jaunimo gretos“, kiti leidiniai. R. Sadauskui bebaigiant studijas buvo numatyta išleisti ir jo poezijos knygelę. Atrinko eilėraščius, juos perkratė cenzūra, ne kažin kas liko. Kai parodė likusį pluoštelį dėdei kunigui Juozui Radzevičiui, tas ištarė, kad jeigu tik tiek tegalima pasakyti, ar verta leisti knygą. Taip R. Sadauskas ir atsisakė sumanymo išleisti eilėraščių knygelę.

Nuo trečio kurso prasidėjo jo „darbo universitetai“ – ketverius metus rengė laidas televizijos jaunimo redakcijoje.

„Man vis knietėjo rašyti, o televizija tiesiog išsunkdavo. Pastebėjau, nieko nemoku pasakyti, tik „Labais vakaras, pradedame laidą“, „Mūsų laikas baigėsi, viso gero“. Buvo „Jaunimo gretų“ metinės, parengėme laidą, paskui žurnalo vyr. redaktorius Jonas Lapašinskas pakvietė į savo kolektyvą. Mielu noru nuėjau. Vėliau išsiplėtė savitraštis „Literatūra ir menas“, jame kūrėsi publicistikos skyrius, pakvietė jam vadovauti. Abejojau, bet J. Lapašinskas patarė: „Ten aukščiau“, – prisiminė.

PIRMOJI ŽURNALISTINĖ KOMANDIRUOTĖ

Prieš 60 metų, 1964-ųjų pavasarį, dirbdamas žurnale „Jaunimo gretos“ išvažiavo į pirmąją savo komandiruotę. Tuo metu vyko totali melioracija, vertė žydinčius sodus. Grįžęs parašė skaudų straipsnį „Mylėkim, vaikinai, žemę“. Matyt, daug kam tai buvo labai skaudi tema, į redakciją atėjo maišas laiškų. Paskambino vyriausiajam redaktoriui J. Lapašinskui tuometinis miškų ūkio ir miško pramonės ministras Algirdas Matulionis ir paragino paspausti autoriui ranką. Redaktorius pasakė, kad gali pakviesti autorių. Nepatikėjo, galvojo, šaiposi...

A. Matulionis prisakė gerų žodžių ir ištarė: „Mums reikia žmonių, kurie rašytų apie miškus. Bet maža turėt gerą plunksną, reikia ir žinių. Jei nori, junkis prie mūsų.“ Pasakė važiuojas kiekvieną mėnesį kur nors į miškus, kad už stalo neužsisėdėtų. Pasiūlė kartu važiuoti. Paklauses, iš kur kilęs, pasiūlė važiuoti į Dzūkiją. Ir išvažiavo. Grįžęs parašė apybrazierą „Kelionė su ministru“ ir... pasuko į gamtinę tematiką.

Eilėraščių knygos „Meditacija žiūrint į medį“ sutiktuvės Rašytojų klube. Iš kairės: Juozas Šalkauskas, Romas Sadauskas, Edmundas Ganusauskas ir Daiva Červokienė.

RANKRAŠTIS PO SPINTOS KOJA

Pirmoji R. Sadausko apybraižų knyga buvo išleista irgi ne be nuotykių. Tuomet jis dirbo „Literatūros ir meno“ redakcijoje. Leidinio vyriausiasis redaktorius Vytautas Radaitis patarė surinkti apybraižas ir išleisti. Surinko, pats redaktorius nunešė į „Minties“ leidyklą. R. Sadauskas knygą pavadino „Prie gimtojo slenksčio“, nes dauguma apybraižų buvo apie tėviškę. Gal po metų V. Radaitis pasiteiravo, kaip ta Romo knyga. Jokių žinių nebuvo. Nuėjo Romas į leidyklą pasiteirauti – nežino tokio rankraščio. Paskui prisiminė kažkada tokį turėję, bet kažkur dingę. Galų gale segtuvas atsirado po spintos koja. Knyga tais metais nepateko į leidybos planus, tai ir pakišo, kad baldas lygiai stovėtų. Po to knygelę greitai išleido.

Netrukus pasirodė antra R. Sadausko knyga „Kelionė iš Baltaiškės į Kučiūnus“, taip pat apybraižų.

Pasak R. Sadausko, savaitraštyje „Literatūra ir menas“ žurnalistai turėjo daugiau laisvės negu kituose leidiniuose. Balandžio 1-ajai jis sumanė pokštą neva apie spartų Puntuko grimzdimą ir planuojamą jo perkėlimą į Vaclovo Into muziejų Žemaitijoje, o tai sukėlė susirūpinimo ir emocijų bangą net už Atlanto. Mat Amerikos lietuvių laikraštis „Draugas“ rašiniį priėmė už gryną pinigą: okupantai nori perkelti Anykščių Puntuką...

Į RAŠYTOJŲ GRETAS

Išleidęs dvi pirmąsias knygas R. Sadauskas buvo priimtas ir į Rašytojų sąjungą, pasako jo, pirmasis už publicistiką.

Kaip prisiminė, 1974 m. į Rašytojų sąjungą buvo priimti 5 asmenys, gyvi tėra du – jis ir kaunietis Laimonas Inis, kuris taip pat iki šiol aktyviai kuria. Norėjo, kad ir Rašytojų klube vyktų jų abiejų kūrybos vakaras, tačiau L. Inis atsakė, jog tokia išvyka jam per sunki.

Beje, jau pirmojoje savo knygoje R. Sadauskas rašė ir apie tai, kas jam visą gyvenimą buvo svarbiausia, – apie medį. Knygoje yra ir apybraiža apie šviesaus atminimo Vilniaus universiteto sargą Bronių Zarembą, kuris vokiečių okupacijos metais išgelbėjo universitetą nuo sunaikinimo tiesiogine prasme, – prie bibliotekos durų vokiečiai buvo atridenę statines benzino... Ir sulaukė ne vieną užsimojusįjį kirsti medį, taip ilgam išsaugojo ir labai pakrypusį filologų berželį.

R. Sadausko knygų pavadinimuose į akis krenta žodis gyventi: „Laimingų žmonių gyvenimas“, „Raibas gyvenimėlis“, „Dygsniai gyvenimo pamušale“, „Gyventi: eseistinių miniatiūrų ir trumpų novelių rinktinė“, „Gyvenimas prie vieškeluko“. Garbaus amžiaus kūrėjo pasiteiravome, kas, jo galva, yra svarbiausia, kad žmogus galėtų pasakyti prasmingai gyvenęs.

„Žmogus gyvena ir ieško laimės nepagalvodamas, kad jau vien tai, jog gyvena, yra laimė. Net jei gyvena nepaeidamas, aklas, nuteistas iki gyvos galvos... Vienintelė žmogui pasiekiamą laimė – gyventi. Neseniai populiariame žurnaliuke skaičiau pokalbį su gydytoju reanimatologu apie klinikinę mirtį. Paklaustas apie gyvenimo prasmę jis sakė, kad nėra kitos prasmės, kaip tiesiog gyventi ir dirbti mėgstamą darbą. Ir aš taip pat manau“, – dar prieš susitikimą Rašytojų klube sakė R. Sadauskas.

KASDIENYBĖS DĖMUO – MEDIS

„Dabar, kai esu senatvės išlaisvintas nuo kūrybos kančių, ką nors vis paburiu iš praeities dienų kaladės. Taip sumanyta surinkti eilėraščius, kada nors parašytus apie medžius, ir pateikti skaitytojams atskiru leidinėliu – bendraminčiams ir bendrajausmiams iš žmogmedžių genties. Pats sau juos suvytusiom lūpom iki paskutinio atodūσιο kartosiu“, – knygos „Meditacija žiūrint į medį“ įžangoje rašo autorius.

Knyga sudaryta iš 9 ankstesnėse R. Sadausko knygoje publikuotų eilėraščių, ją papildė ir miniatiūra, keliolika aforizmų. Ji suskirstyta į šešis skyrius: „Eilėraščiai nuo upių“, „Nerūdijančios meilės eilėraščiai“, „Vis dūzgia pjūklai“, „Diemeniškių padzūkavimai“, „Iš žmogmedžių genties“ ir „Žiupsnelis aforizmų“.

Kaip pastebėjo šviesaus atminimo Marcelijus Martinaitis, parašęs įžanginį žodį R. Sadausko eilėraščių knygai „Eilėraščiai nuo upių“ (2003), pasirodo, rašydamas tolimus nuo

Trys Sadauskų kartos – du Romai žurnalistai ir menotyrininkė Monika.

Autorės ir Romo Sadausko-Kvietkevičiaus nuotr.

poezijos dalykus Romas labai intensyviai gyveno ir poetinį gyvenimą, vis grynino tų poetinių išgyvenimų formą. Iš šiuolaikinio poezijos srauto R. Sadausko eilės išsiskiria ypatinga ironija, daug ką patyrusio žmogaus šypsniu.

DARBO YPATUMAI

Dar gerokai prieš knygos „Meditacija žiūrint į medį“ sumanyimą R. Sadausko teko pasiteirauti, kokių savybių, jo nuomone, reikia žurnalistui, o kokių rašytojui? Atsakė trumpai: kad ir ką dirbtum, reikia tų pačių savybių – išmanymo ir padorumo.

Panašias ar skirtingas temas renkasi žurnalistai ir rašytojai? Herojus vaizduoja vienodai ar kitaip? Pasak R. Sadausko, žmogaus gyvenimas susideda iš buities ir būties. Būtis į žurnalistiką neįeina, tik realus gyvenimas: informuoti, stebėti įvykius, juos analizuoti. Literatūra bando prasiskverbti į dvasinius būties reiškinius.

Lengviau rašyti apie gyvą konkretų žmogų ar kurti prasi-
mąnytą herojų?

„Kartais pajuokauju, kad apie gyvus žmones dažniausiai rašiau todėl, kad neturiu fantazijos. Yra įvairių niuansų. Parašęs apie gyvą žmogų, su juo gali ir alaus išgerti, jei jo nebėra, gali pastovėti prie kapo. Kai žmogus su vardu, pavarde ir pasu, – labai nepafantazuosi. Kad ir kaip parašyčiau, man po to buvo nedrąsu susitikti: o gal įžeidei, palietei tai, ką derėjo nutylėti. Sugalvotą herojų gali numarinti, paversti alkoholiku, su juo ir komplikacijos tegali būti išgalvotos. Nebent kas nors neva atpažįsta save. Kita vertus, ne viską sugalvoji, gyvenimo patirtis svarbi. Nerašai, kaip buvo konkretaus žmogaus gyvenime, nebent tai inspiravo kūrinį, bet romane gali išplėtoti, pakreipti kita linkme, ko rašydamas apie tikrą žmogų nepadarysi“, – kalbėjo kolega.

TRYS SADAUSKŲ KARTOS

R. Sadausko eilėraščių knygos „Meditacija žiūrint į medį“ sutiktuose Rašytojų klube dalyvavo ir jo sūnus, taip pat Romas ir taip pat žurnalistas, beje, jau pelnęs Antano Macijausko premiją. Ir vaikaiė Monika, savo darbinę biografi-
ją taip pat pradėjusi nuo žurnalistikos, nuo Kurorto radijo Druskininkuose, bet vėliau pasukusi į menotyra.

Tad ko mus moko medžiai? Pasak rašytojo, jie moko ir skatina siekti aukštųjų, neišsižadant žemės ir savo šaknų. Surtikime, tai labai svarbu.

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

LŽS SENJORŲ KLUBAS SĖKMINGAI ŽENGLIA Į KETVIRTĄ SAVO VEIKLOS DEŠIMTMETĮ

VYTAUTAS ŽEIMANTAS

Lietuvos žurnalistų sąjunga (LŽS) šiemet išleido knygą „Žurnalistai senjorai“. Ji skirta LŽS Senjorų klubui, jo istorijai ir veiklai iki šių dienų apžvelgti. Galima sakyti, kad šios knygos atsiradimo istorija trumpa, galima teigti ir atvirkščiai. LŽS Senjorų klubo tarybos išvažiuojamame posėdyje, įvykusiame 2020 m. rugsėjo 3 d. Bubų kaime, jaukioje kolegės Gedimino Končiaus sodyboje, buvo vienbalsiai nutarta pradėti rengti ir išleisti naują knygą „Žurnalistai senjorai“. Ją sudaryti ir redaguoti Taryba įpareigojo mane. Tai gi, nuo sumanymo išleisti šią knygą praėjo tik keleri metai – knygų leidybos srityje tai gana trumpas laiko tarpas. Knygoje apžvelgiama gana ilga, jau daugiau kaip trisdešimt metų besitęsianti LŽS Senjorų klubo veikla.

Klubo nariai Lietuvos nacionaliniame muziejuje. 2018 m.

LŽS Senjorų klubo pirmininkas Leopoldas Mykolaitis (1990–2000 m.)

Senjorų klubo istorija prasidėjo kartu su Lietuvos Atgimimu. 1990 m. liepos mėnesį susirinko grupė vyresnio amžiaus LŽS narių, susirūpinusių dėl esamos padėties. Tada buvo nutarta suburti senjorus žurnalistus į atskirą derinį, siekiant panaudoti jų kūrybines jėgas, patirtį ir aktyviau spręsti socialines bei materialines jų problemas. Organizacinio darbo ėmėsi Leopoldas Mykolaitis, Birutė Kazakevičienė, Mykolas Bernatavičius, Juozas Chlivickas, Ona Birutė Boreišienė, Julija Brauskienė, Liudvika Dockienė, Juozas Žukauskas, kiti.

Pirmasis susirinkimas įvyko 1990 m. rugsėjo 11 d. Jame dalyvavę 26 žurnalistai nutarė įsteigti LŽS Senjorų klubą ir išrinkti penkių narių valdybą. Pirmininku tapo L. Mykolaitis, sekretore – B. Kazakevičienė, nariais: J. Chlivickas, Algimantas Litvaitis ir Bronė Žilakauskienė. Taip Senjorų klubas pradėjo egzistuoti kaip atskiras savarankiškas LŽS padalinys.

1990 m. įvyko keturi Senjorų klubo susirinkimai, jie buvo kviečiami pagal Valdybos nutarimus. Klubo veiklos pradžioje vyravo tuo metu aktualesni organizaciniai ir narių materialiniai klausimai (tuomet dar egzistavo prekėms įsigyti talonų problema, trūko automobiliams degalų), vėliau imta spręsti kūrybinius, visuomeninius klausimus. Buvo sudaromos veteranų grupės pagal interesus, pomėgius. Klubui jo nariai pradėjo atstovauti kitose organizacijose, draugijose. Išrinkti delegatai ir į LŽS IX suvažiavimą.

1991 m. pirmajame susirinkime jau dalyvavo 43 nariai iš 53 esančių sąrašuose. Dažniau vyko ir Senjorų klubo valdybos posėdžiai. Klubas populiarėjo, jo narių pagausėjo iki 77.

Klubo nariai 1994 m. sausio 5 d. pirmą kartą kartu šventė Naujųjų metų sutiktuves. Tokių naujametinių bendravimų buvo ir daugiau.

1995 m. pradžioje susirinkime nutarta, kad klubo susirinkimai vyks kiekvieno mėnesio pirmąjį trečiadienį. Šis principas su kai kuriais dienos pakeitimais taikomas ir šiuo metu.

Kartais pagalvoju, kas skatina Senjorų klubo veiklą. Pirmiausia tradicija. Pilietinio angažuotumo, profesinio nerimastingumo tradicija. Ir čia negali nepritarti kolegai Algiiui Kustai, teigusiam, kad senjorų bičiuliški trečiadienio mėnesiniai susitikimai tampa diskusijų, gyvenimo aktualijų aptarimų arena, palaikančia ar net stimuliuojančia kūrybinę potencialą. Dauguma vyresniosios kartos žurnalistų, jau nedalyvaudami aktyvioje žurnalistinėje veikloje, turi

LŽS SENJORŲ KLUBO NARIAI – KŪRYBINIŲ KONKURSŲ LAUREATAI

VINCO KUDIRKOS PREMIJA

Juozapas Vytas Urbonas, 2011 m.
Povilas Sigitas Krivickas, 2016 m.
Laima Lingytė, 2017 m.
Rita Aleknaite-Bieliauskiene, 2020 m.

VYTAUTO GEDGAUDO PREMIJA

Marytė Marcinkevičiūtė, 2012 m.

JUOZO TUMO-VAIŽGANTO PREMIJA

Gintautas Iešmantas, 2002 m.
Filomena Taunytė, 2008 m.
Vytautas Bagdonas, 2014 m.

ANTANO MACIJAUŠKO PREMIJA

Juozas Šalkauskas, 2010 m.
Algirdas Vladislovas Butkevičius, 2014 m.
Vytautas Žeimantas, 2021 m.

PETRO BABICKO PREMIJA

Juozas Šalkauskas, 2014 m.
Henrikas Vaitiekūnas, 2015 m.

MATO ŠALČIAUS PREMIJA

Arnoldas Čaikovskis, 2014 m.

JONO AISČIO PREMIJA

Jonas Endrijaitis, 2009 m.
Stasys Lipskis, 2019 m.
Jonas Laurinavičius, 2021 m.

JONO VILEIŠIO PREMIJA

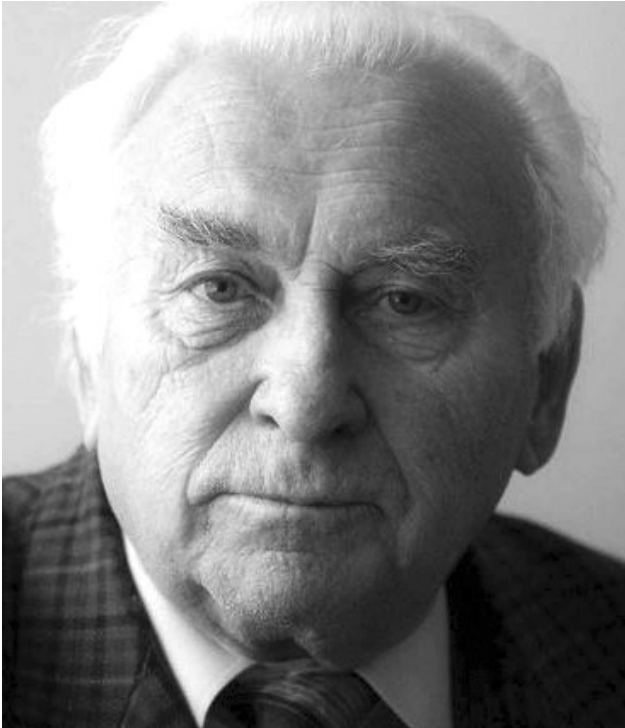
Antanas Anskaitis, Vytautas Bagdonas, 2008 m.

STANISLOVO RAPOLIONIO PREMIJA

Vytautas Valentinas Česnulis, 2018 m.

PAULIAUS ŠIRVIO PREMIJA

Rimgaudas Valentinas Graibus, 2007 m.

LŽS Senjorų klubo pirmininkas Stanislovas Pleskus (2000–2015 m.)

galimybę aptarti veiklesnių klubo narių kūrybą, pasidalyti savo patirtimi. O ji gana įvairi: yra narių, vadovavusių įvairioms žiniasklaidos įstaigoms, organizacijoms, redagavusių ir redaguojančių laikraščius ar žurnalus, rašančių į periodinius leidinius, leidžiančių knygas, rengiančių personalines parodas. Taigi susirinkus yra proga pasidalyti nuomonėmis.

Į klubo narių susirinkimus buvo kviečiami Seimo ir Vyriausybės nariai, politinių partijų lyderiai, Vilniaus merai, kiti žinomi Lietuvos Respublikos žmonės. Diskutuota aktualiomis politikos, ekonomikos, kultūros temomis. Kalbėta ir apie dalyvavimą leidžiant žurnalistų laikraštį „Žurnalistų žinios“.

1997 m. kovo mėnesį LŽS Senjorų klubo susirinkime jau dalyvavo 106 nariai. Tų pačių metų viduryje paminėtas ir nedidelis jubiliejus – įvyko 50 visuotinių ir Valdybos susirinkimų, kuriems vadovavo L. Mykolaitis. Klubas senjorams žurnalistams tapo vis reikalingesnis, artimesnis.

2000 m. balandžio 5 d. iš Senjorų klubo pirmininko pareigų dėl sveikatos būklės pasitraukė L. Mykolaitis. Naujuoju klubo pirmininku vienbalsiai išrinktas Stanislovas Pleskus, kuris toliau sėkmingai plėtojo klubo veiklą, rengė susirinkimus, kūrybinius disputus, kultūrines ir pramogines keliones, ekskursijas.

2004 m. priimti LŽS Senjorų klubo nuostatai, kuriuose apibrėžti klubo tikslai ir uždaviniai, narių teisės ir pareigos, klubo valdymas, Tarybos ir pirmininko kompetencijos. Nuostatuose nustatyta, kad klubo pirmininkas ir Taryba

renkami dvejimėms metams visuotiniame susirinkime atviru balsavimu ir paprasta balsų dauguma. 2007 m. sausio 10 d. LŽS Senjorų klubo nuostatai patikslinti atsižvelgiant į naujai Seimo priimtus įstatymus.

2009 m. kolegos Jono Vėlyvio iniciatyva (redagavo, sudarė, maketavo) išleista knyga „Senjorai“, kurioje pristatyti net 139 LŽS Senjorų klubo nariai. Knyga išėjo padedant LŽS ir Nacionalinei žurnalistų kūrėjų asociacijai, jos leidimą finansškai parėmė kolega Mečislovas Sadovskis. Nuo to laiko praėjo jau 15 metų ir daug kas pasikeitė.

2015 m. liepos 21 d. netikėtai mirė ilgametis klubo pirmininkas S. Pleskus. Naujuoju klubo pirmininku išrinktas Ipolitas Skridla.

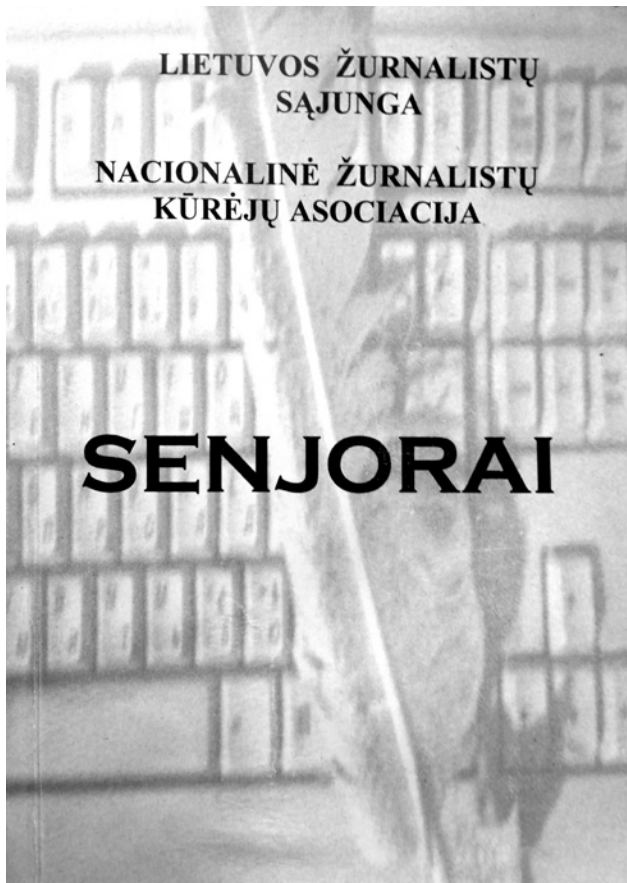
L. Mykolaitis (1927–2017) ir S. Pleskus (1929–2015) – LŽS Senjorų klubo garbės pirmininkai.

2015 m. spalio 13 d. LŽS Senjorų klubo nuostatai papildyti atsižvelgiant į naujai priimtų įstatymų reikalavimus.

2015 m. gruodžio 2 d. jaukioje Lietuvos teatro sąjungos salėje įvyko iškilmingas LŽS Senjorų klubo 25-mečio minėjimas, į jį susirinko pilna salė senjorų žurnalistų, kolegų iš kitų skyrių ir svečių. Renginį pradėjęs LŽS Senjorų klubo pirmininkas I. Skridla pasveikino visus susirinkusius minėjimo dalyvius sulaukus jaunatviško 25-mečio jubiliejaus. Geru žodžiu prisiminė Senjorų klubo įkūrėjus ir rėmėjus,

LŽS Senjorų klubo pirmininkas Ipolitas Skridla (nuo 2015 m. iki šiol)

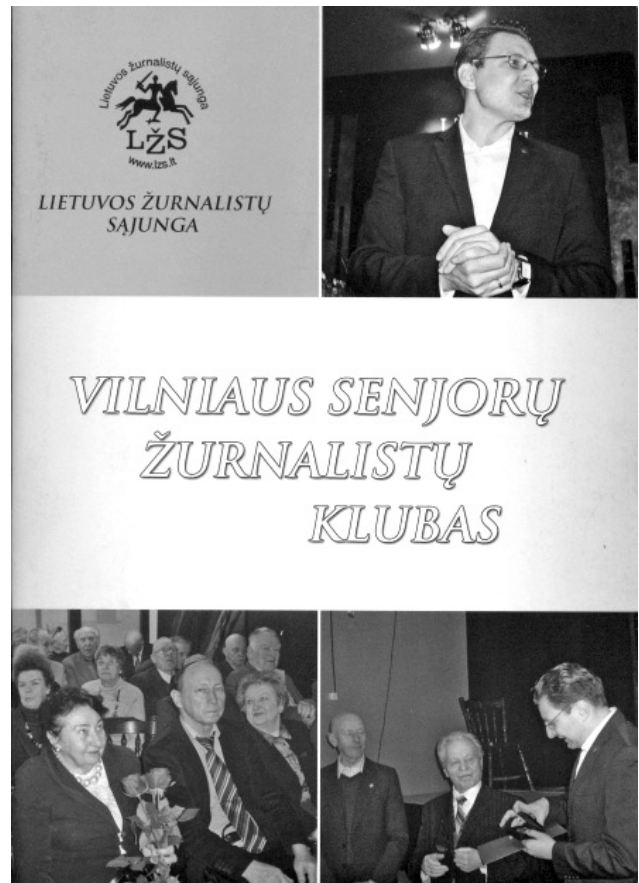
Knyga apie LŽS Senjorų klubą. Sudarė Jonas Vėlyvis. 2009 m.

ypač pirmąjį klubo pirmininką L. Mykolaitį ir ilgametį klubo pirmininką S. Pleskų.

Senjorų klubo taryba nutarė įsteigti savo klubo apdovanojimą – Padėkos raštą ir sukurti klubo logotipą. Šio rašto ir logotipo dizaino autorius – žurnalistas ir dailininkas Albertas Vaidila. Pirmaisiais klubo Padėkos raštais apdovanojami Aurelija Akstinienė, Algimantas Jazdauskas, Kazimieras Kilčiauskas, L. Mykolaitis, Elena Sliesoriūnienė ir A. Vaidila.

2018 m. Senjorų klubo tarybos iniciatyva išleista informacinė knyga „Vilniaus senjorų žurnalistų klubas“. Ją leidžiant daugiausia rūpesčių turėjo kolega Alfonsas Kairys, kuris sudarė ir redagavo knygą, išleido leidykla „Trys žvaigždutės“. Ši knyga daugiau skirta klubo veiklai apžvelgti, klubo nariai pristatyti minimaliai – pateikiant tik jų kontaktinę informaciją.

„Bėga nė akimirka nesustodami metai. Ir prisiminimai vis dažniau gaubia mus. Šmėstelė darbai: pabaigti, įpusėti ir nebaigti, draugų sakyti žodžiai, veidai... Šiuo leidiniu norėta, kad senjorai susirastų vienas kitą, prisimintų darbus, galbūt neišsakytas mintis, pasveikintų kits kitą švenčių proga, pabendrautų. Būkim visada kartu: ir kai mums gera, ir kai mums sunku... Esu dėkingas LŽS pirmininkui Dainiui

Knyga apie LŽS Senjorų klubą. Sudarė Alfonsas Kairys. 2018 m.

Radzevičiui, Senjorų klubo pirmininkui I. Skridlai, šio klubo Tarybai už konsultacijas“, – teigė A. Kairys, pristatydamas šią knygą.

„Klubas vienija 120 narių. Visi aktyviai dalyvauja jo veikloje. Čia vyksta įdomūs susitikimai su žinomais meno, kultūros ir visuomenės veikėjais, Seimo nariais, savivaldybių merais, atsakingais įvairių organizacijų atstovais. Senjorams patinka pažintinės išvykos į reikšmingas ir įdomias Lietuvos vietas, susitikimai su istorinio kultūrinio paveldo saugotojais“, – knygos įžangoje rašė I. Skridla.

Taip Senjorų klubas tapo viena gyvybingiausių LŽS dalių. Senjorų patirtis vertinama, jie renkami į LŽS tarybą ir valdybą, kviečiami į įvairių konkursų ir premijų skyrimo komisijas, atstovauja LŽS įvairiuose renginiuose. O fundamentalų leidinį – „Lietuvos žiniasklaidos enciklopediją“, kuria jau galime pasidžiaugti, buvo patikėta sudaryti ir redaguoti trims Senjorų klubo nariams – Genovaitei Burneikienei, Juozapui Vytui Urbonui ir Vytautui Žeimantui.

Kodėl taip yra? Atsakymas paprastas: veteranų parakinėse dar daug sauso parako, dar gyva kolegiskumo dvasia, o to kartais trūksta šiandienos komercializuotoje žurnalistikoje. Sovietiniai laikai ne tik daug ką varžė, cenzūravo, bet ir

LŽS Senjorų klubo taryba. Iš kairės sėdi: Alfonsas Kairys, Ipolitas Skridla, Loreta Nikolenkienė, Algirdas Matulevičius, Gerda Gudjurgienė, Vytautas Petras Vaitkus, stovi: Vytautas Žeimantas, Gediminas Končius ir Albertas Vaidila. 2019 m.

grūdino žurnalistinę plunksną, žurnalistinį charakterį. Prasiėjęs Atgimimui, dauguma žurnalistų ne tik nedvejodami stojo laisvės pusėn, bet ir plačiai atvėrė savo potencialias galimybes.

Viename susitikime kolega Juozas Šiupšinskas pristatė aktyvios klubo narės Filomenos Taunytės bene šeštą knygą „Kiek sveria stela“. „Kur dar jūs žinote devintą dešimtį įpusėjusį žmogų, kuris kas antri metai vis nudžiugintų nauja knyga, šviežia mintimi... Ir kas įdomiausia, kad su kiekviena knyga Filomena ne silpsta, bet stiprėja, nesikartoja, įkyriai neperša kartą jau rašytų sakinių, pastebėjimų, vis naujai audžia Lietuvos gyvenimo audeklą – apie išgyvenimą, užgyvenimą, prasiggyvenimą ir nusiggyvenimą, apie gyvenimo šviesį ir tamsį“, – sakė J. Šiupšinskas. Šis klubo susitikimas buvo lyg įžanga į iškilmes Malaišiuose, kur autorei už minėtą knygą įteikta Juozo Tumo-Vaižganto premija.

Dabar žurnalistai senjorai aktyviai dalyvauja ne tik LŽS, bet ir plačioje visuomeninėje veikloje, leidžia knygas, rengia jų aptarimus, rašo straipsnius į įvairius spaudos leidinius. Žurnalistų namuose ir kitur savo kūrybos parodas rengė Alfonsas Čepauskas, Jonas Jackevičius, Apolinaras Juodpusis, Zinas Jonas Kazėnas, Šarūnas Laužadis, Juozas Šalkauskas, Kęstutis Šiaulytis, A. Vaidila, Marija Valuckienė.

43 klubo nariai priimti į Nacionalinę žurnalistų kūrėjų asociaciją, tapo valstybės pripažintais meno kūrėjais. Taigi, kūrybinis gyvenimas neblėsta, Senjorų klubas puoselėja ir tęsia daugiau kaip prieš trisdešimt metų kolegų pradėtą darbą.

Klubui sėkmingai vadovaujantis I. Skridla jau kelis kartus perrinktas pirmininku. Šiuo metu jam talkina Senjorų klubo pirmininko pirmasis pavaduotojas A. Kairys, pirmininko pavaduotojas Vytautas Petras Vaitkus.

2020 m. rugsėjo 11 d. Senjorų klubui sukako 30 metų. Tą kartą, siaučiant pandemijai, dėl karantino reikalavimų ši šventė nebuvo plačiai paminėta, nutarta apsiriboti knygos leidimu.

Knygoje pristatyta 119 LŽS Senjorų klubo narių. Visiems kolegoms, pateikusiems žinių šiam leidiniui, tariau nuoširdų ačiū. Dėkoju ir kolegai A. Vaidilai, sukūrusiam šios knygos viršelį, ir kolegoms Jelenai Malinovskajai, Jeronimui Lauciui iš leidyklos „Trys žvaigždutės“, padėjusiems ją išleisti.

Knygos leidimą finansiškai parėmė Bronius Čekanauskas, Jonas Laurinavičius, Laima Lingytė ir I. Skridla. Ačiū ir jiems.

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

„ŽURNALISTIKA“ PASIRODĖ TIK APGAVUS MASKVĄ

Jūsų rankose, gerbiamieji skaitytojai, jau 50 „Žurnalistikos“ numeris. Taigi, sukaktis. Nors ir nedidelė. Vis dėlto tai proga pažvelgti ir į šio leidinio ištakas.

Pirmasis „Žurnalistikos“ numeris dienos šviesą išvydo 1973 m. Jo iniciatoriai – žurnalistas Domas Šniukas, doc. Bronius Raguotis (1909–2021) ir tuometinis Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas Jonas Karosas (1912–1975) – turėjo įveikti daug sovietinių biurokratinių užkardų, kol gavo leidimą periodiškai leisti „Žurnalistiką“.

Skelbiame pirmojo „Žurnalistikos“ redaktoriaus D. Šniuko prisiminimus, kuriais jis pasidalijo pristatant „Žurnalistiką“ 2007 m. rudenį Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje.

DOMAS ŠNIUKAS

Pirmasis „Žurnalistikos“ redaktorius Domas Šniukas

Apie 1970 m., Žurnalistų sąjungai suaktyvius veiklą ir pasigirdus šnekoms, kad ji galėtų gauti leidybos teises, man kilo mintis pradėti leisti tęstinį leidinį, skirtą žurnalistikos klausimams ir sąjungos veiklai apžvelgti. Vartydamas prieš-kariu leistą Lietuvos žurnalistų sąjungos metraštį pagalvočiau, kad galėtume kažką panašaus, o gal net daugiau ir reguliariau daryti. Mintimis pasidalijau su kolega, spaudos istoriku ir pedagogu B. Raguočiu, ir jis sumanymui pritarė.

Tada idėją pristačiau sąjungos pirmininkui J. Karosui. Jis, sakyčiau, net su entuziazmu pasiūlė oficialiai kreiptis į sąjungos valdybą ir pažadėjo tvirtą paramą. Raštą-projektą, kurį pasirašėme abu su B. Raguočiu, įteikėme ir netrukus gavome palankų atsakymą, nors ir ne visai tokį, kokio tikėjomės.

J. Karosui reikėjo projektą pramušti LKP CK propagandos ir agitacijos skyriuje. Ten sumanymui taip pat pritarė, tačiau paaikškino, kad jį tiesmukiškai realizuoti neįmanoma. Kiekvieno periodinio leidinio steigimo reikalus reikėjo derinti su Maskva. Kadangi visoje SSRS tokio respublikinio leidinio nebuvo, tad ir mūsų būtų numarintas dar negimęs.

Pasiūlytas kitas kelias – leidinį rengti per „Minties“ leidyklą, visai neafišuojuant, kad jis periodinis, tiesiog kasmet suplanuojant jo gamybą tarsi pačios leidyklos iniciatyva. Taip ir buvo daroma.

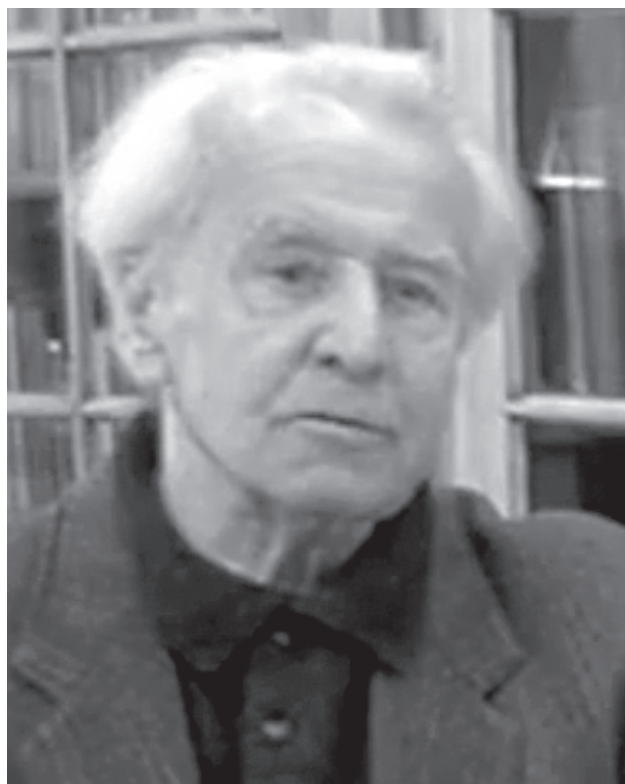
Leidinį, kurį planavome kaip metraštį, pavadino gana universaliu ir neideologizuotu pavadinimu „Žurnalistika“.

Ši sąvoka apėmė visą spausdintą ir eterinę žurnalistų produkciją, jos praeitį ir dabartį, leidybines organizacijas, personalijas ir Žurnalistų sąjungą.

Pagal tuo metu galiojančius leidybos standartus buvo sudaryta redakcinė kolegija: Marius Baranauskas, Jonas Bulota, Danielius Mickevičius, Bronius Raguotis, Domas Šniukas (redaktorius), Laimonas Tapinas (atsakingasis sekretorius), Juozas Vaitkus, Stasys Vilkas, Liubomiras Viktoras Žeimantas. Jos sudėtis kartais kiek keista, tačiau susirinkusi buvo tik kelis kartus pačioje pradžioje. Vėliau skelbta dėl akių; visą medžiagą planavau, rinkau, redagavau ir „Minties“ leidyklai teikiau aš. Nors buvo nurodomas redakcijos adresas – Tiesos g. 1, Vilnius (ten tuo metu buvo LŽS būstinė – red.), darbo stalas buvo namuose.

Pirmoji knyga pasakojo apie 1972 m. įvykius, paskutiniai, 18-oji, – apie 1989-uosius. Leidinys šiek tiek evoliucionavo, bet turėjo tris pagrindinius skyrius: žurnalistikos teorijos, istorijos ir praktikos. Paskutiniame buvo plačiai apžvelgiamas Žurnalistų sąjungos gyvenimas, minimos žurnalistų sukaktys, skelbiami nekrologai, pristatomos žurnalistų išleistos knygos ir Žurnalistikos katedros absolventų apginti diplominiai darbai. Pasakota ir apie tarptautinį žurnalistų gyvenimą, veikusias tarptautines organizacijas.

Leidinyje buvo iliustruojamas geriausių to meto meno ir spaudos fotografų darbai, įterpti ištisi iliustraciniai lankai.

**Vilniaus universiteto Žurnalistikos katedros docentas
Bronius Raguotis**

*Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas (1957–1975 m.)
Jonas Karosas*

Nuo pat pirmosios knygos ją apipavidalino ir maketavo mano kaimynas Šilo gatvėje, žymus grafikas ir fotomenininkas Rimantas Dichavičius. Maketuodavome abu susėdę jo studijoje.

Šis bendradarbiavimas Atgimimo metais išsiplėtė – Rimantas sukūrė laikraščio „Žurnalistų žinios“ ir atkurtosios Lietuvos žurnalistų sąjungos logotipus.

Didžiausia leidinio bėda buvo jo nuolatinis vėlavimas. Jeigu aš numerio medžiagą parengdavau iki vasaros ar anksčiau (irgi nebuvo spartuolis), tai leidykla ir spaustuvė jį solidariai marinuodavo. Mat leidinys nepriklausė vadinamųjų operatyviųjų ar pelningųjų kategorijai, o K. Požėlos spaustuvė, taikiusi giliosios spaudos technologiją, buvo užversta užsakymais. Iš to yra pasišaipęs Bronys Raila, su kuriuo vėliau aktyviai susirašinėjau. Tada jam ir paaiškinau biurokratinio mechanizmo esmę. Pats važiuodavau pas spaustuvės direktorius, gamybos skyriaus viršininką, kaulydavau, kad rinktų gražiu „Times“ šriftu, kurio

*„Žurnalistiką“ maketavo grafikas ir fotomenininkas
Rimantas Dichavičius.*

matricas spaustuvė labai tausojo, ir kad greičiau įtrauktų į spausdinimo planus.

„Minties“ leidykloje „Žurnalistikos“ rankraščių kalbą redagavo Danutė Šileikaitė-Mėlyniienė, globojo skyriaus vedėjas Antanas Kubilius.

Šis leidinys, kaip ir kiti legalūs, be abejo, buvo sovietinio meto kūdikis, pažymėtas jo ideologija, tačiau kaip realizuotas sumanymas savo faktūra, pagaliau ir analitiniais straipsniais turi nemažą išliekamąją vertę. Jame bendradarbiavo daug Vilniaus universiteto Žurnalistikos katedros darbuotojų, aktyviausi žurnalistai. Metraščiu rėmėsi ir remiasi solidūs leidiniai, pavyzdžiui, „Žurnalistikos enciklopedija“ (1997), „Visuotinė lietuvių enciklopedija“ (2001–2015), jis cituojamas kolegų mokslinėse publikacijose.

Drįsčiau manyti, jog ano meto „Žurnalistika“ taip pat prisidėjo prie to, kad gimė ar atgimė naujas, nepriklausomybės metais leidžiamas almanachas „Žurnalistika“.

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

NAUJAS „VERSLO ŽINIŲ“ VEIDAS INTERNETE

RŪTA BALČIŪNIENĖ

Atsinaujina „Verslo žinių“ portalo dizainas: daug dėmesio vizualumui, patogesniam naršymui ir turinio pateikimui, duomenims bei infografikai, nuotraukų kokybei.

„Verslo žinių“ kolektyvas
Vladimiro Ivanovo nuotr.

„Atsinaujinimui priežasčių turime ne vieną, – sako Rolandas Barysas, „Verslo žinių“ vyriausiasis redaktorius. – Bemaž nuo pat „Premium“ turinio starto portale reikšmingesnių pokyčių neturėjome, tad natūralu, laikas nestovi vietoje, keičiasi tendencijos, technologijos, vartotojų įpročiai,

taigi atsinaujiname ir mes. Be to, kitąmet „Verslo žinios“ švęs 30-metį, o tai dar viena proga parodyti, kad žengiamo koja kojon su laiku, esame šiuolaikiški ir sekame pokyčius technologijų, dizaino srityje, kad kuriame įdomų ir, svarbiausia, naudingą portalą savo skaitytojams.“

„Verslo žinių“ vyriausiasis redaktorius Rolandas Barysas

Pasak R. Baryso, atnaujintas portalas yra patrauklesnis vartotojo akiai, čia patogiau, intuityviau išdėstomas turinys.

„Atsižvelgėme į savo skaitytojų poreikius ir pastabas, jų patirtį ir pasistengėme taip atnaujinti portalą, kad jis būtų draugiškesnis vartotojui. Atrodytų, smulkmena, tačiau ko-regavome ir šrifto dydį, ryškumą tam, kad tai nevargintų skaitytojų akių, ypač skaitant mobiliuosiuose įrenginiuose“, – teigia R. Barysas.

Pasak redakcijos vadovo, UAB „Verslo žinios“ – nebe vien žiniasklaidos priemonė; jungiami ir skirtingi duomenų šaltiniai: portalai „Rekvizitai.lt“, „Infolex“, rengiamos konferencijos, mokymai, tad tikimasi, kad naująja sistema bus sukurta ne tik daugiau naudingų turinio sinergių vartotojams, bet ir supaprastės prisijungimas bei naršymas tarp skirtingų produktų.

„Kartu sėkmingiau galėsime integruoti ir kokybišką analitinį turinį, ir turimus duomenis. Už visų šių pokyčių – ne tik naujaisi technologiniai sprendimai, bet ir profesionali mūsų programuotojų komanda, kurios dėka naudą pajus ir mūsų skaitytojai, ir darbuotojai“, – viliasi R. Barysas.

Liucija Zubrutė, „Verslo žinių“ vyr. redaktoriaus pavaduotoja, antrina, kad tai itin reikšmingas technologinis ir vizualinis portalo pokytis, pagerinsiantis ir skaitytojų naršymo patirtį, ir redakcijos žurnalistų galimybes dalytis įdomesniais turinio formatais bei vizualiais sprendimais.

IŠ „LIETUVOS ŽINIASKLAIDOS ENCIKLOPEDIJOS“

Barysas Rolandas *1961 01 20 Vilnius, žurnalistas, redaktorius, leidėjas. 1979 baigė Vilniaus S. Nėries vidurinę m-klą, 1979–82 studijavo VU žurnalistiką, 1982–85 studijavo Maskvos M. Lomonosovo u-te tarptautinę žurnalistiką. Stažavosi Norvegijos žurnalistikos i-te, „Reuters“ naujienų agentūroje Didžiojoje Britanijoje, „Mercuri International“ Švedijoje, pagal USAID programą redaktoriaus JAV, „IMD Business School“ Šveicarijoje, Bonnier u-te Švedijoje. 1985–89 ELTA korespondentas, redaktorius, 1989–91 savaitr. „Forumas“ redaktorius, 1991–92 ELTA direktorius, 1992–94 naujienų agentūros „Reuters“ korespondentas, 1994–2010 UAB „Verslo žinios“ generalinis direktorius ir vyr. redaktorius, nuo 2010 laikr. „Verslo žinios“ vyr. redaktorius. Nuo 1999 žurn. „Verslo klasė“, nuo 2007 „Iliustruotasis mokslas“, nuo 2009 „Iliustruotoji istorija“ vyr. redaktorius. Reorganizavo ir atkūrė nepriklausomą Lietuvos telegramų agentūrą ELTA, sukūrė pirmąjį nacionalinį verslo dienraštį, pripažintą skaidriausia žiniasklaidos priemone, įkūrė pirmąjį žiniasklaidos internetinį informacinį portalą. Lietuvos „Verslo šlovės galerijos“ laureatas (2005). Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžius (2003). Tarptautinių prekybos rūmų ICC Lietuva „Partnerystės lyderio 2008“ apdovanojimas. Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro kryžius.

„Tai didelis projektas, susidedantis iš visiškai naujos paties portalo technologinės platformos, naujos turinio valdymo sistemos ir naujo dizaino. O artimoje ateityje planuojame pristatyti daugiau turinio personalizavimo sprendimų, kad informacijos gausoje sprendimų priėmėjai pirmiausia pamatytų tai, kas jiems aktualiausia“, – akcentuoja L. Zubrutė.

Naujojo portalo dizaino vizualinius sprendimus kūrė Aurelija Buikutė ir Vilmas Narečionis.

Pasak L. Zubrutės, atsinaujinusiame portale išskirtinis dėmesys tenka duomenims bei infografikai, padedančiai greičiau perprasti ekonomikos ir rinkos pokyčius bei tendencijas.

Portale atsiranda nauja „Skaitysiu vėliau“ funkcija – prisijungę vartotojai galės išsisaugoti jiems patikusius straipsnius ir juos rasti savo paskyros aplinkoje, o mėgstantys informaciją klausyti ras patogesnius podkastų ir dirbtinio intelekto (DI) įgarsintų straipsnių grojaraščius.

DI sprendimai pasitelkiami ir rengiant ilgesnių straipsnių santraukas skubantiesiems. Be abejo, tokį turinį prieš jį paskelbiant peržiūri „Verslo žinių“ redaktoriai, jis aiškiai pažymėtas.

„Viliamės, kad perėjimas bus sklandus, tačiau jei kiltų kokių nors trikdžių, iš savo skaitytojų tikimės trupučio kantrybės. Juos visada laikėme ir laikome turinio kūrimo partneriais, tad laukiame ir kritiškų pastabų, ir abipusiškai naudingo bendradarbiavimo, ir pasidalijimo praktiškais pastebėjimais“, – kviečia R. Barysas.

„Verslo žinių“ vyr. redaktoriaus pavaduotoja Liucija Zubrutė
Juditos Grigelytės nuotr.

Taip pat skaitytojai raginami aktyviai spausti dešiniajame apatiniame ekrano kampe esančią žvaigždutės ikoną – įvertinti portalo pokyčius, palikti atsiliepimą ar pranešti, jei kyla kokių nors nesklandumų. O prenumeratos skyrius pasiekiamas el. paštu prenumerata@verslozinios.lt ir tel. +370 5 252 6330.

APIE „VERSLO ŽINIAS“

UAB „Verslo žinios“ 80 proc. akcijų priklauso švedų bendrovei „Bonnier News Business“, 20 proc. – leidinio vyriausiajam redaktoriui R. Barysui.

„Bonnier News Business“ daugiau nei 40 metų leidžia dienraščius, savaitraščius, žurnalus, organizuoja konferencijas, valdo daugybę interneto portalų 10-yje valstybių.

„Bonnier News Business“ priklauso tarptautinei, daugiau nei 200 metų istoriją turinčiai „Bonnier Group“, kuri pradėjusi verslą nuo mažos knygų parduotuvės ir leidyklos, dabar vienija 175 įmones beveik 20-yje pasaulio šalių. „Bonnier Group“ priklauso Bonnierų šeimai.

UAB „Verslo žinios“ leidžia to paties pavadinimo nacionalinį verslo savaitraštį, žurnalą „Verslo klasė“, valdo portalus vz.lt, manopinigai.lt, rekvizitai.lt, infolex.lt. Savo portfelyje taip pat turi tokius skaitmeninius produktus kaip „Darbo teisės vadovas“, personalo valdymo sistema „Bond HR Assistant“, „Infolex. Teisė“, „Infolex. Atitiktis“. Be to, rengia konferencijas ir mokymus, kurie kasmet sutraukia daugiau nei 10 000 dalyvių.

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

RUSIJOS LIETUVIŲ SPAUDA. KOKIA JI BUVO?

ALFONSAS KAIRYS

Lietuvos žurnalistų sąjungos narys

Rusijoje nuo seno gyveno nemažai lietuvių. Dauguma jų ten pateko per prievartą, buvo kalinami ar ištremti po 1863–1864 m. sukilimo, prieš Antrąjį pasaulinį karą ir jam pabaigus. Kai kas išvyko ir savo noru, ieškodamas darbo ar kurdamas šeimą. Išvykusieji nepamiršdavo Tėvynės, puoselėjo gimtąją kalbą, talentingesni rūpinosi ir leido lietuvišką spaudą.

Apie Karaliaučiaus krašto lietuvišką spaudą rašiau „Žurnalistikos“ 2024 m. 2 (48) numeryje. Dabar trumpai apžvelgsiu ir kituose Rusijos regionuose lietuvių leistą spaudą.

2019 m. lapkričio 19 d. Lietuvos Respublikos ambasadoje susirinkę Maskvos lietuviai garsiai skaitė „Lietuvių chartiją“, taip paminėdami Pasaulio lietuvių metus, kuriuos 2019-aisiais paskelbė Lietuvos Seimas.

Malonu prisiminti tuos žmones, kurie veltui dirbo sunkų Lietuvos pristatymo užsienyje darbą, neleido tautiečiams pamiršti kraujyje pulsuojančio lietuviško žodžio. Bendrauta su visų čia aprašomų spaudinių vyr. redaktorais. Ir jų visų mintis vienijo noras išsaugoti mūsų prosenelių kalbą, kuri, anot Mikalojaus Daukšos, „yra bendras meilės ryšys, vienybės motina, pilietiškumo tėvas, valstybės sargas“.

MASKVOS LIETUVIŲ KULTŪROS BENDRIJA

Maskvos lietuvių kultūros bendrija, kaip kultūros ir visuomeninė organizacija, K. Janulaičio pastangomis įkurta 1990 m., oficialiai įregistruota 1991 m. spalį. Priklausė Rusijos lietuvių bendrijų sąjungai (nuo 1999 m.). Bendrijos tikslas –

propaguoti Lietuvos kultūrą ir meną, ginti Maskvos lietuvių socialinius ir pilietinius interesus. Kartu su Maskvos lietuvių bendruomene „Židiny“ rengė Lietuvos valstybės ir religinių švenčių minėjimus, globojo Maskvos lietuvių šeštadieninę (įkurta 1991 m.) ir vidurinę (įkurta 1995 m.) mokyklą. 1993 m. prie Maskvos lietuvių kultūros bendrijos įsteigta Maskvos lietuvių jaunimo sąjunga „Rūta“, pradėtas leisti žurnalas „Moscovia“. 1997–2000 m. leistas laikraštis „Maskvos lietuvių naujienos“. Bendrijos dainų ansamblis „Banga“ dalyvaudavo tautinių bendrijų renginiuose, šachmatų ir krepšinio sekcijų nariai – Pasaulio lietuvių sporto žaidynėse. Bendrijai priklausė apie 500 lietuvių (teigiama, kad Maskvoje buvo apie 3 000 lietuvių ar lietuvių kilmės žmonių). Pirmininkai: A. Jonkus, V. Viliūnas, N. Martyniuk, K. Lukoševičiūtė-Momziakova, S. Jucaitis.

MASKVOJE – ŽURNALAS „MOSCOWIA“

Nuo 1993 m. buvo leidžiamas kultūrinis visuomeninis, istorinis žurnalas „Moscovia“. Dėl lėšų stygiaus jis išėdavo mažu tiražu ir anaipol ne visas bendruomenes pasiekdavo. O turinys gana įvairus. Domimasi baltų ir slavų ryšiais, baltų atsiradimu slavų žemėse, įvairialypėmis kultūros problemomis. Sklaidydamas pirmuosius žurnalo numerius sužinai, kad jau 1380 m. lietuvių kunigaikštis Montvydas Montvila Kulikovo mūšyje išgelbėjo nuo totorių kardo Rusijos didįjį kunigaikštį Dmitrijų Donietį. Vytauto Didžiojo dukra Sofija, Rusijos caro Vosyliaus žmona, būdama 80 metų dar vadovavo Maskvos gynybai, kai 1451 m. miestą užpuolė Aukso orda.

Skyrelyje „Etnografija“ esančiame straipsnyje „Kolomenskoje akmenys“ teigiama, kad prieš „tūkstantį metų iki ateinant slavams Maskvos žemėje ir dar toliau į rytus gyvenę baltai paliko savo vietovardžių, vandenvardžių. Baltiški pavadinimai tarsi karoliukai pabirę Okos, Kliazmos, Ušnos pakrantėse, net iki Palecho (*palech* = palios, pelkės), kur rymo baltiškasis Lukino piliakalnis.“

Pateikiama ir originalios savų autorių kūrybos. Kazys Kedaitis spausdina apsakymą „Stebuklingoji Kūčių naktis“, Klemensas Jorudas – „Šeimos istorijos nuotrupos“ (apie ištremtą į Sibirą savo šeimą), Komsomolsko lageryje žiauriai kankintas tremtinys Juozas Buinickas – eilėraščius, Antanas Jonkus pateikia straipsnį „Martyno Mažvydo kerigma“. Jame pirmosios lietuviškos knygos autorius lyginamas su pranašu: „Raginės kunigas savo Katekizme pranašauja du dalykus: būsimus Lietuvos vargus, jeigu ji nepriims išgelbėtojo žinios, ir po to seksiantį didelį dvasinį prabudimą, kurį atneš gyva Evangelija. Jeigu tautoje sudygs gyvo tikėjimo sėklos, ji bus palaiminta.“

Skaitant žurnalą aiškiai juntama, kad jo bendradarbiai gyvai domisi Lietuvos gyvenimu. Štai tik pasirodžius Edvardo

Maskvoje ėjo lietuviškas žurnalas „Moscovia“.

Gudavičiaus „Lietuvos istorijai“, žurnale jau pateikiamas straipsnis apie šią neeilinę knygą teigiant, kad „autorius blaiviai ir kritiškai vertina tolimos praeities laimėjimus bei pasiekimus. Jo tikslas – parodyti Lietuvos istorijos vietą pasaulio istorijoje.“

„Moscovia“ redaktorius – sociologijos mokslų daktaras Antanas Jonkus, remiamas kai kurių visuomeninių organizacijų, per šešerius metus išleido ne vieną žurnalo numerį. Ir beveik kiekviename jų randama vietos skyreliui „Kalbos kultūra“, patariama, kaip taisyklingai vartoti vieną ar kitą lietuvišką žodį.

Ketvirtajame 1999 m. numeryje spausdinamas istoriko R. Lopatos straipsnis „Lietuvių politiniai siekiai 1863–1918 m.“, pateikiama žinių apie rusų padėtį Lietuvoje akcentuojant, kad jiems sudarytos visos sąlygos išlaikyti savo identitetą švietimo, mokslo, kultūros, politikos srityse, užsimenama apie lietuvius Rusijoje prasitariant, kad tai daugiausia Sovietų Sąjungos laikais ne savo valia ten atsidūrę žmonės.

„MASKVOS LIETUVIŲ NAUJIENOS“

Maskvos lietuvių kultūros bendrija nuo 1997 m. leido „Maskvos lietuvių naujienas“. Jų redaktorius buvo profesorius Vytis Viliūnas. Leidinys atspindėjo Rusijos lietuvių būtį. Apžvelgdamos kultūrinį gyvenimą, „Maskvos lietuvių naujienos“ dėmesį daugiau telkė į Maskvos

lietuvių bŪrimosi centrą, 1922–1939 m. buvusio Lietuvos nepaprastojo pasiuntinio ir įgaliotojo ministro, poeto simbolisto Jurgio Baltrušaičio namus. Čia vyko įvairūs susitikimai, konferencijos, seminarai, skirti Lietuvai pristatyti. Žinomas lietuvių aktorius, tuometinis Lietuvos ambasados Rusijos Federacijoje patarėjas kultūros reikalams Juozas Budraitis organizavo literatūrinius skaitymus, į kuriuos susirinkdavo ne viena dešimtis lietuvių. Pora metų čia buvo rengiama literatūrologų, filosofų, menotyrininkų ir istorikų mokslinė konferencija, skirta „Nemuno krašto sūnums – tėvui ir sūnui Jurgiams Baltrušaičiams“. 1999 m. vykusioje konferencijoje pranešimus skaitė Rusijos, Italijos, Japonijos, Lietuvos atstovai. Skaitytoją sudomina žinutė, kad Maskvoje vyko Rusijos bendruomenių sąjungos suvažiavimas, į kurį atvyko lietuvių bendruomenių pirmininkai ar įgaliotieji asmenys: Edmundo Čemenko iš Barnaulo, Regina Trofimenko iš Jakutijos, Antanas Rasiulis iš Krasnojarsko, Boleslovas Šertvytis iš Murmansko, Antanas Petrauskas iš Smolensko, Albertas Baronas iš Tomsko, Laima Meščeriakova iš Vladivostoko, dviejų Maskvos lietuvių susivienijimų atstovai. Nuo šiol Rusijos lietuvių sąjunga bus vadinama Rusijos lietuvių bendruomenių, draugijų asociacija.

Vienas kitas straipsnelis skiriamas sielovadai. Džiaugiamasi į Maskvą atvykusiu Kretingos bažnyčios klebonu vienuoliu pranciškonu broliu Gediminu Numgaudžiu, kuris aukojo šv. Mišias J. Baltrušaičio namuose, „priiminėjo išpažintį ir neoficialioje aplinkoje bendravo su tautiečiais“.

„ŽIDINĖLIS“

Rusijos lietuvių bendruomenių asociacijos valdyba leido laikraštį „Židinėlis“. Vieno laikraščio numerio paantraštėje rašoma: „Židinėlio“ skaitytojai jau gavo devintą numerį, kartais pakuriamą Maskvos lietuvių „Židinio“ bendruomenės narių ir Rusijos lietuvių bendruomenių asociacijos valdybos pastangomis“.

Rusijos lietuvių bendruomenių asociacijos laikraštis „Židinėlis“.

Laikraščio kolektyvas daug dėmesio skiria švietimui, suprasdamas, kad lietuviškas žodis gyvas bus tik tada, kai jį perims jaunimas. Todėl beveik kiekviename laikraščio numeryje kalbama apie Lietuvos skaitytojui nežinomas ar mažai žinomas Maskvos 1247-ąją rusų ir lietuvių vidurinę mokyklą (direktorė Solveiga Valatkaitė), šeštadieninę ikimokyklinukų mokyklėlę (vadovė Renata Greimaitė), Maskvos lietuvių jaunimo sąjungą (pirmininkė Renata Greimaitė). Džiaugiamasi, kad Maskvos jaunimo „Atžalynas“ (buvusi Jaunimo sąjunga, – red.) atgimsta, turi naujos gražios giraitės ateitį. Po didžkukulių vakaronės jaunimas nusprendė organizuoti sporto varžybas, talentų ir kūrybos vakarą prie žvakių šviesos, Lietuvos įvaizdžiui formuoti skirtą sąskrydį „Lietuvos jaunimas“. Viskas daroma, kad, anot straipsnio autoriaus Jono Dainio, jaunimas netaptų kitataučiais, betaučiais svetimkalbiais maskviečiais. Laikraščio puslapiuose galima rasti jau archyvinės medžiagos apie Rytų kraštų lietuvių bendruomenių, draugijų steigimąsi. Altajaus krašto lietuvių draugijos pirmininkas Bonaventūras Virbickas pasakoja apie pirmuosius lietuviybės žingsnius atšiauriame Sibire, apie tai, kad dauguma draugijos narių – sunkiai besiverčiantys pensininkai, ir važiuoti į Lietuvą gali sau leisti tik vienas kitas. Kaip teigia straipsnio apie Altajaus lietuvių autorius, Lietuva jų neužmiršta: kiekvienais metais du moksleiviai atostogauja Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės organizuojamose stovyklose užsienio lietuvių vaikams prie gintarinės Baltijos.

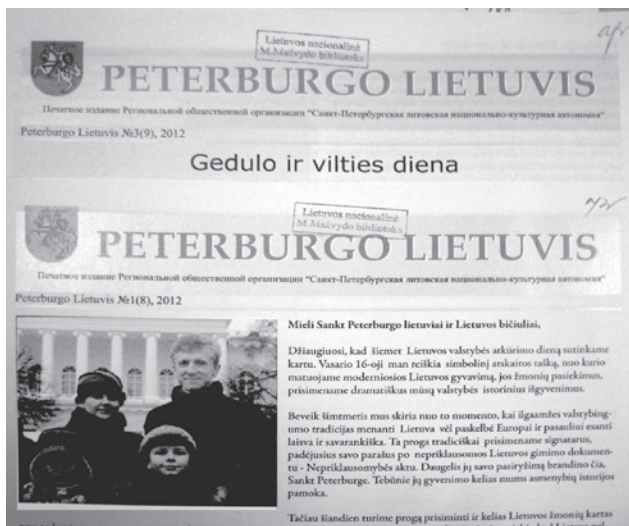
„ŽIDINYS“

Maskvos lietuvių bendruomenė leido „Židinį“. Jame perskaičius „Mūsų kalendorių“ nustebina sudarytojų kruopštumas: paminėta ir Laisvės gynėjų diena, ir dailėtyrininko Pauliaus Galaunės, filosofo Antano Maceinos, buvusio Lietuvos vidaus reikalų ministro Igno Musteikio, tremties dainiaus Antano Miškinio, lietuviškų laikraščių bei knygų leidėjo ir redaktoriaus Enzio Jagomasto, sušaudyto 1941 m. rugpjūčio 23 d. Vilniuje, ir daugelio kitų žymių Lietuvos žmonių sukaktys.

Kiekviename laikraščio numeryje nurodoma, kur galima jį įsigyti: Maskvos lietuvių prekybos namuose „Hermis“ (Garibaldžio g. 19, metro stotelė „Novyje Čeriomuški“), Maskvoje lietuviškoje mokykloje (Gospitalnyj pereulok 3, metro stotelė „Baumanskaja“), J. Baltrušaičio namuose (Povarskaja g. 24, metro stotelė „Arbatskaja“).

„PETRAPILIO LIETUVIS“

Kitoje buvusioje Rusijos imperijos sostinėje – Sankt Peterburge lietuviškas laikraštis „Petrapilio lietuvis“ ėjo tik 1991–1992 m.: pasirodė vos trys numeriai. Atsigavo 2011-aisiais,

Sankt Peterburge buvo leidžiamas lietuviškas laikraštis „Petrapilio lietuvis“.

Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje saugomi jo 2011–2012 m. numeriai.

Aišku, kad, be Lietuvos paramos, vargu ar minimi leidiniai būtų pasirodę ir ėję. Jais rūpinosi jau panaikintas Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. 2010 m. sausio 1 d. jo teisės ir pareigos paskirstytos Kultūros, Švietimo ir mokslo bei Užsienio reikalų ministerijoms.

Vienas pagrindinių buvusio Tautinių mažumų ir išeivijos departamento rūpesčių buvo parama išeivijos lietuviškai spaudai. Skiriamos lėšos nebuvo gausios, tačiau, pridėjus lietuvių bendruomenių surinktus pinigėlius, leisti nors ir nedidelės apimties (o kai kur ir visai solidžios apimties, pvz., Maskvoje leidžiamas žurnalas „Moscovia“) leidinius buvo galima. Iliustracijai pateikiu vieną departamento dokumentų:

„Regioninės visuomeninės organizacijos „Sankt Peterburgo lietuvių nacionalinė kultūros autonomija“ projektas: Vietos lietuvių dviejų kalbų (lietuvių–rusų) informacinis pažintinis mėnesinis laikraštis „Petrapilio lietuvis“ (projekto vadovas Aleksas Kelba).

PRAŠOMA: 7 200 Lt (laikraščiu „Petrapilio lietuvis“ išleisti).

SIŪLOMA: skirti 2 000 Lt laikraščiu „Petrapilio lietuvis“ išleisti. (2002 02 21, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Koordinacinės tarybos užsienio lietuvių veiklos programoms remti posėdžio protokolas Nr. 3).“

Deja, 2002 m. nutilo „Moscovia“, „Židinys“, „Židinėlis“, 2004 m. – „Maskvos lietuvių naujienos“, 2012 m. – ir „Petrapilio lietuvis“. Dabar ši spauda saugoma Nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje.

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

VIENINTELIO PIETŲ AMERIKOJE LIETUVIŠKO RADIOJO „ECOS DE LITUANIA“ JUBILIEJINĖ 600-OJI LAIDA. SVEIKINAME!

Radijo programa „Ecos de Lituania“ (Argentina), kurią redaguoja ir veda Chuanas Ignasijus Formentas (Juan Ignacio Fourment) Kalvelis, lapkričio 8-ąją transliavo jubiliejinę – 600-ąją – laidą.

Klausytojai išgirdo Lietuvos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos pirmininkės Dalios Asanavičiūtės, Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkės Dalios Henke, Lietuvos užsienio reikalų ministro Gabrieliaus Landsbergio, Lietuvos ambasadorės Ispanijos Karalystėje ir Argentinoje Lyros Puišytės-Bostroem ir Lietuvos kultūros atašė Europos Sąjungoje Vidos Gražienės išskirtinius sveikinimus.

Nuoširdžiausius linkėjimus atsiuntė Lietuvos garbės konsulė Urugvajuje Sesilija Hernandez (Cecilia Hernández) Svobas, Pietų Amerikos lituanistinės mokyklos direktorė Adriana Giedrė Barškauskaitė, kitos lietuvių bendruomenės ir draugijos iš Argentinos ir Brazilijos.

„Ecos de Lituania“ – lietuvių bendruomenės radijo programa internetu ir FM „Difusión“ bangomis iš Argentinos

Berisso miesto gyvai transliuojama kiekvieną penktadienį. Pirmąją lietuvišką radijo valandėlę 1947 m. įkūrė Zeferinas Juknevičius. Žinios apie Lietuvą ir jos kovą už laisvę buvo perduodamos ispanų kalba. Radijo valandėlėse savo nuomonę ir žodinę paramą Lietuvai reiškė aukšti šalies politikai ir visuomenės veikėjai. Z. Juknevičius šias radijo valandėles lietuvių kalba transliavo iki 1972 m. Kiekviena laida buvo baigiama žodžiais: „Vėliau ar anksčiau Lietuva bus vėl laisva.“

Dvidešimt penkerius metus eteryje buvo girdimas lietuviškas žodis, skambėjo lietuviškos dainos, skelbtos naujienos iš senelių ir tėvų gimtinės.

Lietuviškas laidas iš Berisso 2003 m. atnaujino Ch. Ignasijus Formentas Kalvelis, žurnalistas, Argentinos lietuvių bendruomenės valdybos narys, LR Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijų Pietų Amerikos atstovas. Nuo pirmų transliacijos metų buvo pranešamos žinios ne tik apie Berisse gyvenančius tautiečius, bet ir apie kiekvieną Pietų Amerikoje esančią lietuvių bendruomenę.

2004 m. Chuanui Ignasijui išvykus mokytis į Vasario 16-osios gimnaziją Vokietijoje, radijo laidą „Ecos de Lituania“

tęsė jo tėvai Izabelė (Isabel) Kalvelis ir Chuanas Chosė Formentas (Juan José Fourment).

Tai vienintelė radijo programa Pietų Amerikoje, siekianti išsaugoti gimtąją kalbą, tradicijas, kad jas tęstų jaunoji karta ir žmonės kuo daugiau sužinotų apie Lietuvą. Laidos klausomos daugelyje Argentinos miestų, Urugvajuje, Brazilijoje, Kolumbijoje, Venesueloje, Čilėje, Meksikoje. Internetinės transliacijos būdu viską girdi Jungtinėse Amerikos Valstijose, Vokietijoje, Ispanijoje, Australijoje ir Lietuvoje gyvenantys klausytojai.

Šiuo metu radijo laidas rengia Ch. Ignasijus Formentas Kalvelis (programos administracinis vadovas, režisierius, vedėjas), Ch. Chosė Formentas (muzikos režisierius, vedėjas), Marianas De Sekas (Mariano De Secco) (garso operatorius). Taip pat bendradarbiauja Irenė Andrunavicius (lietuvių liaudies tradicijos ir papročiai), Mirta Sesis (Cecis) (kulinarija), Karlosas Hermida Suareas (Carlos Hermida Suárez) (pasaulio naujienos), Noelija Mobilijo Flaminė (Noelia Mobilio Flaminini) (Lietuvos istorija), Chuanas Fransiskas (Juan Francisco) Klimaitis (įvairenybės), Arielis Lojus Pintas (Ariel Lo Pinto) (kultūra, kinas) ir Chosė (José) Pulikas (kultūra, šokiai).

Palinkėkime jiems sėkmės!

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

VINCAS STANIULIS – MOKYTOJAS, PARODĖS KELIĄ Į ŽURNALISTIKĄ

ČESLOVAS IŠKAUSKAS

Savo kūrybinės žurnalistikos kely esu sutikęs ne vieną Mokytojo vardo iš didžiosios raidės vertą asmenybę. Ypač daug naudos davė Vilniaus universiteto dėstytojai, nebūtinai žurnalistikos, bet ir literatūros, kalbos, istorijos, netgi ekonomikos. Vis dėlto pirmas mano guru buvo tuometinio Prienų rajono laikraščio „Naujas gyvenimas“, kurio redakcijoje baigęs mokyklą iškart ėmiausi dirbti, žurnalistas VINCAS STANIULIS. Tai jis mane priėmė į darbą, mokė fotografijos, reportažo, publicistinio pasakojimo žanrų, redagavimo subtilybių, tiesiog varė iš redakcijos kėdės į gatvę, sakydamas: „Žurnalistą kojos maitina...“

Vincas Staniulis darbo kabinete

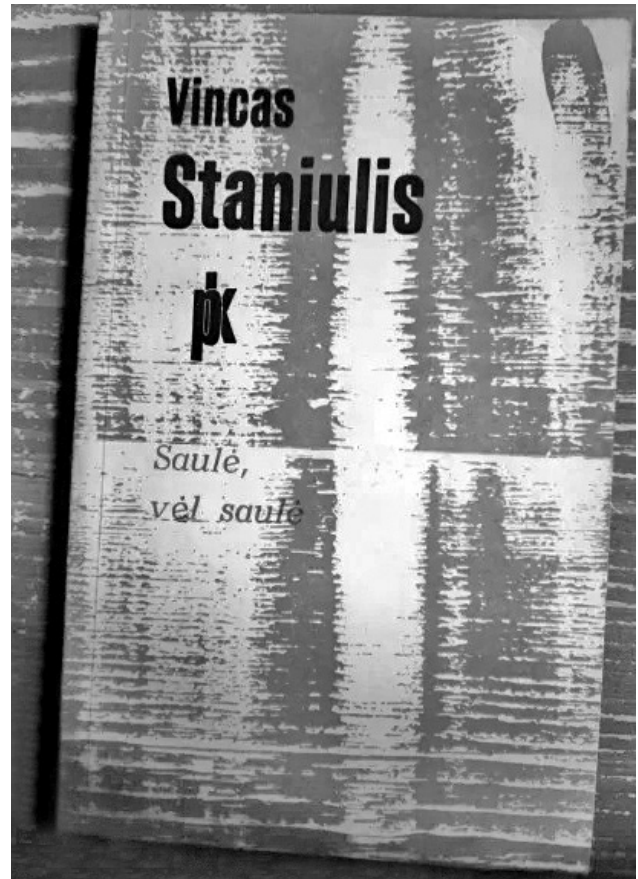
Dar dešimtoje Balbieriškio vidurinės mokyklos klasėje, tarsi pavydėdamas bendraklasės Danutės Tarasevičiūtės iššūkiui – publikuoti žinutę rajono laikraštyje „Naujas gyvenimas“, pabandžiau ir aš. Neprisimenu, kokio turinio buvo tie rašinėliai, bet, mano pasitenkinimui, laikraštis juos ėmė spausdinti. Net honorarą po 1, 2 ar 3 rublius mokėjo, o mokiniui tai buvo dideli pinigai. Juos išleisdavau bemat: su suolo draugu Justinu Adomaičiu prisipirkdavom knygelių miestelio knygyne, daug išleisdavau darydamas nuotraukas tėvų namų kamaroje.

Mano literatūrinius bandymus apdorodavo patyręs laikraščio redaktorius V. Staniulis (1939–2012), kuris vėliau tapo mano pirmuoju žurnalistikos mokytoju.

Jis tik ką buvo pradėjęs Vilniaus universitete studijuoti žurnalistiką, kai mane 1968-ųjų liepą pakvietė dirbti į redakciją. Šis žmogus, beje, gimęs netoli Balbieriškio, Kunigiškiuose, lėmė mano tolesnį pasirinkimą ir visą kūrybinę karjerą. Ir šiandien dar turiu beveik visus man rašytus laiškus. Štai viename, rašytame 1968 m. gegužės 29 d., jis negaili kritikos: nuotraukos nekokios, pilkos, apsakymas – kone kriminalistika, bet kai kurie eilėraščiai neužsigulės. Patys maloniausi žodžiai pabaigoje: „Kur vis tik linksta širdis? Laikraštis ne-traukia? Galvą turi – neprazūtum...“

Rašydamas apie dar anksčiau nusiųstą rašinį apie Paukščių šventę ir koncertą mokykloje, jis taip pat saldinių nebarsto: neaišku, kuo abiturientas gyvas, koks jo požiūris į gyvenimą, apie ką svajoja. „Apie vyrą, turintį nors motociklą su priekaba, kaimo romantiką, kada 100 ha tenka tik trys darbingi vyrai?“ – ironiškai su priekaištu kolūkiniam kaimui klausė V. Staniulis. Birželio 8-ąją rašytas laiškas palankesnis. Jo pabaigoje kviečia užsukti į redakciją, pasišnekėti, atsivežti tvirtą savo nuomonę apie darbą redakcijoje. Kur nevažiuos! Bemat nurūkau. Ir jau liepos mėnesį buvau įdarbintas fotokorespondentu, mat turėjau „kamaros“ praktikos. Atlyginimas gal 70 rublių, bet man tai buvo lobis. Na, ir prasidėjo. Kaip tik stojo javapjūtė. Sodina Vincas į savo „Ural“ motociklo priekabą ir rūksta Jiestrakio link. Gal kokį laukuose plušantį žmogelį pamatysim. Dulkės tik rūksta. Sustojam. Vincas sako: „Matai, vyriokas su traktorium, bėk, pliaukštelk porą sykių.“ Skuodžiu per ražienas, tik „Zorkij“ ant kaklo mataruoja – buvau jaunas, greitas. Išlipa iš kabinos nuo darbų pajuodęs, nuo prakaito ir dulkių paišinas traktorininkas, aš jį ir šiaip, ir taip „nutraukiu“ ir maunu atgal į vieškelį. Vincas iš tolo klausia: „Viskas gerai?“ „O kaipgi“, – išpučiu krūtinę. „O tu pakalbėjai, nors pavardės paklausėi?“ „Neeee...“, – vypteliu. Varau atgal, o to traktorius kas jau ana kur...

Tokie buvo žurnalistiniai krikštai. Jų būta nemažai. V. Staniulis visą laiką sakydavo: nesėdėk už stalo, žurnalistą

Vincas Staniulis apsakymų knyga „Saulė, vėl saulė“

kojos maitina. Tad sėsdavau į „paziką“, kartais paveždavo iš vykdomojo grįžtantis kolūkio pirmininkas (redakcija ir rajono vykdomasis komitetas buvo tame pačiame Prienu pastate Tarybų aikštėje) ar koks kolega ir pirmyn po kaimus. Ieškojau darbo spartuolių, gerų melžėjų, kultūros namų vadovų, saviveiklininkų, kokių nors keistuolių, amatininkų. Kritinių medžiagų nerengiau, nes jų temas iš anksto reikėdavo derinti su partijos rajono komitetu. Šis akylai sekė kiekvieną laikraščio žodį ir kiekvieno žurnalistą krustelejimą. Laikraščiu tikdavo viskas, tik visada nuotraukos turėdavo būti su koku nors tekstu. Kartais ir nepavykdavo: kadrai, kuriuos pats mažytėj patalpėlė šalia redakcijos ir spaudžiau, ne visada išeidavo ir tiko viešinti – dėl turinio ir dėl kokybės.

Mėginau ir meninės fotografijos žanrą, bet nelabai kas išėjo: nufotografuota kaimyno višta ar Nemune plūduriuojanti valtis redakcijos griežtosios atsakingosios sekretorės Stasės nedomino... Tada nedaug galėdavo padėti ir visada besišypsantis redaktorius Antanas Matulaitis, kuris vėliau, jau pasitraukęs iš „Naujo gyvenimo“, tapo aktyviu sąjūdininku, 1989 m. buvo laikraščio „Gėlupis“ redaktoriumi.

O Vincas tik užtraukdavo dūmą ir sakydavo: „Turėk kantrybės, vyruti, ne viskas iš karto...“

Iš kur ta jauno kantrybė! Buvau kiek išpaikintas. Juk žurnalas „Moksleivis“ jau buvo išspausdinęs porą eilėraščių su autoriaus nuotrauka ant Nemuno skardžio... Vadinasi, gimsta genijus! Gerai, kad šią puikybę labai sumaniai gesino Vincas. Jis negailėjo karčių kritikos žodžių (sakydavo: nesiseilėk, vyrui netinka), patardavo, pataisydavo, viską įvilkdamas į kaimiško humoro apdarą.

Vėliau V. Staniulis dirbo Radijuje ir televizijoje (LRT) Prienų rajono korespondentu, Kauno laikraščiuose „Tėviškės žinios“ ir „Kauno diena“, 1987 m. išleido apsakymų knygą „Saulė, vėl saulė“. Deja, jo saulė geso. Kai prieš kelerius metus iki mirties jam paskambinau, jis sunkiai rinkdamas žodžius sakė: „Skauda ir ten, ir ten, bet laikausi ir dar laikysiuosi...“ Neilgai, 2012-ųjų lapkričio 7 d. netekome 74-erių sulaukusio žurnalisto...

Dabartinė „Gyvenimo“ redaktorė Ramutė Šimukauskaitė tuomet „In memoriam“ citavo žemiečio Justino Marcinkevičiaus eilutes:

*...kur nors manęs nėra,
kur nors turėčiau būti,
kažkas manęs neras,
rugsėjy ar rugpjūty,
trumpėjančioj dienoj,
ilgėjančioj nakty,
nutolstančioj dainoj,
galbūt visai arti...*

Dabar dažnai užsuku į Balbieriškį ir Prienus, aplankau tą patį buvusio rajono vykdomojo komiteto pastatą anų laikų Tarybų aikštėje. Anądien užėjau į antrą aukštą, o jo

IŠ „LIETUVOS ŽINIASKLAIDOS ENCIKLOPEDIJOS“:

Iškauskas Česlovas *1950 07 12 Balbieriškis (Prienų r.), žurnalistas, politikos apžvalgininkas. 1968 baigė Balbieriškio vidurinę m-klą, 1976 – VU žurnalistiką. Dirbo Prienų r. laikr. „Naujas gyvenimas“. Nuo 1976 Lietuvos radijo politikos komentatorius, nuo 1984 Lietuvos radijo ir TV politikos apžvalgininkas, kūrė televizijos laidą „Lietuva – pasaulyje, pasaulis – Lietuvoje“. Nuo 1990 dienr. „Lietuvos rytas“ apžvalgininkas tarptautiniais klausimais. Nuo 1992 dirbo Lietuvos bankų („Litimpeks“, LTB) atstovu spaudai, Ryšių su visuomene departamento direktoriumi, rengė „Baltijos TV“ laidą „Lietuva pasaulyje“, nuo 1994 – „Tele-3“ laidą „Žvelkime atidžiau“. 1997 TV3 laidos „Akcentai“ vedėjas. Nuo 2000 „Žinių radijo“ apžvalgininkas. Bendradarbiauja su interneto portalais, žurn. „Apžvalga“, kt. LŽS narys. Išleido kn. „Neįtikėtina, bet tikra: XX a. istorijos faktai, mitai, įdomybės“ (2012), „Nuo Žemės iki Mėnulio: šių dienų pasaulis pro istorinę prizmę“ (2013).

kampe – mero kabinetas. Būtent šioje vietoje, kur šiandien sukiojasi aukšta rajono vadovo Alvydo Vaicekausko kėdė, „Naujo gyvenimo“ redakcijoje kažkada sėdėjau aš su kitais, labiau patyrusiais laikraščio žurnalistais. O kitapus laiptų – buvusios fotolaboratorijos kambareliai... Dvigubas jausmas: tų dienų ilgesys ir supratimas, kaip toli ir negrįžtamai tu nužengei gyvenimo keliu... Ačiū Mokytojui, parodžiusiam, kuria kryptimi eiti.

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

PO KELIONĖS Į HUMORPOLĮ. MARIJAMPOLĖ TAMPA LIETUVOS HUMORO SOSTINE

POVILAS SIGITAS KRIVICKAS

Ar žinote, kur yra Humorpolio miestas? Lietuvos žemėlapiuose jo kol kas negalima rasti, o gyvuose pasakojimuose šį vardą jau matuojasi Marijampolė. Tam yra labai rimtų (nors ir humoristinių) priežasčių. Ir šiaip minėtai vietai ne naujiena keisti savo pavadinimą. Per tris šimtus metų jų būta net septynių: Pašešupys, Senoji Būda, Sempilė, Starapolė, Marijampolė, Kapsukas ir pagaliau vėl Marijampolė.

*Fotografas Romas Vilčinskas išsaugojo pirmosios parodos plakatą.
Jono Lenkučio nuotr.*

Lietuviai – kabo Lietuvos smarkulius, apferkduojus Europą, dalyvius. Štai interviu padovani
 vils. ltn. Antanas Gostautis, Štovi iš šakės: apt. Jonas Lorentas, ltn. Jonas Mikėnas,
 ltn. Romas Marcinkevičius, apt. Naurėna, 1934

© R. Pačėsos, Marijampolė, 1933

Pirmąją humoro parodą Marijampolėje surengė kraštiečiai, vienas žymiausių tarpukario Lietuvos šaržistų ir karikatūristų Juozas Olinardas Penčyla.

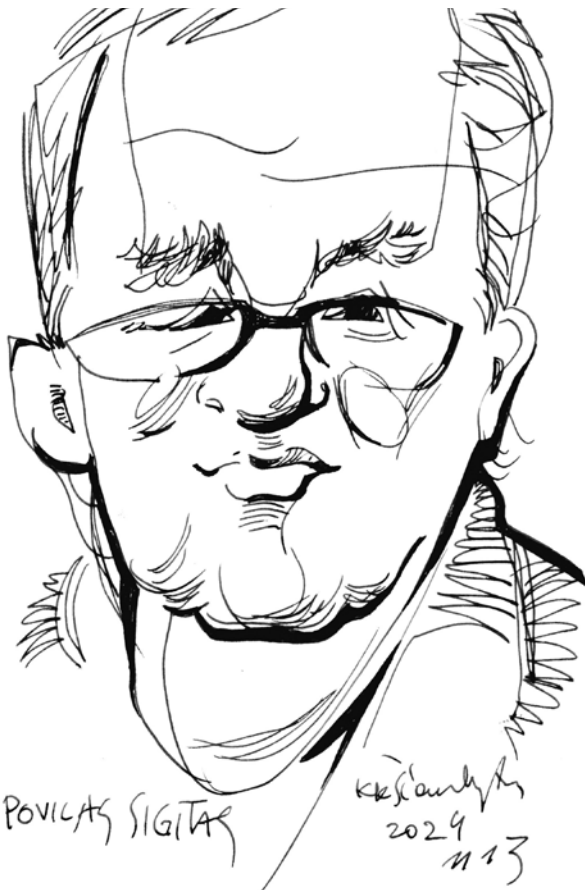
Parodos rengėjų nuotr.

Labai gali būti, kad šaltą žiemą pro Starapolę aštuonioliktojo amžiaus viduryje iš Vokietijos pakeliui į Sankt Peterburgą pralėkė rogėmis pats baronas Miunhauzenas. Apie jo linksmus (nesvarbu, kad išgalvotus) nuotykius gyvuoja pasakojimai iki mūsų dienų. Štai kad ir apie tai, kaip baroną, keliaujantį per gūdžią girią (gali būti ir Suvalkijos), užpuolė vilkas. Jis tiek nuėdė arklį, kad pats įsikinkė ir toliau nešė keliauninką iki pat Rusijos sostinės. Miunhauzeno pavyzdžiu ir patys suvalkiečiai kūrė bei tebekuria smagių anekdotus. Štai važiuoja brikele kalėdojantis kunigas ir mato ganyklos pakraštyje verkiantį piemenuką. „Tai ar verki, vaikelis?“ – klausia kunigas pristabdęs arklį. Aštraliežuvis piemenukas atsiliepia: „Tai mislyji, ponuli, kad giedu...“ – „Bene vilkas avį nunešė?“ – „Tai mislyji, ponuli, kad atnešė-ė-ė...“

Suvalkiečiai vieni pirmųjų sumojo, kad smagią nuotaiką galima perteikti ne tik žodžiais, bet ir vaizdais. Toks pirmėvis buvo Kudirkos Naumiestyje gimęs ir kurį laiką Marijampolėje gyvenęs grafikas, karikatūristas Juozas Olinardas Penčyla (1908–1979). 1944 m. buvo pasitraukęs į Vokietiją, bendradarbiavo išeivių leidiniuose. 1948 m. persikėlė į Kolumbiją, dirbo karikatūristu ir iliustruotoju Bogotos

periodiniuose leidiniuose. J. O. Penčyla dar prieškarium surengė individualių parodų Marijampolėje, Vilkaviškyje, Kybartuose, Alytuje, Kaune, vėliau – Bogotoje ir Medelaine; pomirtinė – Vilniuje (1989 m.). Dailininkas išgarsėjo satyriniais piešiniais, išjuokiančiais visuomenės ydas, miesčioniškumą, biurokratizmą. Jis sukūrė psichologiškai tikslų, impulsyvaus ir lakoniško piešinio visuomenės bei kultūros veikėjų šaržų.

Apie J. O. Penčylos gyvenimą ir kūrybą marijampoliečiams išsamiai papasakojo įspūdingos monografijos-albumo apie šį menininką autorius, publicistas Damijonas Šniukas. Jis su vilniečių žurnalistų ir dailininkų grupe Marijampolėje aplankė parodą „Buvo laikai, kai juokaudavome: nuo Juozo Olinardo Penčylos iki Romualdo Pačėsos... ir dar šiek tiek“. Tai – humoro parodų, spaudinių ir švenčių istorija. Šią parodą inicijavo ir įgyvendino marijampolietis fotomenininkas Romas Linionis kartu su Marijampolės krašto ir prezidento Kazio Griniaus muziejaus (direktorė Rima Striaušienė) komanda. Parodos plakate antroji yra R. Pačėsos (1930–1994) pavardė. Jis dirbo Marijampolės apskrities mokyklose, valdžios įstaigose (kai

Povilo Sigito Krivicko draugiškas šaržas. 2024 m.

Parodos kuratorės Indrės Grudienės draugiškas šaržas. 2024 m.

kurioms vadovavo), buvo filatelistas, kraštotyrininkas, fotografas, įkūręs vietinį fotomegėjų klubą. R. Pačėsos, V. Žukausko ir kitų bendraminčių iniciatyva 1973 m. Marijampolėje surengta pirmoji humoristinės fotografijos paroda. Ji originali tuo, kad kiekvieną fotografiją lydėjo Jono Varno, Andriaus Deltuvos ir kitų dailininkų karikatūristų vaizdinės interpretacijos. Jomis buvo linksmai papildomos fotografijų temos. Pirmasis laureatas kaunietis fotografas Aleksandras Macijauskas apdovanotas su suvalkietišku išradingumu – dešrinėmis kopėčiomis. Fotokritikas (ir šių eilučių autorius) gavo keptą antį išriestu kaklu. Vėlesnėse parodose laureatų prizais tapo centneriniai cukraus maišai, kuriuos dovanodavo šiame mieste veikiantis runkelių saldėsio fabrikas.

Nuo 1973 iki 1990 m. Marijampolėje surengta dešimt humoristinės fotografijos parodų (apie tai sukurtas pusvalandžio filmas). Vėliau ėmė pirmauti karikatūristai. Jų kūrinių parodos nusidriekė iki mūsų laikų. Dabar galvojama sugrįžti prie andainykštės fotografijos ir ją interpretuojančių piešinių sinergijos. Buvęs miesto vadovas ir aktyvus kultūros puoselėtojas Kęstutis Subačius iškėlė idėją įkurti Marijampolėje Humoro muziejų su aktyvia ir linksma šviečiamąja veikla, kaip, pavyzdžiui, Humoro ir satyros namai Gabrovo mieste, Bulgarijoje. Tai ir būtų tikroji Humorpolio pradžia. Tokiam muziejui mielai savo

Parodos iniciatoriaus Romo Linionio draugiškas šaržas. 2024 m. Dailininkas Kęstutis Šiaulytis.

Parodoje, iš kairės: Povilas Sigitas Krivickas, Jonas Varnas ir Damijonas Šniukas.
Parodos rengėjų nuotr.

kūrybos darbų padovanotų šiokart Marijampolėje apsilankę linksmosios grafikos meistrai Jonas Lenkutis, Jonas Varnas, Ramūnas Vaitkus, Kęstutis Šiaulytis. Du pastarieji nenustygo ir per susitikimą su marijampoliečiais – nuolat portretavo ar šaržavo dalyvių veidus. Naujajam muziejui neliktų abejingas ir originalių humoristikos eksponatų galėtų padovanoti susitikime dalyvavęs ilgamečio „Šluotos“

žurnalo redaktoriaus Juozo Bulotos (1918–1994) bendravardis sūnus.

Kaip rašo reklaminiame lakšte pastarosios parodos įkvėpėjas R. Linionis, „humoras, kaip ir anekdotai, dalykas savotiškas: kai aplinka blogėja, noras juokaut stiprėja, juokaudami tiesą išsakome ir gyvent lengviau pasidaro...“

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

UNESCO ATASKAITA: ŽURNALISTŲ ŽUDIKAI DAŽNIAUSIAI LIEKA NENUBAUSTI

UNESCO generalinė direktorė Audrey Azoulay

Naujoje Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos (UNESCO) ataskaitoje skelbiama, kad 2022–2023 m. buvo nužudyti 162 žiniasklaidos darbuotojai; daugeliu atvejų žudikai lieka nenubausti.

2022 ir 2023 m. kas keturias dienas nužudytas žurnalistas už tai, kad atliko savo darbą, ieškojo tiesos. Daugeliu atvejų už jų mirtis niekas niekada nebus patrauktas atsakomybėn.

Apie tai pranešė UNESCO generalinė direktorė Audrey Azoulay (Odri Azulė), naują ataskaitą paskelbdama lapkričio 2 d., minint Tarptautinę dieną, skirtą kovai su nebaudžiamumu už nusikaltimus prieš žurnalistus.

85 proc. žurnalistų žudikų visame pasaulyje lieka nenubausti. Tai rodo situacijos rimtumą, nepaisant nedidelės pažangos nuo 2018 m., kai nenubaustų nusikaltėlių buvo 89 proc., ar 2012 m., kai nebaudžiamumas buvo pasiekęs 95 proc.

Kaip teigia A. Azoulay, UNESCO ataskaitoje ragina visas savo valstybes nares dėti daugiau pastangų, kad šie nusikaltimai neliktų nenubausti.

Patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir pasmerkti nusikaltėlius – tai pagrindinė priemonė, siekiant užkirsti kelią būsimiems išpuoliams prieš žurnalistus.

Per ataskaitoje apimtą dvejų metų laikotarpį, 2022–2023 m., žuvo 162 žurnalistai, beveik pusė jų šalyse, kuriose vyko ginkluoti konfliktai. Kitose šalyse dauguma žurnalistų buvo

nužudyti už tai, kad bandė atskleisti tiesą apie organizuotus nusikaltimus, korupciją arba informavo apie viešas demonstracijas.

UNESCO taip pat praneša apie dar vieną nerimą keliantį faktą: per dvejus metus nužudyta 14 moterų žurnalistų – tai didžiausias skaičius nuo 2017 m.

KAMPANIJA „UŽ ISTORIJS SLYPI ISTORIJA“

Kovodama su nebaudžiamumu, UNESCO pradeda naują kasmetinę pasaulinę kampaniją, kuria siekiama didinti informuotumą apie smurtą prieš žurnalistus. Iniciatyvos tema „Už istorijos slypi istorija“ norima atkreipti dėmesį į nusikaltimus prieš žiniasklaidos darbuotojus visame pasaulyje skelbiamais straipsniais ir liudijimais.

Lapkričio 6 d. Adis Abeboje (Etiopija) UNESCO, bendradarbiaudama su Afrikos Sąjunga, pradėjo pasaulinę konferenciją apie žurnalistų saugumą krizių ir nepaprastųjų situacijų metu. Renginio metu buvo pristatytas Pasaulinis nacionalinių sistemų žurnalistų saugumui registras, kuriame sukaupta 56 šalyse įgyvendinama žurnalistų apsaugos politika ir apie 12 nacionalinių veiksmų planų.

ŽURNALISTO VINCO UŽDAVINIO PĖDOMIS Į ALŽYRĄ

GERIMANTAS STATINIS

Vincas Uždavinys

Lietuvos žurnalistų sąjungos Kelionių žurnalistų klubas surengė ne vieną ekspediciją, kuriomis buvo siekiama įprasminti Lietuvai nusipelnčius keliautojus, žurnalistus, fotografus, gamtininkus, geografas, poetus ar reikšmingus mūsų visuomenei įvykius. Tai Matas Šalčius, Antanas Poška, Gediminas Akstinas, Kazys Pakštas, Kazys Bradūnas, Paulius Normantas ir Olegas Truchanas... Jų atminimui pagerbti jau surengtos ekspedicijos. Šįkart atėjo eilė prisiminti vieną iš Vilniaus krašto vadavimo sąjūdiečių, visuomenininką, žurnalistą ir fotografą, „Mūsų Vilniaus“ redaktorių ir „Valstybės radiofono“ laidų vedėją VINČĄ UŽDAVINĮ.

„10 000 KILOMETRŲ“

Kodėl pasirinkome šią asmenybę? Todėl, kad tai nepelnytai dėl sovietinės valdžios įtakos pamirštas plunksnos brolijos narys. Jis buvo ištremtas, o sugrįžęs bandė atsitiesti po lagerio sunkumų, dirbdamas kuklų darbą, iki galo taip ir neatsiskleidęs kaip prozininkas ar rašytojas.

Nuotaika puiki! Prie senove dvelkiančių griuvėsių

Viena svarbesnių jo knygų – „10 000 kilometrų“. Ją parašė sugrįžęs iš įspūdingos kelionės kartu su Lietuvos kunigais į Tarptautinį eucharistinį kongresą, kuris vyko 1930 m. Kartaginos mieste Tunise. Jo maršrutas nusidriekė per visą Europą keliaujant traukiniais, o vėliau iš Tuniso ir per Alžyrą, kur iš Orano miesto jis išvyko atgal į Europą. V. Uždavinio kelionė baigėsi Alžyre, o mes šiame mieste pradėjome savo ekspediciją. Nelengva užduotis buvo rasti motyvacijos siūlą, kodėl ten vyksime ir kokią žinią ten nuvešime. Teko pasukti galvas, nes V. Uždaviny s konkrečių užduočių savo kelionėje nebuvo išsikėlęs, neteko jos metu susitikti su anuomet garsiais žmonėmis – jis tiesiog viską fiksavo į savo kelionės dienoraštį, kuris vėliau pavirto atskira knyga.

Iš viso V. Uždaviny yra parašęs ir išleidęs 8 knygas, tačiau pastaroji yra žinomiausia, atspindinti jo kaip publicisto gebėjimą įdomiai ir patraukliai pateikti kelionių reportažus.

SUSIPAŽINAU RAŠYDAMAS ŽURNALISTINĮ MAGISTRO DARBĄ

Pirmą kartą su šia neeiline asmenybe susipažinau rašydamas žurnalistinį magistro darbą „Lietuvos tarpukario kelionių reportažai“. Tuomet dirbau LRT laidoje „Kelionės“ ir parengiau laidą apie V. Uždavinį, susipažinau su jo vaikais:

dukra Saule ir sūnumi Sakalu. Tuomet dar nežinojau, kad teks vėliau susipažinti ir su jo vaikaičiu, aktoriumi ir sklandymo entuziastu Sakalu Uždaviniu.

Pirmiausia prisikalbinome V. Uždavinio vaikaitį S. Uždavinį prisiminti savo senelį ir vykti kartu į kelionę. Tai nebuvo lengva dėl Sakalo užimtumo. Jis ruošėsi naujai premjerai, tad pasiryžo kelionėje laisvu metu mokytis tekstus. Kita vertus, ekspedicija turėjo būti kažkuo panaši į 1930 m. piligriminę kelionę. Parašėme laišką į Vilniaus kuriją, prašydami skirti kartu su mumis vykti kunigą, nes norėjome pagerbti ir Eucharistinį judėjimą. Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, sužinojęs apie mūsų misiją, atsiliepė labai geranoriškai ir netgi sutiko būti ekspedicijos globėju. Su mumis sutiko keliauti ne vieną islamišką šalį aplankęs Kurtuvėnų klebonas Marius Dyglis. Tuomet nusileido mintis, kad geriausiai Vilnių reprezentuotų dėl šv. Faustinos įkvėpimo dailininko Eugeniušo Kazimirovskio nutapytas Dievo Gailestingumo paveikslas, kurį nuvežtume į Šv. Augustino baziliką Anaboje, Alžyre.

PASAKOJA VAIKAITIS S. UŽDAVINYS

Štai ką apie savo senelį V. Uždavinį pasakoja ekspedicijos dalyvis S. Uždaviny: „Tai viena šviesiausių asmenybių,

kurias esu sutikęs savo gyvenime. Tai buvo kelrodė žvaigždė ir pavyzdys ne tik man, bet ir kitiems... Jis pėsčias atėjo iš Aukštadvario į Vilnių mokytis universitete. Ten aktyviai dalyvavo, po to lenkų valdžios buvo areštuotas ir jam teko bėgti per demarkacinę liniją į Lietuvą. Kaune tapo Vilniaus vadavimo sąjungos pirmininku, vienas pirmųjų „Radiofono“ diktorių, žurnalistas, rašytojas, tiesiog fenomenali asmenybė. Jis parašė dvi knygas apie savo keliones. Pirmoji kelionė buvo per Europą į Šiaurės Afriką, ji aprašyta „10 000 kilometrų“ ir vyko 1930 m. Aš buvau pakviestas kartu su žurnalistais vykti į seneliui atminti skirtą kelionę. Mūsų tikslas buvo ne atkartoti šią visą kelionę, o eiti tos Šiaurės Afrikos dalies pėdsakais. Minėtoje knygoje yra 133 paties senelio darytos nuotraukos, nes jis buvo ir fotografas, o tai tiems laikams nebuvo būdinga. Mes matėm tuos pačius objektus, kuriuos jis buvo nufotografavęs, ir stengėmės pažvelgti į juos netgi iš to paties kampo. Surasti tą kavinę ar kažką kitką tikrai būtų buvę sunku, nes prabėgo 94 metai... Sugrįžus įspūdis labai keistas, nors kraštas itin gražus, ypač Sachara. Aš visą laiką galvojau, kaip žmonės gyveno tais 1930 m., juk nebuvo kelių infrastruktūros, komunikacijų, bet žmonės keliavo, ir tai stebėtina. Nebuvo nei televizorių, nei interneto, nebuvo kaip šiai kelionei pasiruošti. Bandžiau įsivaizduoti, ką jie keliaudami jautė, kokius patyrė įspūdžius. Man buvo keistas jausmas...

Man senelio namai buvo tarsi šviesos sala sovietyno pilkume. Kai jis iškeliavo Anapilin, aš buvau jau trečio kurso studentas, todėl jį gerai prisimenu. Jis laisvai kalbėjo anglų kalba, turėjo šia kalba daugybę knygų, o svarbiausia tai, kad jis gaudavo iš Amerikos „National Geographic“ žurnalą. Toj pilkumoj šis žurnalas su kokybiškais nuostabių spalvų nuotraukomis ir egzotiškais aprašymais man darė nepaprastai didelį įspūdį ir tai buvo tarsi periskopas į visai kitą egzistuojantį pasaulį. Senelis 1980 m. apie sovietiją sakė: vaikai, šitas monstras ilgai netrauks... Turiu prisipažinti, kad aš tuo nelabai tikėjau. Labai gaila, kad senelis taip ir nepamatė to fakto, kurio taip laukė, – jis mirė 1983 m.“

EKSPEDICIJAI RENGĖMĖS IŠ ANKSTO

Ekspediciją „Alžyras‘ 2024 Vincui Uždaviniui atminti“ pradėjome kelionės išvakarėse Rokantiškių kapinėse prie V. Uždavinio kapo, kur uždegėme žvakeles, smilkalų. Taip pat dar vasaros pabaigoje aplankėme V. Uždavinio gimtą Paručius, esančius Varėnos rajone, plaukėme Varėnės upe ir pasisėmėme smėlio smilčių, kurias nuvežę išpylėme Sacharoje, atsivežėme smėlio ir iš ten. Knygoje „10 000 kilometrų“ V. Uždavinytis rašė: „Aplankiau Alžyro miestą Oraną, tai labai panašus pavadinimas kaip ir mūsų Varėna, kuri rusų ir lenkų buvo vadinama Orany... Kas gi sieja mūsų Varėną – Orany su Alžyro Oranu?

Ogi greičiausiai tai smėlio smiltys, kurių ir ten, ir čia yra pakankamai...“

Maršrutą, kokius svarbiausius objektus aplankyti Alžyre, sudėliojo Vytautas Bukauskas. Už šv. Mišias lietuviškai už V. Uždavinį Anaboje buvo atsakingas kunigas M. Dyglis. Kastis Krikštopaitis pasirūpino mecenavimo klausimais, Jonas Nekrašius buvo idėjos autorius, jis jau trečią ekspediciją pasiūlo keliauti prasmingai, įamžinant mūsų iškilus žmones. Marius Abramavičius Neboisia išsoko į mūsų traukinį paskutinę minutę ir jis ekspedicijoje darbavosi keliais fotoaparatais. Motociklų turizmo sporto meistras Boleslovas Vengrys, apkeliavęs visą Sovietų Sąjungą, dalijosi savo patirtimi kelionėse po dykumas. Jūratė Litvinaitė, Lietuvos Respublikos Prezidento patarėja, vertėjavo ir kaip istorikė pasakojo įžvalgas lankant romėnų paveldą Alžyre. Aistė Žilinskienė, aplinkos ministro patarėja, lygino Afrikos ir Lietuvos gamtos išskirtinumą, taip pat rūpinosi negaluojančių ekspedicijos narių priežiūra. Miglė Greičiuvienė visą kelionę bandė fiksuoti filmavimo kamera. Komunikacijos specialistei Agnei Grinevičiūtei talkino fotografas Vladimir Davydov, Edmundas Ganusauskas, buvęs „Lietuvos ryto“ reporteris, taip pat anksčiau ir Prezidento patarėjas, svarbiausių įvykių detales visuomet pasižymėdavo savo bloknote.

Anaboje prie Šv. Augustino katedros.
LŽS Kelionių žurnalistų klubo nuotr.

ĮPRASMINTI V. UŽDAVINIO ATMINIMĄ

1930 m. kelionėje važiavo net 67 dalyviai, o mūsų 17 narių grupė, pasivadinusį „Alžyras‘ 2024 Vincui Uždaviniui“ ekspedicija, buvo pasiruošusi ne tik pakeliauti, bet ir įprasminti V. Uždavinio atminimą. Tik paskutinę dieną prieš išvykdami atkreipėme dėmesį, kad Alžyro viza pradės galioti viena diena vėliau, negu atskrisime į šią šalį. Alžyras – gana uždara šalis ir bet kas iš pašalies į ją patekti negali, reikalingi asmeniniai arba kelionių agentūros iškvietai. Sujudome, kad netgi į lėktuvą, skrendantį per Stambulą į Oraną, nebūsime įleisti. Per ambasadas ir „Turkish Airlines“ agentūrą pavyko suderinti šį klausimą ir, atskridus į Alžyrą, mums buvo įdėtos vienadienės papildomos vizos. Alžyras mus pasitiko svetingai savo Nepriklausomybės dienos išvakarėse. Orane visur mus lydėjo apsauga, o keliaujant po šalį – policijos eskortai.

V. Uždavinio kelionė pasibaigė Alžyro Orane, o mūsų čia prasidėjo. Nesistengėme atkartoti jo maršruto, tačiau bandėme aplankyti tas vietas, kurios aprašytos knygoje. Kelionės metu turėjome šią knygą ir tai buvo mūsų vedlys, sekant jo pėdomis. Teko rodyti gidams knygos nuotraukas ir ieškoti tų vietų, kurios šiandien pakeitusios ir pavadinimus, ir išvaizdą. Aikštės, kurioje tarpukariu stovėjo prancūzų pastatytas paminklas, šiandien nebėra, tačiau nustatyti vietą padėjo minaretų bokštai ir aplinkiniai namai. Viešbutis, kuriame V. Uždavinys gyveno Alžyro sostinėje, taip pat pakeitęs ir pavadinimą, ir išvaizdą, tačiau senasis paštas išlikęs toks pats. Čia mūsų ekspedicijos patronas gavo iš Lietuvos laišku, todėl šiame pašte gavę pirmos dienos voką ir pašto ženklą užsidėjome antspaudus.

V. Uždavinys rašė: „Apsigyvenome „Majestic“ viešbutyje. Kambariai dideli, lovos plačios, net keturi galėjo sugulti, patogumai visokiausi: vonios, šaltas – šiltas vanduo, ventiliatoriai... ir išskirstė visus po vieną gyventi. Jei negalėčiau Lietuvoje gyventi, tai pasirinkčiau sau Alžyrą. Iš visų

aplankytųjų vietų svetimuose kraštuose labiausiai man patiko ir širdžiai artimesnis paliko Alžyras: graži gamta, puikiai išsistatęs miestas, šiltas, gražus ir švelnus oras. Nepaisant to, kad Alžyre sausa ir karštas oras, vis dėlto tai nėra tokia skurdi šalis, kaip gal kam gali atrodyti... Dabar Alžyras (El-Džasair) turi 230 tūkst. gyventojų.“

Didelį įspūdį ekspedicijos dalyviams paliko romėniškas paveldas, Sachara ir priešistoriniai piešiniai dykumoje ant uolų. Sacharoje gyvena tuaregai, vadinami mėlynaisiais žmonėmis dėl savo apdaro, netgi galvas apsimituriavę mėlynais turbanais. Prie laužo, skambant vietiniam folk-džiaziui, gėrėme stiprią arbatą ir užvertę galvas į mėnulį svajojome kada nors leistis į kelionę per visą didžiausią pasaulyje tropinę dykumą. Stovyklos „bivako“ šeimininkė, simpatiška arabė, gavusi dovanų ekspedicijos ženkluką, vienintelė šioje kelionėje mus iš karto iššifravo – tai jūs žurnalistai? Ji baigusi universitetą ir turi biologijos išsilavinimą, tačiau apie Albertą Kamiu, gimusį ir gyvenusį Alžyre, ji nieko nežinojo. Mes jai papasakojome apie V. Uždavinį, prieškarui keliavusį po Alžyrą, ir ši nusišypsėjusi mums atsakė: „Matote, apie Nobelio laureatą nieko nežinojau, o dėl jūsų ekspedicijos žinau, kas buvo Vincas Uždavinys...“

V. Uždavinys rašė: „Yra darbų, kurie kartais sužimba ir po daugelio metų, užmiršto žmogaus ir didelio talento ir įsirašo į istoriją, net neįsirašo, bet įsirėžia taip giliai, kad po 50 ir po 100 metų juos atranda tyrinėtojai ir tas žmogus vėl sužimba!“ V. Uždavinys grojo lūpine armonikėle, todėl ir mes ekspedicijos metu ne kartą traukėme dainas ir su armonikėle linksminome vietinius savo gera nuotaika. V. Uždavinio kelionė truko 4 savaites, jis keliavo traukiniais, laivais ir autobusais, mūsų – tik 2 savaites, ir mes keliavome lėktuvais, autobusu ir visureigiais. Ir V. Uždavinį, ir mus lydėjo tas pat noras pažinti pasaulį, įprasminti, įrėžti Lietuvai nusipelnusių žmonių atminimą, kaip sakė šv. Augustinas: „Pasaulis yra knyga, ir tie, kurie nekeliauja, skaito tik pirmą puslapį.“

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

KAS, KUR, KADA – NUO 2024 M. SPALIO IKI 2025 M. SAUSIO

Vilniaus savivaldybėje Lietuvos žurnalistų sąjungos (LŽS) Senjorų klubo narius priėmė Vilniaus meras Valdas Benkuskas. Po susitikimo – nuotrauka atminčiai. Plačiau 59 p. Povilo Šimkavičiaus nuotr.

Spalis 3 d. Kauno žurnalistų namuose įvyko LŽS nario Vidmanto Kiaušo-Elmiškio naujos eilėraščių knygos „Atsimokymas“ sutiktuovės. Dalyvavo autorius V. Elmiškis, aktorius Saulius Čiučelis, saksofonininkė Julija Kuzminskienė.

Vidmantas Kiaušas-Elmiškis

„Skačiau naująją knygą su vis augančiu susidomėjimu, kas kart raskamas eilėraščiuose netikėtų prasmių, užuominų, reminiscencijų, galų gale tikros nostalgijos ir, žinoma, partitės. Turiu omeny ne buitinės gyvenimiškos, sveiko proto patirties, o paženklintos skaudžių, gilių apmąstymų apie būties prasmę, egzistencinės patirties kalbėjimą“, – rašė rašytojas Gediminas Jankus.

V. Kiaušas-Elmiškis dirbo žurnale „Nemunas“, laikraštyje „Ūkininko patarėjas“. LŽS narys nuo 1998 m.

Kūrybos publikuota almanachuose „Veidai“, „Trinktinė“, „Poezijos pavasaris“, „Išpažįstame šį jausmą ir meilę vadiname“, „Anykščių glėbyje. Vieno krašto rašytojų antologija“ ir kt., taip pat kultūriniuose leidiniuose „Nemunas“, „Literatūra ir menas“, „Metai“, „Kelionė su Bernardinai.lt“, portaluose Kamane.lt, Bernardinai.lt, Kaunorasytojai.lt ir kt.

Išleido knygas: humoreskų „Ir višta – paukštis“ (1995), eilėraščių „Gervės plunksna“ (1997), „Nuotraukos vietoj“ (2002), „9 užkimusios gerklės“ (2011), „Ir bus atsakyta“ (2020), interviu „Išsiklausymai“ (2013). Nuo 1999 m. Lietuvos rašytojų sąjungos narys.

Spalio 19–20 d. Nacionalinėje dailės galerijoje jau ketvirtą kartą fotografų bendruomenė pakvietė į „Fotografijos savaitgalį“ – turiningą fotografijos meno pasaulį. Renginyje per penkiasdešimt šalies fotomenininkų pristatė savo fotografijų atspaudus, kuriuos buvo galima įsigyti ir pasidžiaugti nauja patirtimi – tiesiogiai iš kūrėjo patirti fotografijos atspaudų sukūrimo užkulius.

Fotografija kaip medija niekada nebuvo susijusi vien tik su atvaizdu. Joje visada stiprus filosofijos ir intuityvumo matmuo. Dabartiniu metu fotografija reikšminga ir bendraujant vaizdais socialiniuose tinkluose. Tiek kūryboje, tiek kasdienybėje svarbus atradimo motyvas. Šių metų „Fotografijos savaitgalio“ dalyvius atrinko kompetentinga žiuri: fotomenininkė, Vilniaus dailės akademijos podoktorantūros stažuotoja Dovilė Dagienė, humanitarinių mokslų daktarė, fotografijos istorikė ir kultūros tyrinėtoja Margarita Matulytė, šiuolaikinio meno rinkos ekspertė Justė Jonutytė, fotomenininkas Remigijus Treigys, fotografas dokumentalistas Tadas Kazakevičius.

Edukacineje programoje savo kūrybos užkulius atskleidė Arūnas Baltėnas, Lina Margaitytė, Marius Krivičius, Virginijus Kinčinaitis, Gediminas Pranckūnas, Virgilijus Usinavičius, Inga Dinga Šviesa, Bernard Steffin, Marius Abramavičius, Gintas Kavoliūnas, Darius Jurevičius.

Lapkričio 7 d. Vilniuje įvyko LRT Tyrimų skyriaus ir Lietuvos žurnalistikos centro surengtas Tiriamosios žurnalistikos festivalis, kurio metu dalyvių laukė išskirtiniai susitikimai su neeiliniais mūsų laikų tiriančiais žurnalistais.

Į Lietuvą atvyko Paula Holcová – žurnalistė, tyrusi jauno slovakų tiriamosios žurnalistikos atstovo Jáno Kuciako ir

jo sužadėtinės Martinos Kušnírovos nužudymą. Jos režisuotas išskirtine nužudymo tyrimo medžiaga paremtas filmas „Žurnalistų nužudymas“ (angl. „Killing of a Journalist“) atskleidė, kaip nusikalstamos grupuotės Slovakijoje prasisverkė į teisės saugą ir valdančiųjų gretas ir jautėsi taip patogiai, kad Europos Sąjungos šalyje įsidrąsino nužudyti korupciją ir piktnaudžiavimą tyrusį žurnalistą.

Įspūdingo savo tyrimo užkuliais apie tai, kaip Čėčenijoje įsitvirtino Ramzanas Kadyrovas ir kokiais metodais jis valdo, pasidalino Michailas Maglovas, egzilyje jau kurį laiką reziduojantis rusų nepriklausomas žurnalistas. Komandos „Proekt“ sukurtas dokumentinis tyrimas „Žmogžudystės, nepilnamečių haremas ir Ramzano Kadyrovo palikuonių paslaptis“ prieinamas rusų ir anglų kalbomis.

Pranešimą Lietuvos auditorijai taip pat skaitė amerikiečių žurnalistas Markas Lee Hunteris – klasikinio tiriamosios žurnalistikos vadovėlio „Story-Based Inquiry“ autorius. „Ko reikia, kad tiriamoji žurnalistika išliktų grėsmingais ir atšiauriais laikais?“ – savo pranešime svarstė jis.

Apie tai, kaip vis dar įmanoma tiriamoji žurnalistika Vengrijoje, kalbėjo toje šalyje dirbantis Szabolcsas Panyi.

Garsių pastarojo meto savo žurnalistinių tyrimų užkuliais dalijosi tiriantieji žurnalistai ir iš įvairių Lietuvos redakcijų – LRT Tyrimų skyriaus, 15min.lt, „Sienos“ ir kt.

Lapkričio 8 d. VILNIUS TECH salėje įvyko diskusija „Žurnalistas kare: kokia pagrindinė užduotis?“. Dalyviai: žurnalistas, korespondentas Augustinas Šulija, žurnalistas, operatorius Romas Dabukas, VILNIUS TECH lektorė,

Gabrielė Martirosianaitė laiko Antano Sutkaus fotografijos „Maratonas“ atspaudą. Jono Staselio nuotr.

V tema
Socialinis atsparumas ir
psichologinė gynyba

DISKUSIJA

Žurnalistas kare:
kokia pagrindinė
užduotis?

A. Šulija
M. Matulaitytė-
Feldhausen
R. Dabrukas
A. Morozovas
D. Radzevičius

SAUGUMO KODAS
Didžiausia Lietuvoje praktinė konferencija

Lrytas

LIETUVOS
RESPUBLIKOS
KRAŠTO APSAUGOS
MINISTERIJAVILNIUS
TECHGENEROLIO
JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO
AKADEMIJA

Diskusijos „Žurnalistas kare: kokia pagrindinė užduotis?“ plakatas

žurnalistė, fotografė Milda Matulaitytė-Feldhausen ir foto-žurnalistas, dokumentikos fotografas Artūras Morozovas. Moderavo LŽS pirmininkas Dainius Radzevičius.

Diskusijoje norėta paskatinti dalytis įžvalgomis apie tai, kas lieka už kadro ir nematoma paprastam skaitytojui, žiūrovui. Darbas karo zonoje nepaprastai sudėtingas ir reikalauja didelio atsargumo, profesionalumo bei empatijos.

Diskusijoje buvo svarstoma, kaip atrodo darbas karo zonoje, kokia fizinė sauga, psichologinė būseną, informacijos prieinamumas, kas sudėtingiausia, kaip pavyksta tvarkytis su dezinformacija ir propaganda, kaip išlikti objektyviam, kaip tokie išgyvenimai pakeičia žurnalisto požiūrį į darbą ir gyvenimą.

Lapkričio 13 d. Vilniaus savivaldybėje LŽS Senjorų klubo narius priėmė Vilniaus meras Valdas Benkuskas. Susitikimą moderavo LŽS Senjorų klubo pirmininkas Ipolitas Skridla.

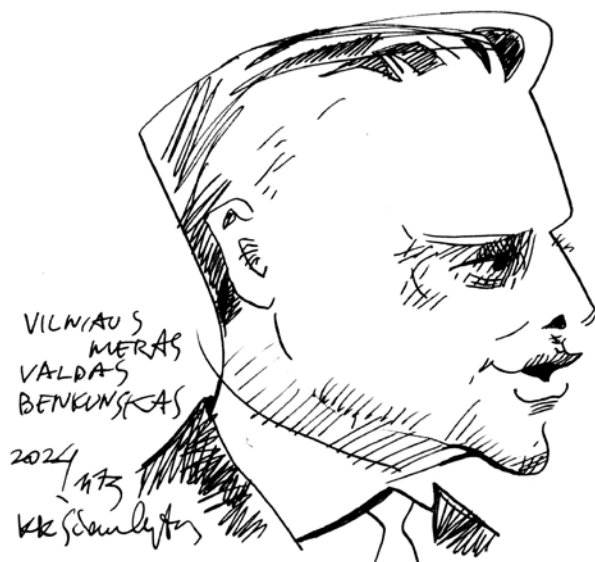

LŽS Senjorų klubo pirmininkas Ipolitas Skridla ir Vilniaus meras Valdas Benkuskas
Vytauto Žeimanto nuotr.

Vilniaus meras V. Benkuskas iš pradžių visus supažindino su savo veikla Vilniaus miesto taryboje ir savivaldybėje, atvirai, nevyniodamas žodžių į vatą papasakojo, su kokiomis problemomis dabar susiduria mūsų sostinė, jos gyventojai. Po to atsakė į Povilo Sigito Krivicko, Artūro Poviliūno, I. Skridlos, Broniaus Čekanausko, Teresės Kezienės, Česlovo Iškausko, Juozo Šalkausko, Gedimino Končiaus, Stasio Lipskio ir kitų kolegų klausimus.

LŽS pirmininkas Dainius Radzevičius trumpai pristatė mūsų sąjungą, pakvietė savivaldybę aktyviau bendrauti su Žurnalistų namais ir tokiu būdu efektyviau panaudoti šių namų kūrybinį potencialą. Prisiminimui įteikė merui vardinį parterį, „kad su juo pasirašyti raštai neštų Vilniui tik sėkmę“.

Kolega Kęstutis Šiaulytis per susitikimą spėjo nupiešti keletą V. Benkuskos draugiškų šaržų, kuriuos ir padovanojo merui.

Valdo Benkuskos draugiškas šaržas
Dailininkas Kęstutis Kazys Šiaulytis

Po atviro ir nuoširdaus susitikimo Vilniaus savivaldybės sprendimai tapo suprantamesni.

Lapkričio 26 d. pradėtas įgyvendinti Vokietijos ir Baltijos šalių prekybos rūmų bei Lietuvos žurnalistų sąjungos parengtas edukacinis projektas profesinių mokyklų mokiniams: jie mokysis atpažinti melagienes. Siekiant suteikti reikiamą įgūdžių, šešiose Lietuvos profesinio mokymo įstaigose vyks atsparumo dezinformacijai ir žiniasklaidos priemonių naudojimo kompetencijų vystymo projektas.

Augant socialinių tinklų įtakai, o informacijos kiekiams didėjant, atskirti teisingas naujienas ir faktus nuo melagienų tampa vis sudėtingiau, ypač jaunimui, kuris dar neturi susiformavusių kritinio mąstymo įgūdžių. Siekiant auginti

jaunuolių atsparumą dezinformacijai, Vokietijos ir Baltijos šalių prekybos rūmai ir LŽS Lietuvos profesinėse mokyklose organizuoja projektą, padėsiantį ugdyti mokinių medijų raštingumo kompetencijas.

Labai svarbu mokėti atpažinti dezinformaciją ir jai atsispirti, kadangi šiuo metu informacinėje erdvėje jos yra itin daug. Tam įtakos turi ir įtempta geopolitinė situacija, ir tradicinės žiniasklaidos įtakos mažėjimas, ir socialinių tinklų bei alternatyvios informacijos populiarumo augimas. Papildomų iššūkių kelia ir tobulėjantis dirbtinis intelektas, kurį naudojant generuoti klastotos lengviau nei bet kada anksčiau.

Medijų raštingumas – šiuo laikotarpiu labai reikalingas įrankis, padedantis objektyviai ir kritiškai vertinti informaciją socialiniuose tinkluose ir tradicinėje žiniasklaidoje, atsirinkti patikimus šaltinius, atpažinti melagienas ir turinį, kuriuo siekiama manipuliuoti bei klaidinti.

„Šiuo metu Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse vykdoma tikrai daug profesionalių mokymų medijų raštingumo tema, tačiau dažniausiai – didžiuosiuose miestuose ir suinteresuotoms grupėms. Nusprendėme imtis šios iniciatyvos, nes profesiniai mokymo centrai ir jų mokiniai regionuose, su kuriais mes, Vokietijos ir Baltijos šalių prekybos rūmai, glaudžiai bendradarbiaujame, dažnai yra užmirštami, – sakė Vokietijos ir Baltijos šalių prekybos rūmų projektą vadovė Inga Ulevičiūtė. – Interaktyvūs seminarai suteiks ne tik teorinių, bet ir praktinių žinių. Edukacinis projektas medijų raštingumo tema bus vykdomas Klaipėdos, Vilniaus ir rytinio Lietuvos regiono profesinio mokymo įstaigose. Profesinėse mokyklose bus surengti interaktyvūs 3,5 val. seminarai medijų raštingumo tema, kurių konceptą sukūrė LŽS pirmininkas Dainius Radzevičius, sukaupęs ilgametę patirtį ir puikiai išmanantis dezinformacijos informacinėje erdvėje temą. D. Radzevičius profesinių mokyklų mokinius

supažindins ne tik su teorine informacija, bet ir su praktinėmis užduotimis, kurios padės įgyti, sustiprinti ir užtvirtinti medijų raštingumo kompetencijas. Iki metų galo planuojama pasiekti apie 200 mokinių Visagino, Zarasų, Švenčionių, Klaipėdos ir Vilniaus profesinėse mokyklose.“

Bandomąjį projektą Vokietijos ir Baltijos šalių prekybos rūmai vykdo bendradarbiaudami su Vokietijos ambasada kaip Lietuvoje pilietinės visuomenės atsparumo (angl. *resilience*) iniciatyvą. Projektą finansuoja Vokietijos užsienio reikalų ministerija.

Lapkričio 29 d., per Vytauto Gedgaudo mirties metines, Vilniuje, Žurnalistų namuose, įvyko jo pagerbimo vakaras. Prieš susirenkant grupė LŽS ir NŽKA narių, vadovaujamų Dainiaus Radzevičiaus, nuvyko į Antakalnio kapines ir padėjo gėlių ant Stefos ir Vytauto Gedgaudų kapo.

Žurnalistų namuose buvo parodytas televizijos žurnalistų – režisieriaus Justino Lingio ir scenarijaus autorės Audronės Kosciuškienės apie V. Gedgaudą sukurtas filmas „Viltis abipus Atlanto“.

Apie žurnalisto ir redaktoriaus V. Gedgaudo kūrybą ir sudėtingą gyvenimo kelią kalbėjo V. Gedgaudo premijos laureatai Jolanta Mažylė, Aurelija Arlauskienė, Aldona Armalė, Vytautas Juška, kiti.

Gruodžio 2 d. Vilniaus rotušėje jau ketvirtą kartą įvyko Meno kūrėjų apdovanojimų ceremonija. Ją surengė Lietuvos meno kūrėjų asociacija, talkinant Lietuvos autorių teisių kolektyvinio administravimo asociacijai LATGA.

Renginio metu įvairios Lietuvos kūrybinės sąjungos – Fotomenininkų, Dailininkų, Architektų, Kinematografininkų, Literatūros vertėjų, Muzikų ir Rašytojų bei asociacijos – Tautodailės kūrėjų

Vytauto Gedgaudo premijos laureatai (ir ne tik) Aldona Armalė, Aurelija Arlauskienė, Vytautas Juška, Jolanta Mažylė, Audronė Kosciuškienė, Justinas Lingys ir Angelina Liaudanskienė. Daivos Červokienės nuotr.

Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos prizas „Žurnalistikos metraštinkininkas“

ir Nacionalinės žurnalistų kūrėjų – šiemet labiausiai pasižymėjusius savo narius apdovanojo įvairiais prizais.

Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos (NŽKA) pirmininkas Dainius Radzevičius paskelbė, kad šiemet NŽKA premijos „Žurnalistikos metraštinkininkas“ laureatais tapo Virgilijus Juodakis ir Vytautas Žeimantas.

Susirinkusiems dainavo berniukų ir jaunuolių choras „Ažuoliukas“, vadovaujamas profesoriaus Vytauto Miškinio, solistai Jonas Sakalauskas, Emilija Finagėjevaitė, Gabrielė Lileikaitė-Pavilonė, Ignas Ščesnulevičius, Charlotte Kilsch, grojo grupė „U’elements“ (vadovas Povilas Velikis), vargonavo profesorė Renata Marcinkutė-Lesieur.

Oficialiąją renginio dalį savo sveikinimo kalba baigė Lietuvos meno kūrėjų asociacijos prezidentas, LŽS ir NŽKA narys Jonas Staselis, sulaukęs karštų aplodismentų už gražiai ir prasmingai surengtą apdovanojimų ceremoniją, kurios įrašą transliavo ir LRT PLIUS televizija.

Gruodžio 5 d. įvyko LŽS Esperantininkų žurnalistų klubo ataskaitinis rinkimų susirinkimas. Apie nuveiktus darbus kalbėjo klubo pirmininkas Vytautas Šilas. Dėl didėjančios metų naštos atsisakius toliau vadovauti klubui jam buvo nuoširdžiai padėkota už ilgametę ir produktyvią veiklą LŽS, jos taryboje ir valdyboje.

Naujuoju LŽS Esperantininkų žurnalistų klubo pirmininku išrinktas Bernardas Šatkovskis. Pirmininko pavaduotojais tapo V. Šilas ir Audrys Antanaitis.

B. Šatkovskis gimė 1974 m. Vilniuje. Baigė M. K. Čiurlionio menų gimnaziją, 1998 m. – Lietuvos teatro ir muzikos akademiją. 1998–2002 m. studijavo Lietuvos teatro ir muzikos akademijos doktorantūroje. Studijuodamas įsteigė ir redagavo Lietuvos teatro ir muzikos akademijos laikraštį „Hortus musicus“. Ši veikla įvertinta Muzikų rėmimo fondo

apdovanojimu – vardine stipendija. Dirbo įvairiose kultūros įstaigose, radijo stotyje „Laisvoji banga“. 2017 m. įstojo į LŽS.

Žurnalo „Žurnalistika“ paprašytas trumpai papasakoti apie save ir galimą veiklą tapus naujai išrinktu klubo pirmininku, B. Šatkovskis sakė: „Ar galėčiau save pavadinti žurnalistikos, redaktūros ir leidybos srities profesionalu? Nors mano veiklos nuolat keičiasi, gyvenime buvo ne vienas laikotarpis, kai iš to valgiau duoną. Visuose darbuose siekiu kokybės. Taigi, galbūt galiu. Be to, net nerašydamas nuo studentiškų laikų (ir net nuo mokyklos) aktyviai prisidedu prie informacijos sklaidos. Savotiška leidybininko, žurnalistų, redaktoriaus karjeros pradžia galėčiau laikyti Lietuvos muzikos akademiją, kur buvau vienas pagrindinių studentų laikraščio iniciatorių, redaktorių ir leidėjų. Tai leido susipažinti su visais laikraščio leidybos procesais. Vėliau įkūriau visuomeninę organizaciją (ARMO Consulting, VšĮ), kuri rūpinosi socialiai atsakingos informacijos sklaida regioninėje žiniasklaidoje, atkreipdama dėmesį į visuomenei svarbias, bet nacionalinėje žiniasklaidoje nepopuliarias temas (pasitarnaudama ir regiono žurnalistų bendruomenėms).

Studijavau Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazijoje, vėliau Lietuvos muzikos akademijoje ir pradiniam etape ruošiausi būti mokslininku, muzikologu profesionalu, tad turiu ir mokslinės komunikacijos patirties – nuo mokslinių straipsnių ir recenzijų, dalyvavimo ir televizijos laidų rengimo. Įvairiais laikotarpiais bendradarbiau su įvairiais leidiniais kaip vadybininkas ir žurnalistas (pastaruoju metu su alkas.lt), dirbau radijo stotyje „Laisvoji banga“ komercijos direktoriumi.

LŽS Esperantininkų žurnalistų klubo pirmininkas Bernardas Šatkovskis

Nuotrauka iš asmeninio archyvo

LŽS Esperantininkų žurnalistų klubo nariai: (iš kairės) Audrys Antanaitis, Edmundas Budvytis, Bernardas Šatkovskis ir Vytautas Šilas.
Audrio Antanaičio nuotr.

Mano profesiniai interesai tolydžio plėtėsi į įvairias sritis – mokslo ir verslo bendradarbiavimas, inovacijos, modernios technologijos ir startuoliai, pastaruoju metu – investicijos, finansų technologijos, dirbtinis intelektas, įvairios modernios medijos ir su tuo susijusios temos. Su malonumu dalyjuosi turima informacija, žiniomis ir kaip konsultantas, ir raštu, ir žodžiu, jei reikės patarimo ar pagalbos.

Tapti LŽS Esperantininkų žurnalistų skyriaus pirmininku man įdomu ir malonu. Su šia puikia bendruomene susipažinau per leidybinę žurnalistinę veiklą. Kartu dalyvavau 2017 m. steigiant klubą prie LŽS. Tai visiškai nereiškia, kad esperanto kalba yra mano pagrindinė stiprybė. Su malonumu studijuojau įvairias kalbas, kai tik galiu. Teko doktorantūroje studijuoti lotynų, taip pat bent keletą kartų prisiliesti prie prancūzų, anglų kalbų. Vokišką poeziją ir prozą mums mokykloje dėstė nuostabi germanistė ir tos pačios gimnazijos absolventė p. Žalėnienė. Todėl esperanto man daugeliu atvejų suprantama ir derintis prie bendraujančiųjų prireikia kiek mažiau pastangų.

Nuo seno man mieliausia kultūrinė šios dirbtinės kalbos koncepcija, žmonės, kurie ja kalba, ta aplinka, vadinkime, darnaus sugyvenimo, savitarpio sutarimo ir bendradarbiavimo atmosfera. Įkvėpiantis Liudviko Zamenhofo pavyzdys

taip pat yra mielas, sustiprinantis tikėjimą asmeniniais gabumais ir galimybėmis, vadinkime, mūsų visų, Lietuvos žmonių, potencialu margame žmonijos vandenyne.

Nuo Esperantininkų žurnalistų klubo sukūrimo dalyvavau ir visaip prisidėjau organizuojant kasmetinius susitikimus, kuriuose lankėsi visuomenei žinomi asmenys, smalsūs simpatikai. Kartu nagrinėjome pačias įvairiausias visuomenei aktualias temas, sėmėmės žinių ir patirties, puikiai ir turiningai leidome laiką kultūringoje sumanių kolegų kompanijoje.

Eidamas naujas pareigas mėginsiu tęsti gražias ir prasmingas tradicijas, be abejonės, tikėdamasis visų pagalbos. Tikiuosi, atsiras progų daugiau laiko skirti pozityvių ir naudingų žinių bei veiklų sklaidai.“

„Sveikinu Bernardą tapus trečiuoju LŽS Esperantininkų žurnalistų klubo pirmininku! Lauksime, mielas Bernardai, tavo iniciatyvos ir naujos energijos, – sakė A. Antanaitis. – Ačiū V. Šilui už ilgametį pirmininkavimą skyriui. Labai gerai, kad Vytautas nesitraukia nuo aktyvios veiklos ir tampa vicepirmininku. Tad susitikus patirčiai ir jaunystei rezultatai turėtų būti akivaizdūs.“

R E M I A

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

TYLOS MINUTĖ

Regina Kundrotienė

1935 10 05 Paduvė, Kaišiadorių r. – 2024 10 15 Kaunas,
spaudos darbuotoja, literatė.

Nuo 1959 m. dirbo Ignalinos laikraštyje „Nauja vaga“, buvo sekretorė, korektorė. 1965–1977 m. dirbo „Jonavos balso“ redakcijoje. Persikėlusį gyventi į Kauną, nuo 1977 m. buvo žurnalo „Nemunas“ ir laikraščio „Kauno tiesa“ darbuotoja.

Nuo jaunystės rašė eilėraščius. Išleido dešimt prozos knygelių vaikams, parašė prisiminimų knygą „Po mokyklos stogu“.

Alvydas Dargis

1945 10 30 Kaunas – 2024 09 ?? Kaunas,
žurnalistas, publicistas.

Tiksli mirties data nežinoma, nes velionis buvo rastas savo namuose praėjus po mirties kažkiek laiko.

Kaip žurnalistas pagarsėjo savo publikacijomis „Nemuno“ žurnale, vėliau kaip specialių žurnalistinių tyrimų autorius „Lietuvos ryto“ laikraštyje. Garsiausi A. Dargio publikuoti tyrimai – apie R. Kalantos 1972-ųjų įvykius Kaune, fentanilio pėdsakus Kaune, sovietų desantininkų grupuotes, R. Pakso rėmėjo J. Borisovo praeitį spec. daliniuose, kunigo R. Mikutavičiaus nužudymo bylos mįslės.

Išleido apybraižų knygas: „Žmogui reikia namų“ (1984), „Auksinė byla“ (1986) ir „Laiškai iš diskotekos“ (1991). Palaidotas Panemunės kapinėse.

Leonas Meilus

1941 01 24 Kalviškės, Ignalinos r. – 2024 11 21 Ignalina,
žurnalistas.

1973 m. baigė Ukmergės žemės ūkio mechanizacijos technikumą ir įgijo techniko-mechaniko specialybę. Netrukus savo gyvenimą susiejo su žurnalistika – pradėjo dirbti laikraščio „Nauja vaga“ redakcijoje, vadovavo Laiškų skyriui. Paskutiniaisiais metais bendradarbiavo laikraštyje „Mūsų Ignalina“. Rašė įvairiomis aktualiomis rajono temomis.

Ne tik žurnalistas, bet ir aktyvus politinis bei visuomenės veikėjas. Jo atsidavimas rajono bendruomenei įtvirtintas keturiomis kadencijomis Ignalinos rajono savivaldybės taryboje: nuo 1997 iki 2011 m. Buvo Administracinės komisijos pirmininkas.

Alvydas Jurgis Vaitkevičius

1942 04 29 Girininkai, Kauno r. – 2024 10 23 Kaunas, fotografas, dėstytojas.

1960–1965 m. studijavo Kauno politechnikos instituto Mašinų gamybos fakultete. Nuo jaunystės fotografavo. Lietuvos fotomenininkų sąjungos narys nuo 1982 m. Meno kūrėjo statusas suteiktas 2005 m. Nuo 1994 m. Vytauto Didžiojo universiteto laikraščio „Universitas Vytauti Magni“ fotografas.

Daug dėmesio skyrė jaunųjų fotografų ugdymui. 1985–1994 m. buvo Lietuvos fotomenininkų sąjungos Kauno moksleivių fotografijos mokyklos dėstytojas. 1991–2007 m. Vytauto Didžiojo universiteto Menų fakulteto dėstytojas, fotografijos istorijos studijų

šiuo universitete pradininkas. Jį savo Mokytoju vadina Lietuvos ir tarptautinėje fotografijos aplinkoje žinomi Menų fakulteto absolventai Gintaras Česonis, Mindaugas Kavaliauskas ir dr. Tomas Pabedinskas.

A. J. Vaitkevičius buvo daugelio straipsnių fotografijos istorijos temomis, recenzijų, knygų ir katalogų įžangų autorius.

Kazys Ivanauskas

1944 07 21 Pilioniai, Kėdainių r. – 2024 12 03 Alytus, žurnalistas.

Žurnalisto specialybę įgijo Vilniaus universitete. Dirbo Alytaus rajono laikraštyje „Alytaus statyba“, buvo Eltos korespondentas Dzūkijoje. Rašė įvairiomis regiono temomis. Įstojo į Lietuvos žurnalistų sąjungą. Buvo aktyvus LŽS Alytaus skyriaus narys.

„Kazį prisiminsime kaip spausdinto, teisingo žodžio puoselėtoją, savo profesijos patriotą. Jis dirbo vietinėje ir respublikinėje žiniasklaidoje. Visada gebėjo pastebėti neįprastus dalykus tiek Alytaus, tiek jo žmonių gyvenime ir pateikti taip, kad publikacijos sudomintų, įsimintų... O kalbėti apie žurnalistiką – tuometę, dabartinę ir ateinančią – Kazys galėjo ilgai ir su toliaregiškais įžvalgomis. Ir su svarbiausiu akcentu – neprarasti žurnalistinio budrumo ir žmogiškumo“, – sako LŽS Alytaus skyriaus pirmininkė Alma Mosteikaitė.

Rašė ir eilėraščius. 2018 m. išleido poezijos rinktinę „Negrįžtantys paukščiai“. Eilėraščių paskelbė knygoje „Žydinčios vyšnios šakelė“ (2007). Palaidotas Alytaus Daugų gatvės kapinėse.

Vasilijus Jemeljanovas

1937 01 05 Pitrinai, Daugpilio apskr., Latvija – 2024 12 04 Vilnius, žurnalistas, redaktorius.

Baigė Kraslavos 2-ąją vidurinę mokyklą, 1960 m. – Kauno politechnikos instituto Statybos fakultetą. Dirbo šio instituto Inžinerinių konstrukcijų katedros dėstytoju.

Vėliau gyvenimą susiejo su žurnalistika. Nuo 1971 m. respublikinio laikraščio „Sovetskaja Litva“ vyr. redaktorius. Prasidėjus Atgimimui palaikė Lietuvos nepriklausomybės idėjas. 1990 m. pakeitė laikraščio pavadinimą į „Echo Litvy“ ir dar iki 2003 m. jį redagavo.

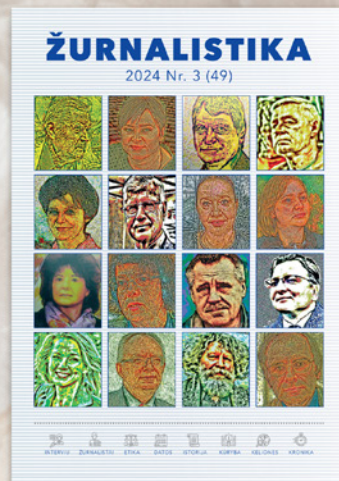
Įstojo į LŽS, joje aktyviai veikė. 1975–1988 m. LŽS pirmininko pavaduotojas.

Buvo renkamas į Lietuvos SSR Aukščiausiosios Tarybos deputatus. 1997–2000 m. Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narys. Palaidotas Antakalnio kapinėse.

**ESATE ŽURNALISTAS?
DOMITĖS ŽINIASKLAIDA?**

**TADA JŪSŲ DRAUGAS –
ŽURNALAS „ŽURNALISTIKA“.**

„Žurnalistika“ leidžiama nuo 1973 metų.
Per metus išeina 4 žurnalo numeriai.
Leidžia Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija.
Partneris – Lietuvos žurnalistų sąjunga.

PRENUMERUOKITE ŽURNALISTIKĄ

ŽURNALISTIKA. Indeksas 5329. Prenumeratos kaina Lietuvos pašte metams 26,88 euro, pusei metų – 13,44 euro. Prenumeruoti galite Lietuvos pašto ar „PayPost“ skyriuose, internetu www.prenumeruok.lt ir telefonu 8 700 55 400.

„Žurnalistikoje“ apžvelgiami svarbiausi metų įvykiai, Lietuvos žurnalistų veikla, nagrinėjami žurnalistikos istorijos, teorijos ir praktikos klausimai, pateikiami publicistiniai ir kritikos straipsniai, žurnalistų kelionių įspūdžiai, spausdinamos knygų ir kitų leidinių recenzijos, komentuojami tarptautinio žurnalistų gyvenimo įvykiai.

Taip žurnale atsiskleidžia visa žurnalistinio gyvenimo virtuvė.

TURINYS

NAUJAMETINIS SVEIKINIMAS

- 3 Europai reikia spaudos laisvės. Reikia kaip niekada. Tikrai reikia

VISUOMENĖ IR ŽINIASKLAIDA

- 5 Giedrė Vaičekauskienė: „Medijos taip pat prisideda prie populizmo ir neapykantos kalbos eskalavimo“

SUKAKTYS, JUBILIEJAI

- 9 Kunigas Sigitas Jurkštas: „Marijos radijas Lietuvoje gyvuoja jau 20 metų“
13 Žinomam žurnalistui, redaktoriui, dėstytojui Henrikui Vaitiekūnui – tik 75-eri. Sveikiname!

EUROPOS SAJUNGA IR ŽURNALISTIKA

- 16 Apdovanoti profesionalūs žurnalistai, nagrinėjantys Europos Sąjungos investicijų efektyvumą Lietuvoje

GINKIME ŽURNALISTŲ TEISES

- 18 Naujienų portalas 15min pergalė teisme – apginta visuomenės teisė žinoti apie nusikaltimus
20 Yra galimybė palaikyti žurnalistus ginančią organizaciją neišleidus nė vieno cento

SPAUDOS FOTOGRAFIJA

- 21 23-iojo nacionalinio fotografijų konkurso „Lietuvos spaudos fotografija 2024“ apdovanojimais

KŪRYBA IR ĮKVĖPIMAS

- 24 Romas Sadauskas skatina siekti aukštybių, neišsižadant žemės ir savo šaknų

LIETUVOS ŽURNALISTŲ SAJUNGAI - 95!

- 28 LŽS Senjorų klubas sėkmingai žengia į ketvirtą savo veiklos dešimtmetį

LIETUVOS ŽINIASKLAIDOS ISTORIJA

- 33 „Žurnalistika“ pasirodė tik apgavus Maskvą

ŽINIASKLAIDOS AKTUALIJOS

- 36 Naujas „Verslo žinių“ veidas internete

LIETUVIŠKOS IŠEIVIJOS ŽINIASKLAIDA

- 39 Rusijos lietuvių spauda. Kokia ji buvo?
43 Vienintelio Pietų Amerikoje lietuviško radijo „Ecos de Lituania“ jubiliejinė 600-oji laida. Sveikiname!

ŽURNALISTAS IRGI ŽMOGUS

- 45 Vincas Staniulis – mokytojas, parodęs kelią į žurnalistiką

REGIONŲ INICIATYVOS

- 48 Po kelionės į Humorpolį. Marijampolė tampa Lietuvos humoro sostine

PASAULIS IR ŽINIASKLAIDA

- 52 UNESCO ataskaita: žurnalistų žudikai dažniausiai lieka nenubausti

ŽURNALISTŲ KELIONĖS

- 53 Žurnalisto Vinco Uždavinio pėdomis į Alžyrą

LIETUVOS ŽURNALISTAI: ĮVYKIŲ KRONIKA

- 57 Kas, kur, kada – nuo 2024 m. spalio iki 2025 m. sausio

63 TYLOS MINUTĖ

ISSN 0135-1346

9 770135 134000